

Univerza v Mariboru
Medicinska fakulteta
Katedra za družinsko medicino

UČNO GRADIVO
DRUŽINSKA MEDICINA I

NAVODILA ZA VAJE ZA ASISTENTE, MENTORJE IN UČITELJE VEŠČIN

Maribor, oktober 2013

DRUŽINSKA MEDICINA I

UČNO GRADIVO – NAVODILA ZA VAJE ZA ASISTENTE, MENTORJE IN UČITELJE VEŠČIN

7. izdaja

Urednica: Zalika Klemenc-Ketiš

Avtorji: Zalika Klemenc-Ketiš, Janko Kersnik, Ksenija Tušek-Bunc, Erika Zelko, Vojislav Ivetić, Suzana Kert, Dejan Kupnik, Zdenka Koželj-Rekanovič, Andrej Kravos, Mateja Špindler

Izdala: Katedra za družinsko medicino, Medicinska fakulteta Univerze v Mariboru

Copyright © Združenje zdravnikov družinske medicine – 2013

Vse pravice pridržane.

ii

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

378.147:614.2:316.356.2(0.034.2)

DRUŽINSKA medicina I : učno gradivo. Navodila za vaje za asistente, mentorje in učitelje veščin [Elektronski vir] / [avtorji Zalika Klemenc-Ketiš ... [et al.] ; urednica Zalika Klemenc-Ketiš]. - 7. izd. - El. knjiga. - Maribor : Katedra za družinsko medicino, Medicinska fakulteta, 2013

ISBN 978-961-6739-51-1 (pdf)

1. Klemenc-Ketiš, Zalika
268574208

KAZALO

DRUŽINSKA MEDICINA I	1
VAJE Z ASISTENTIDRUŽINA	5
SPORAZUMEVANJE	13
PRVO SREČANJE Z VODJO SKUPINE.....	18
DRUGO SREČANJE Z VODJO SKUPINE	21
TRETJE SREČANJE Z VODJO SKUPINE	24
ČETRTO SREČANJE Z VODJO SKUPINE.....	26
PETO SREČANJE Z VODJO SKUPINE	28
VIRTUALNA AMBULANTA.....	31
VAJE VEŠČIN PRIPRAVA IN DAJANJE INJEKCIJ TER INFUZIJSKEGA SISTEMA.....	33
OCENA SRČNO-ŽILNE OGROŽENOSTI.....	38
OCENA KADILSKEGA STATUSA.....	41
OCENA PIVSKEGA STATUSA	45
MERJENJE KRVNEGA TLAKA	50
PREDPISOVANJE RECEPTA	53
IZPOLNJEVANJE NAPOTNICE	56
IZPOLNJEVANJE NAROČILNICE ZA MEDICINSKO TEHNIČNI PRIPOMOČEK	59
IZPOLNJEVANJE DELOVNEGA NALOGA ZA FIZIKALNO TERAPIJA	62
IZPOLNJEVANJE DELOVNEGA NALOGA ZA NEGO NA DOMU	64
DEMONSTRACIJA PRŠILNIKA IN DISKUSA	66
MERJENJE PEF	69
ODČITAVANJE LABORATORIJSKEGA IZVIDA ANALIZE URINA	71
ODČITAVANJE LABORATORIJSKEGA IZVIDA KRVI.....	74
ZNAČILNOSTI DRUŽINSKE MEDICINE	85
AKTIVNO POSLUŠANJE.....	89
VKLJUČEVANJE BOLNIKA V LASTNO ZDRAVLJENJE	93
UPORABA ČASA V DIAGNOSTIČNE IN TERAPEVTSKE NAMENE.....	97
POSEBNOSTI POSVETA V DRUŽINSKI MEDICINI	101
Priloga 1: NAVODILA ZA PRIPRAVO POROČILA O DRUŽINI.....	105
Priloga 2: SPORAZUMEVANJE – SAMOPOMOČ ZA ŠTUDENTA I.....	109
Priloga 3: SPORAZUMEVANJE – SAMOPOMOČ ZA ŠTUDENTA II.....	112
Priloga 4: OBRAZEC PRIVOLITVE ZA OHRANITEV VIDEOPOSNETKA V UČNE IN/ALI ZNANSTVENO-RAZISKOVALNE NAMENE.....	114
Priloga 5: OBVESTILO BOLNIKOM.....	115
Priloga 6: PRIMERI ZA ODČITAVANJE LABORATORIJSKIH IZVIDOV	116

DRUŽINSKA MEDICINA I

Nosilec predmeta: red. prof. dr. Janko Kersnik

VSEBINA	Študentovo poučevanje bo med študijem zajemalo naslednje: <ul style="list-style-type: none"> – klinično znanje, aplicirano na probleme prvega stika z bolnikom, – odnos med bolnikom in zdravnikom, – sodelovanje z okoljem, v katerem zdravnik dela, – osnove ekonomike in poslovanja ambulate družinske medicine.
CILJ	<u>Znanje</u> <p>Ob koncu pouka iz predmeta Družinska medicina I bodo študenti</p> <ul style="list-style-type: none"> • znali opisati področje in elemente družinske medicine, • poznali osnovno-zdravstveni pristop k reševanju problemov, • poznali celovit pristop k bolniku, • poznali holistični pristop k bolniku, • poznali vživljanje v bolnika, • poznali pomen vloge časa pri obravnavi bolnika in njegovih zdravstvenih problemov, • poznali vlogo družinske medicine v sistemu zdravstvenega varstva, • poznali vlogo družine v obravnavi bolnika v družinski medicini, • opisali ožji in širši tim zdravnika družinske medicine in poznali vlogo posameznih članov, • poznali pomen sodelovanja s službami in organizacijami izven zdravstvene službe, • poznali pristop k reševanju najpogostejših nujnih, akutnih, kroničnih in preventivnih zdravstvenih problemov na osnovni ravni, • poznali pogostost najpogostejših bolezni in stanj na primarni ravni, • poznali pomen besednega in nebesednega sporazumevanja, • poznali pomen kakovosti dela zdravnika družinske medicine. <p style="text-align: right;">1</p> <u>Veščine</u> <p>Ob koncu pouka iz predmeta Družinska medicina I bodo študenti</p> <ul style="list-style-type: none"> • znali določiti delovanje družine, • znali voditi posvet z bolnikom, • znali ustrezno uporabljati besedno in nebesedno sporazumevanje, • uporabili osnovno-zdravstveni pristop pri reševanju najpogostejših nujnih, akutnih, kroničnih in preventivnih zdravstvenih problemov na osnovni ravni, • znali zapisati obravnavo bolnika v medicinsko dokumentacijo po sistemu SOAP, • znali napisati recept,

	<ul style="list-style-type: none"> • znali izpolniti napotnico, • znali napisati delovni nalog za fizioterapijo in za patronažno medicinsko sestro, • znali izpolniti nalog za prevoz, • znali izpolniti naročilnico za medicinsko-tehnični pripomoček, • znali pripraviti in aplicirati subkutano, intramuskularno in intravensko injekcijo, • znali pripraviti in aplicirati infuzijo, • znali določiti srčno-žilno ogroženost, • znali določiti kadilski status, • znali določiti pivski status, • znali odčitati laboratorijski izvid, • znali odčitati osnovni EKG in najpogostejše spremembe v njem, • znali demonstrirati uporabo pršilnika in inhalerja, • znali demonstrirati uporabo PEF merilca in komentirati izvid. <p><u>Odnosi</u> Ob koncu pouka iz predmeta Družinska medicina I bodo študenti</p> <ul style="list-style-type: none"> • cenili pomen osnovno-zdravstvenega pristopa k bolniku, • cenili pomen celostne in celovite obravnave bolnika, • cenili pomen ustreznega sporazumevanja z bolnikom, • cenili pomen enakopravne obravnave različni skupin bolnikov, • razumeli vpliv genetskih, okoljskih, socialnih, delovnih in družinskih dejavnikov na pojav in vodenje bolezni, • razumeli vlogo družine in družinske dinamike v obravnavi bolnika v družinski medicini.
NAČRT IZVEDBE	<p>Predavanja Seminarji Vaje Terensko delo Projektne naloge</p>
PREDVIDENI ŠTUDIJSKI REZULTATI (znanje, razumevanje, spretnosti, itd.)	<p>Znanje in razumevanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odnosa med zdravnikom in bolnikom - vloge sporazumevanja pri obravnavi bolnika - pomen osnovno zdravstvenega pristopa pri reševanju zdravstvenih problemov <p>Prenesljive/ključne spretnosti in drugi atributi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - komunikacija - praktične veščine
TEMELJNI ŠTUDIJSKI VIRI	<ul style="list-style-type: none"> - Kersnik J. Osnove družinske medicine. Medicinska fakulteta Univerze v Mariboru, 2007. - Ivetič V, Kersnik J. Diagnostične preiskave za vsakdanjo rabo. Ljubljana Zavod za razvoj družinske medicine, 2007. - Selič P. Novi odročnik. Nebesedno sporazumevanje za vsakdanjo rabo. Ljubljana: Pares, 2007. - Švab I, Rotar Pavlič D. Družinska medicina. Ljubljana: Združenje zdravnikov družinske medicine SZD, 2002. (nekatera poglavja, dostopna na spletni strani predmeta) - Babič M et al, eds. Izzivi družinske medicine 2007/2008. Ljubljana:

	<p>Zavod za razvoj družinske medicine; 2007. (dostopno na spletni strani predmeta)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bizjak A et al, eds. Izzivi družinske medicine 2008/2009. Ljubljana: Zavod za razvoj družinske medicine; 2008. (dostopno na spletni strani predmeta) – Meglič Š, ed. Izzivi družinske medicine 2009/2010. Ljubljana: Zavod za razvoj družinske medicine; 2011. (dostopno na spletni strani predmeta) – Navodila za vaje za študente. (dostopno na spletni strani predmeta) – Predlagana literatura na predavanjih in seminarjih. (dostopno na spletni strani predmeta)
ŠTUDIJSKE OBVEZNOSTI ŠTUDENTOV	<ol style="list-style-type: none"> 1. 80 % prisotnost na vseh vajah (tj. 48 ur). 2. 80 % prisotnost na seminarjih (tj. 24 ur). 3. 50 % prisotnost na predavanjih (tj. 12 ur). 4. Izdelana seminarska naloga. 5. Opravljena ustna predstavitev seminarske naloge. 6. Izdelana 3 MCQ vprašanja iz teme seminarja. 7. Rešen test iz vaj virtualne ambulante. 8. Izdelano poročilo o družini.
POGOJI ZA PRISTOP K POSAMEZNEMU PREVERJANJU ZNANJA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozitivna ocena¹ iz: <ol style="list-style-type: none"> a. pisne seminarske naloge, b. rešenega testa iz kliničnih primerov v virtualni ambulanti, c. poročila o družini, d. vaj iz sporazumevanja, e. vaj v ambulanti, f. naslednjih vaj veččin: izpolnjevanje delovnega naloga za patronažno službo in za fizioterapijo, izpolnjevanje naročilnice za medicinsko-tehnični pripomoček, priprava in aplikacija subkutane, intramuskularne ter intravenske injekcije, demonstracija pršilnika in inhalerja, uporaba PEF merilca z interpretacijo izvida, merjenje krvnega tlaka in določitev kadilskega statusa. 2. Pozitivna ocena² iz ustnega reševanje treh kliničnih primerov (MEQ) – KP. 3. Pozitivna ocena³ iz kolokvija iz modificiranih OSCE postaj (predpis recepta, izpolnjevanje napotnice, določitev srčno-žilne ogroženosti in pivskega statusa ter odčitavanje laboratorijskega izvida) – V. 4. Pozitivna ocena iz pisnega izpita⁴ – P. Pogoj za pristop k pisnemu izpitu so opravljene vse obveznosti in pozitivne ocene iz obveznosti pod točko 1, 2 in 3.
OBLIKE IN NAČIN PREVERJANJA IN OCENJEVANJA	<p>Način (pisni izpit, ustno izpraševanje, naloge, projekt)</p> <p>Pisni izpit</p>

3

¹ Ocena je opravljen/ni opravljen.

² Ocena se določi po naslednjem kriteriju: 15 točk: ocena 10; 14 točk: ocena 9; 12-13 točk: ocena 8; 10-11 točk: ocena 7; 8-9 točk: ocena 6; < 8 točk: kolokvij ni opravljen

³ Ocena se določi po naslednjem kriteriju: 10 točk: ocena 10; 9 točk: ocena 9; 8 točk: ocena 8; 7 točk: ocena 7; 6 točk: ocena 6; < 6 točk: kolokvij ni opravljen

⁴ Ocena se določi po naslednjem kriteriju: 47-50 točk: ocena 10; 43-46 točk: ocena 9; 38-42: ocena 8; 34-37: ocena 7; 30-33: ocena 6; < 30 točk: pisni izpit ni opravljen

ZNANJA	Ustno izpraševanje Preverjanje veščin
KRITERIJI ZA OCENJEVANJE IN DELEŽI	Način (pisni izpit, ustno izpraševanje, naloge, projekt) Pisni izpit 70 % Ustno izpraševanje 15 % Preverjanje veščin 15 %
DRUGE INFORMACIJE	<p>Za pridobitev frekvence in vpisa izpita morajo biti izpolnjene vse predpisane študijske obveznosti. V primeru nestrinjanja z izpolnjevanjem obveznosti ali z oceno se študent lahko pritoži na pedagoški kolegij Katedre za družinsko medicino MF UM, ki pritožbo obravnava in sprejme ustrezen sklep, ki študentu ob predložitvi dodatnih izdelkov ali ustnem zagovoru omogoči izboljšati oceno.</p> <p>Študenti bodo ob zaključku študija izpolnili anketo o njihovih pričakovanjih v zvezi s študijem in z zadovoljstvom z izpolnitvijo pričakovanj, kar nam bo pomagalo izboljševati študijski program v prihodnje.</p> <p>Učna gradiva in informacije bodo dostopna na portalu e-izobraževanje.</p>

VAJE Z ASISTENTI

DRUŽINA

Ksenija Tušek-Bunc

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku MF UM poteka pouk v obliki vaj. Po študijskem programu predvidene vsebine je potrebno študentom posredovati na primeren didaktični način, da jim bo pridobljeno znanje koristilo pri nadaljnjem študiju in pri delu po končani MF. Program je razdeljen na posamezne nosilce vaj, zato je potreben skupni učni načrt in učni načrt po posameznih vajah.

Namen triurnih vaj je predstavitev pomena družine v družinski medicini, njenega delovanja ter vpliva na razvoj in nastanek bolezni in obratno. Družina deluje kot sistem, kot posebna družbena skupina, ki temelji na skupnih kulturnih, socialnih, čustvenih, spolnih vedenjskih in materialnih interesih. Predstavlja zaključen vrednostni sistem, v katerem njeni člani zadovoljujejo svoje potrebe po opori, samostojnosti, urejenosti, razvoju in sporazumevanju. Tako je za kakovostno delo zdravnika družinske medicine zelo pomembno, da pozna družino in vse družinske člane ter njihove medsebojne odnose. Nadalje je namen vaj predstaviti funkcije družine (socializacijo čustva, reprodukcijo in položaj v družbi, ki jo družina zagotavlja s tem, da omogoči članom možnost izobrazbe in zaposlitve, da njenim članom ugled, ki ga kot posamezniki ne bi imeli). Namen je še prepoznavanje družinskega ciklusa in prilagajanje članom njegovim stopnjam, družinske dinamike ter družinsko usmerjenega ukrepanja – družinski pristop v praktičnem okolju ambulante družinske medicine ali za družino v najbolj naravnem okolju - na bolnikovem domu na hišnem obisku. Zdravnik je resnično zdravnik družinske medicine takrat, ko je sposoben prepoznati in upoštevati dejstvo, da zdravstvene težave posameznega družinskega člana vplivajo na družinski sistem in njegovo delovanje ter obratno. Zdravnik družinske medicine torej uporabi poznavanje družinskih razmer in dinamike njenega delovanja za celostno reševanje zdravstvenih težav posameznega družinskega člana.

6

2 UČNI CILJI

Znanje:

- pomen in vloge **družine in družinskega pristopa v družinski medicini**,
- pomen celostnega/holističnega pristopa k obravnavi zdravstvenih težav ob upoštevanju vloge družine,
- pomen in vloga stopnje družinskega ciklusa in oblike/tipa družine (jedrna, razširjena, družina z enim samim staršem, istospolna),
- pomen medsebojnih odnosov v družini,
- pomen družinskega drevesa (ang. sinonim genogram) - slikovnega prikaza družinskega ustroja s standardiziranimi znaki,
- pomen družinskih krogov,
- pomen družinskega APGAR-ja (adaptation, partnership, growth, affection, resolution),
- pravicah bolnikov in svojcev ter družine,
- etičnih dilemah, ko dobi vlogo »bolnika« celotna družina.

Veščine:

- sporazumevanje z bolnikom, svojci, družino,
- uporabljati družinski pristop,
- vživljanje v bolnika, družino, tip družine in družinski cikel in medsebojne odnose v družini,
- oblikovanje družinskega drevesa,
- oblikovanje družinskih krogov,
- oblikovanje in računanje družinskega APGAR-ja,
- vzpostaviti povezanosti med zdravnikom, bolnikom in družino,
- vživljanje v človekovo družinsko okolje življenje v času otroštva, zorenja in staranja,
- upoštevati družino kot bio-psiho-socialno celoto,
- upoštevati kulturno in etično ozadje družine,
- na ustrezen način vključiti družino pri vodenju posveta z bolnikom (»dialog«, patient-centred, doctor-centred),
- prepoznati in upoštevati želje družine in družinskih članov, njihove strahove in pričakovanja v zvezi z bolnikom, njegovim zdravstvenim stanjem ter reševanjem le-teh,
- vključevati družino v diagnostiko, zdravljenje in vodenje bolezni,
- uporabljati razpoložljive vire v okviru etičnih norm,
- upoštevati socialne, etnične, kulturne in druge razlike družine pri iskanju zdravstven pomoči in izvajanju zdravljenja.

Odnos:

- med bolnikom, družino in zdravnikom,
- odnos do posameznih družinskih članov,
- do etičnih dilem pri obravnavi problemov (zdravstvenih in socialnih) v družinskem okolju.

7

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina

4 URNIK

ČAS	VSEBINA
0.00 – 0.10	Prihod
0.10 – 0.20	Poročanje o opravljeni nalogi, odprtih vprašanjih zadnjih vaj
0.20 – 0.30	Preverjanje pričakovanj in že osvojenih znanj ter veščin, navodilo za samostojno delo
0.30 – 2.15	Samostojno delo: obisk ene družine in bolnika/ov v družinskem okolju
2.15 – 2.45	Razprava o izkušnjah pri samostojnem delu, povzetek učnih ciljev, naloga do drugih vaj
2.45 – 2.50	Povratne informacije
2.50 – 3.00	Zaključek vaj in odhod

5 UČNE METODE

- Učbenik Osnove družinske medicine
- Zbornik predavanj »Družina v družinski medicini«
- Navodila za vaje
- Izročki predavanja

6 UČNE OBLIKE

- Individualno delo asistenta oz. učitelja veščin s študentom.
- Učitelj veščin določi družino, ki jo bo študent obiskal na domu
- Potrebno je dobiti soglasje za sodelovanje družine pri pouku
- Opazovanje družine od blizu (najbolje v za družino najbolj naravnem okolju –na domu)
- Samostojno delo z družino
- Reševanje nalog.
- Poročilo o družini
- Razprava študenta z asistentom oz. učiteljem veščin.

7 PODROBNEJŠI CILJI, METODE IN OBLIKE PO POSAMEZNIH VSEBINAH

7.1 Prihod

Naloge:

- Študent pride v prostore za vaje na Medicinski fakulteti Univerze v MB, nova MF.
- Študenti se prijavijo asistentu ali učitelju veščin, kateremu so dodeljeni.
- Študenti prinesejo s seboj evidenčne liste, učbenik in navodila za vaje.
- Študent se preobleče in javi asistentu oz. učitelju veščin.
- V prostorih je običajna ambulantna oprema.
- Asistent oz. učitelj veščin ima učbenik, navodila za vaje in ocenjevalni list.

8

7.2 Predstavitev udeležencev in preverjanje pričakovanj

Namen:

Namen tega dela je:

- nadaljevanje stika med študenti, asistentom oz. učiteljem veščin, sodelavci in vzpostavitev korektnega, neogrožajočega vzdušja;
- spodbujanje zanimanja za vsebino vaj tudi med vajami;
- preverjanje opravljanja nalog;
- pojasnjevanje ev. slabše razumljenih delov prejšnjih vaj ali novih vprašanj.

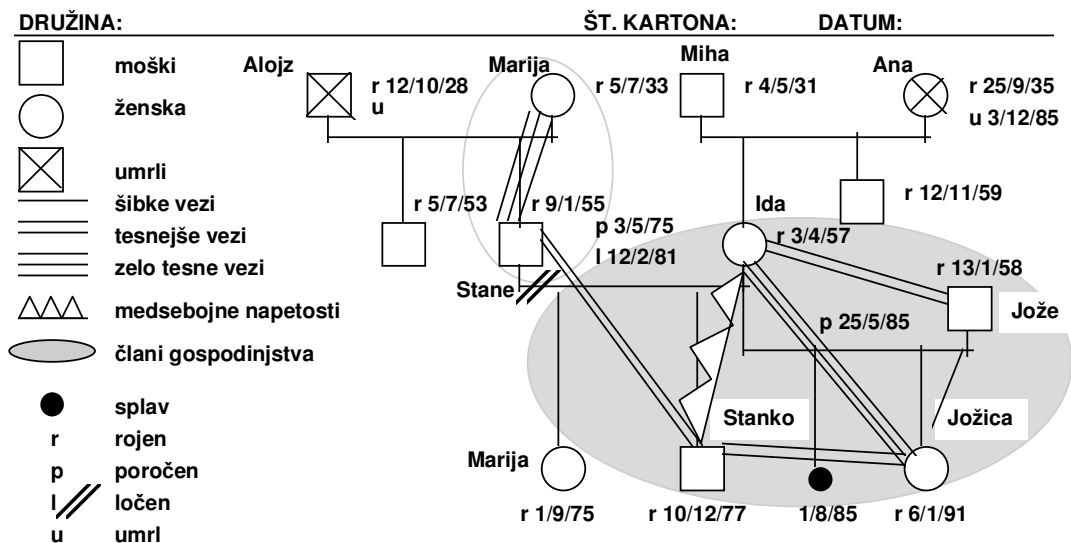
Naloge:

10 minut o pričakovanih študenta, njegovem znanju in veščinah s tega področja in navodila za samostojno delo:

- preverjanje že osvojenega znanja in veščin s področja poznavanja družine, družinske ciklusa ter družinske dinamike in družinskega pristopa
- navodila za pogovor z bolniki v prisotnosti družine oziroma z družinskimi člani in pregled medicinske literature glede na učne cilje in izbrane primere,
- usmeritve za delo z družino z poudarkom na družinskem pristopu.
- nadaljevanje nalog:

Priprava izčrpnega poročila o družini:

DRUŽINSKO DREVO

Družinsko drevo: razvidne morajo biti naslednje značilnosti družin:

število družinskih članov

njihova starost in spol

poroke in ločitve

njihovi najpomembnejši zdravstveni problem oz. dejavniki tveganja

pri umrlih družinskih članih mora biti zapisan vzrok smrti

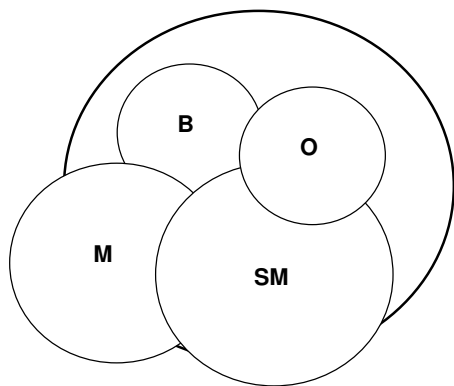
skupno gospodinjstvo

najpomembnejši odnosi (navezanost, sovraštvo ipd.)

izdelan naj bo s pomočjo risarja v Wordu ali podobnem programu

Družinski krog

Študenti vadijo risanje družinskega kroga, tako da v krog, ki predstavlja njihovo družino, narišejo manjše kroge, ki predstavljajo njega, druge družinske in nedružinske člane, ki se vpletajo v delovanje družine.

Družinski profil, ki naj vsebuje naslednje podatke:

1. tip družine,
2. stopnjo družinskega ciklusa,
3. družinski APGAR,
4. kratek opis medsebojnih odnosov, kdo predstavlja dominantnega člana z kratko razlago zakaj je tako označen in na katerih področjih je dominanten,
5. družinsko vlogo posameznega družinskega člana,
6. reakcijo družine na bolezen,
7. etično in kulturno ozadje,
8. mrežo socialnih stikov – sorodniki, prijatelji, sosedi,
9. družinsko anamnezo,
10. rekreacija in preživljanje prostega časa
11. družinsko okolje: opis doma, higienskih razmer, urejenosti,
12. ekonomsko stanje družine,
13. odnos do zdravja in zdravstvene službe: stopnja samozdravljenja, skrb za zdrav način življenja,
14. izčrpen zaključek, v katerem je izpostavljen najpomembnejši problem v družini, ki vpliva na zdravje družinskih članov, načrt za rešitev problema in predvidene pozitivne posledice (npr. problem: oče alkoholik; načrt: zdravljenje alkoholizma, spremljanje cele družine; posledice: izboljšanje očetovega zdravja in kakovosti življenja cele družine.) Možni drugi problemi: debelost, nezdrava prehrana, kajenje, smrt in žalovanje, duševne bolezni, odvisnost, telesna neaktivnost, revščina ...

Družinska problemska lista

Problemska lista je seznam zdravstvenih problemov v zadnjih treh letih za vsakega družinskega člana. Pri vsakem problemu morajo biti okvirno opisani še izvedeni medicinski ukrepi in načrt za prihodnje.

10

7.3 Demonstracija, prikaz primera, opazovanje, reševanje primerov

Namen:

Čas za prikaz posameznih veščin s poudarkom na sporazumevanju z bolnikom, družino in njenimi člani ter družinskem pristopu.

Vsebina:

Demonstracija rednega dela v ambulanti družinske medicine ali na bolnikovem domu, prikaz preprostih primerov obravnav bolnikov s poudarkom na družinski anamnezi, medsebojnih odnosih v družini, družinskem ciklusu in družinskem pristopu.. Predstavitev didaktičnega primera družinskega pristopa..

Naloga vodje:

Prikazati večino, reševanje primera, način organizacije dela ipd. na način, da ga lahko študenti ponovijo, ali vsaj konkretizirajo v svojem razmišljanju ob opazovanju.

7.4 Razprava

Namen:

Namen razprave je utrditi na vajah videne tipične lastnosti družinske medicine in družine v njej, jih povezati z lastnimi izkušnjami, vgraditi v svoja pričakovanja, načrtovati potrebne dodatne korake pri dopolnitvi znanja in veščin na področju dela zdravnika družinske medicine pri obravnavi družine, pripraviti se na samostojno delo in učenje za drugi dan individualnih vaj Družina v družinski medicini.

Naloge vodje skupine

Vodja naj spodbudi študente predvsem, da v razpravo vnesejo svoje izkušnje, poglede, stališča in odnos do družine in njene vloge pri celostni obravnavi in reševanju zdravstvenih težav bolnikov in družinskega pristopa. Ni pravih in ni napačnih stališč, napačna je samo mlačnost, ki onemogoči prevzemanje novih spoznanj in veščin. Vodja mora poskrbeti, da ima študent možnost povedati svoje mnenje. Spodbuja uspešne in manj uspešne.

7.5 Povzetek učnih ciljev, načrt samostojnega dela

Namen:

Obravnavane teme o organizaciji, vsebini dela in vlogi družinske medicine umestiti v širši učni načrt predmeta in študija medicine.

Vsebina:

Povzetek učnih točk in načrtovanje samostojnega učenja in samostojno delo v obliki priprav na naslednje vaje.

Naloge vodje:

Poudariti osvojeno znanje in veščine ter študente spodbuditi k nadaljnjemu raziskovanju vloge družine v družinski medicini. Poudariti pomen dodatnih samostojnih vaj in dela za pridobivanje izkušenj, veščin in utrjevanje znanja. Umestitev družinskega pristopa v koncept celovite obravnave bolnika.

7.6 Povratne informacije

Namen:

Analiza uspešnosti

Vsebina:

Zaključne beseda udeležencu (2 minuti)

Pohvala pozitivnim vidikom študentovega dela na vajah, predvsem s sposobnosti opazovanja družine, družinskega cikla in tipa družine, vloge posameznih družinskih članov, družinske dinamike, vpliva družine na nastanek in razvoj bolezni in obratno ter dojemanje in vodenje bolezni, sposobnosti obvladovanja družinskega pristopa

Opozorilo na pomembne tipične značilnosti družine in njen vpliv na zdravstvene probleme bolnika in reševanje in vodenje le-teh, ki jih je študent lahko spremljal.

Opozorilo ob ev. neustreznih odzivih ali nezadostni zainteresiranost.

7.7 Zaključek vaj

Namen:

Umiritev in sprostitev po napornem delu

Vsebina:

Zaključek in slovo

8 LITERATURA

Temeljna:

1. Kersnik J. Osnove družinske medicine. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2007.
2. Klemenc-Ketiš Z, ed. Praktikum družinske medicine. 2. izdaja. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2011.
3. Navodila za vaje.
4. Zapiski predavanj.

Dodatna:

1. Švab I. Družina v družinski medicini. 14. učne delavnice za zdravnike splošne/družinske medicine. Ljubljana: Sekcija za splošno medicino/Združenje za družinsko medicino SZD; 1997.

SPORAZUMEVANJE

Dejan Kupnik

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku MF UM poteka pouk v obliki vaj, seminarjev in predavanj. Študente je potrebno na začetku semestra podrobno seznaniti s vsebino, urnikom, metodami, obveznostmi, preverjanjem in pogoji študija.

Ena od učnih tem je tudi pouk sporazumevanja med zdravnikom in bolnikom kot podlaga v bolnika usmerjenega pristopa. Pouk bo potekal v obliki demonstracije ustreznega besednega in nebesednega sporazumevanja, igranja vlog, opazovanja lastnega dela in dela drugih študentov in skupne analize videoposnetkov. Študenti se bodo dodatno seznanili še s posebnostmi sporazumevanja z bolniki brez osnovnega zdravstvenega zavarovanja in delom v specifični ambulanti.

2 UČNI CILJI

Znanje o:

- vlogi predmeta Družinska medicina I pri oblikovanju bodočega zdravnika,
- skupinskih metodah učenja,
- sporazumevanju.

Veščine:

- vzpostavljanje komunikacije v skupini, vaja dela v skupini in skupno reševanje problemov,
- sodelovanje med študenti (zdravniki),
- sodelovanje z učitelji,
- vodenje posveta z bolnikom.

Odnos:

- oblikovanje medsebojnih odnosov v skupini,
- oblikovanje odnosa med zdravnikom in bolnikom,
- prepoznavanje pomena sporazumevanja za dobro klinično delo,
- oblikovanje odnosa med sodelavci v zdravstveni službi,
- sočutni (empatični) odnos do bolnikov in svojcev.

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina; skupina cca. 15 študentov.

4 URNIK

ČAS	VSEBINA
0.00 – 0.05	Prihod in predstavitev
0.05 – 0.10	Predstavitve udeležencev in preverjanje pričakovanj
0.10 – 0.15	Pojasnila o poteku vaj iz sporazumevanja i
0.15 – 0.25	Razprava o izkušnjah študentov in usmerjanje debate
0.25 – 0.45	Veščine besednega in nebesednega sporazumevanja
0.45 – 1.00	Sporazumevanje v ambulanti za osebe brez zdravstvenega zavarovanja
1.00 – 1.10	Demonstracija posveta s komentarjem na igrano vlogo
1.10 – 1.25	Igranje vlog, skupinska analiza sporazumevanja
1.25 – 1.28	Povzetek učnih ciljev in načrt samostojnega dela
1.28 – 1.30	Povratne informacije in zaključek vaj

5 UČNE METODE

- Kersnik J. Osnove družinske medicine. Maribor: Univerza v Mariboru, 2007.
- Selič P. Novi odročnik: nebesedno sporazumevanje za vsakdanjo rabo. Ljubljana: Inštitut za psihološke študije Pares, 2007.
- Švab I. Sporazumevanje med zdravnikom in bolnikom. 12. učne delavnice za zdravnike splošne medicine. Ljubljana: Sekcija za splošno medicino SZD, 1995.
- Izročki predavanj. Dosegljivo na: <http://www.drmed.org/novica.php?id=13261>

14

6 UČNE OBLIKE

- Predavanje o pouku sporazumevanja.
- Povzetek učnih ciljev in usmerjanje za načrtovanje samostojnega dela.
- Demonstracija sporazumevanja s pomočjo uporabe videokamere.
- Igranje vlog.
- Razprava o pričakovanjih pri predmetu.
- Razprava s komentarji na ogledane video posnetke.
- Seznanitev z delom v ambulanti za osebe brez zdravstvenega zavarovanja.

7 PODROBNEJŠI CILJI, METODE IN OBLIKE PO POSAMEZNIH VSEBINAH

7.1 Prihod in predstavitev

5 minut

- Študent pride v ustrezne prostore Medicinske fakultete Univerze v MB, nova MF.
- Asistent se predstavi.
- V prostorih je poleg stolov še računalnik, projektor, platno, tabla s pisali.
- Asistent poskrbi za pravočasno pripravo prezentacije.
- Asistent priskrbi ankete o študiju ter obrazce privolitve za videosnemanje posveta.

7.2 Predstavitev udeležencev in preverjanje pričakovanj

5 minut

Namen:

- Vzpostavitev stika med udeleženci in vzpostavitev kolegialnega vzdušja.
- Doseganje aktivnega sodelovanja študentov s kratko predstavitevjo študenta: od kod prihaja, pričakovanja iz vaj družinske medicine; dosedanje izkušnje glede sporazumevanja z zdravniki in med zdravniki; doslej pridobljeno znanje o delu z bolniki in sporazumevanju.
- Predstavitev ciljev in kratka razprava o pričakovanjih.

7.3 Pojasnila o poteku vaj iz Sporazumevanja I

5 minut

Namen:

- Predstavitev učnega načrta vaj

7.4 Razprava o izkušnjah študentov in usmerjanje debate

10 minut

Namen:

- Razprava o izkušnjah študentov glede sporazumevanja.
- Kje študenti vidijo težave in pomanjkljivosti pri sporazumevanju?
- Kaj lahko sami naredimo, da bo komunikacija z bolnikom boljša?

7.5 Veščine besednega in nebesednega sporazumevanja

20 minut

Namen:

- Predstavitve osnov besednega in nebesednega sporazumevanja, težav pri sporazumevanju in vključevanja bolnikov v zdravljenje prek ogleda videoposveta, igranja vlog in power-point predstavitve.
- Predstavitve pomena kritične ocene lastnega dela s poudarkom najprej na dobrih izhodiščih in nato na tistih, ki bi se jih lahko izboljšalo.
- Razprava o elementih nebesednega sporazumevanja prek igranja vlog: študenta odigrata vlogo zdravnika in bolnika najprej tako, da skušata izključiti vse prvine nebesedne komunikacije in nato še tako, da izključita vso besedno komunikacijo in se skušata sporazumeti le z nebesednimi prvini.

7.6 Sporazumevanje z bolniki v ambulanti za osebe brez zdravstvenega zavarovanja

15 minut

Namen in cilji:

- Predstavitve dela v ambulanti za osebe brez zdravstvenega zavarovanja.
- Ozaveščanje glede prostovoljnega, humanitarnega dela in solidarnosti.
- Spoznavanje marginalnih skupin, njihovih navad, običajev in jezika ter pomen teh značilnosti pri sporazumevanju.
- Spoznavanje stisk ljudi brez zdravstvenega zavarovanja (zdravstvene, socialne, funkcionalne).
- Spoznavanje oblik socialne in druge pomoči osebam brez zavarovanja.
- Sodelovanje s socialnimi ustanovami.
- Spoznavanje vodenja kroničnih bolnikov v specifični ambulanti s poudarkom na veščinah sporazumevanja.
- Vodenje dokumentacije, preventivni in presejalni programi v specifični ambulanti.
- Spoznavanje timskega dela v specifični ambulanti (zdravnik, medicinska sestra, pravnik, socialni delavec, prevajalec).
- Sodelovanje z drugimi nivoji zdravstvene oskrbe.

16

7.7 Demonstracija posveta s komentarjem na igrano vlogo

10 minut

Namen:

- Demonstracija sporazumevanja s poudarkom na besednem in nebesednem sporazumevanju.
- Pri demonstraciji izpostaviti tako pozitivne kot negativne elemente sporazumevanja.
- Pri demonstraciji izpostaviti najpogostejše elemente, ki lahko privedejo do motenj v komunikaciji.

7.8 Igranje vlog, skupinska analiza sporazumevanja

15 minut

Namen:

- Na podlagi demonstracije študenti vadijo sporazumevanje med seboj s pomočjo vnaprej pripravljene vloge.
- Po vsaki odigrani vlogi sledi lastna in skupinska kritična ocena posveta.
- Utrjevanje znanja in vključevanje ugotovitev glede ustreznega sporazumevanja.

7.9 Povzetek učnih ciljev in načrt samostojnega dela

3 minute

Namen:

- Povzetek vseh ugotovitev (debate, ocenjevanje sporazumevanja);
- Spodbujanje procesa nenehnega izpopolnjevanja veščin sporazumevanja.

7.10 Povratne informacije in zaključek vaj

2 minuti

Namen:

- Analiza uspešnosti z anketo, ki jo anonimno izpolnijo študenti in oddajo v tajništvo Katedre za družinsko medicino.
- Kontakti za individualne konzultacije.

PRVO SREČANJE Z VODJO SKUPINE

Vojislav Ivetić, Ksenija Tušek-Bunc

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku Medicinske fakultete Univerze v Mariboru poteka pouk v obliki vaj. Po študijskem programu je potrebno predvidene vsebine študentom posredovati na primeren didaktični način, da jim bo pridobljeno znanje koristilo pri nadaljnjem študiju in pri delu po končani MF. Program poteka po enotnem učnem načrtu.

Namen prvega skupnega srečanja s vodjo skupine je predstavitev asistenta skupine in študentov ter seznanjanje z osnovnimi značilnostmi družinske medicine (DM), osnovno zdravstvenim pristopom in praktične vaje veščin: pisanje receptov.

2 UČNI CILJI

Znanje

- Posebnosti dela v ambulanti družinske medicine.
- Posebnosti družinske medicine.
- Poslovanje ambulante na primarnem zdravstvenem nivoju

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina

4 URNIK

ČAS	VSEBINA
0.00 – 0.05	Prihod
0.05 – 0.20	Predstavitev udeležencev, predstavitev vodje skupine
0.20 – 0.30	Kratka predstavitev organizacije vaj iz DM
0.30 – 0.40	Dosedanje izkušnje z zdravniki prvega stika ter DM nasploh (pogovor v manjših skupinah)
0.40 – 0.50	Preverjanje pričakovanj glede poklica nasploh, primarne zdravstvene dejavnosti, družinske medicine, vaj ...
0.50 – 1.10	Praktična vadba naslednjih veščin: predpis recepta
1.10 – 1.25	Stališča študentov, pričakovanja, diskusija, vprašanja
1.25 – 1.30	Zaključek vaj in odhod

5 UČNE METODE

- Individualno delo asistenta s skupino.
- Razprava študenta s skupino in z asistentom.
- Delo v malih skupinah
- Branje priporočene literature

6 PODROBNEJŠI OPIS CILJEV, METOD IN OBLIK DELA PO POSAMEZNIH VSEBINAH

6.1 Prihod

Študent pride v prostore za vaje na lokaciji, ki mu jo posredujejo v tajništvu Katedre.

Študenti se prijavijo asistentu.

Študenti prinesejo s seboj evidenčne liste, učbenik in navodila za vaje. (enako velja za vse naslednje vaje)

6.2 Predstavitev udeležencev, preverjanje pričakovanj, pridobivanje veščin

Namen te naloge je vzpostavitev prvega stika med študenti in asistentom-vodjem skupine.

Naloge

15 minut: Predstavitev udeležencev in predstavitev asistenta - vodje skupine

Asistent- vodja vaj se najprej predstavi sam, predstavi pa tudi svoje izkušnje pri delu v ambulanti družinske medicine in svoja pričakovanja. Sledi kratka predstavitev vaje in njih namen.

Nato spodbudi študente, da se predstavijo tudi oni: npr.

- od kod prihajajo,
- so se njihova pričakovanja v medicini izpolnila in če niso, zakaj
- kakšne načrte imajo, kje v medicini vidijo svoje mesto
- kaj poleg medicine še počno, kaj jih veseli in sprošča (zaželena je celostna predstavitev in ne zgolj suhoparna predstavitev z imenom in priimkom, s čemer želimo spodbuditi študente k celostnemu pogledu, kar je postulat v družinski medicini)

10 minut: Kratka predstavitev organizacije vaj iz družinske medicine

- vodja vaj na kratko predstavi potek vaj in
- naloge ter potek ocenjevanja na vajah v ambulanti

Naloge so:

1. priprava enega vzornega zdravstvenega kartona bolnika,
2. prikaz in študij dveh primerov iz prakse,
3. analiza dveh didaktičnih primerov,
4. 10 zapisov o posvetih z bolniki z akutnimi stanji in 10 zapisov o posvetih z bolniki s kroničnimi stanji (ko opazuje asistenta oz. učitelja veščin ali se z bolnikom pogovarja študent sam.)

19

10 minut: Pogovor v manjših skupinah o dosedanjih izkušnjah študentov z zdravniki prvega stika ter DM nasploh

Primerne teme so:

- kratka razprava o študentovih dosedanjih izkušnjah in njegovih pričakovanjih glede vaj iz družinske medicine
- dosedanje študentove izkušnje v ambulanti družinske medicine v vlogi bolnika

10 minut: Pogovor o pričakovanjih glede poklica, DM, samih vaj,...

20 minut: Praktična vaja veščin: predpis recepta

6.3 Povzetek učnih ciljev, načrt samostojnega dela

Namen

Obravnavane teme o organizaciji, vsebini dela in vlogi družinske medicine umestiti v širši učni načrt predmeta in študija medicine.

Vsebina

Povzetek učnih točk in načrtovanje samostojnega učenja in samostojno delo v obliki priprav na naslednje vaje.

Naloge vodje skupine

Poudariti znanje in veščine ter študente spodbuditi k nadaljnjemu raziskovanju družinske medicine. Poudariti pomen dodatnih samostojnih in tematskih vaj in dela za pridobivanje izkušenj, veščin in utrjevanje znanja. Umestitev osnovno zdravstvenega pristopa v koncept celovite obravnave bolnika. Ev. dodatna navodila za študij in analizo primera.

6.4 Zaključek vaj

7 LITERATURA

Temeljna

1. Kersnik J. Osnove družinske medicine, 1. izdaja 2007.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.

Dodatna

1. Švab I, Rotar-Pavlič D, eds. Družinska medicina. Ljubljana: ZZDM-SZD; 2002.

DRUGO SREČANJE Z VODJO SKUPINE

Vojislav Ivetić, Ksenija Tušek-Bunc

1 IZHODIŠČA

Namen drugega skupnega srečanja s vodjo skupine je analiza dosedanjega poteka vaj in pouka iz družinske medicine, predlog sprememb in reševanje morebitnih težav nastalih pri pouku, skupinsko stopenjsko reševanje problemov (multiple essay questions - MEQ) ter praktične vaje izpolnjevanja napotnic in navodila za pripravo domačih nalog.

2 UČNI CILJI

Znanje

- Posebnosti dela v ambulanti družinske medicine.
- Posebnosti družinske medicine.
- Osnovno zdravstveni pristop v družinski medicini.
- Poslovanje ambulante na primarnem nivoju zdravstvene dejavnosti

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina

4 URNIK

ČAS	VSEBINA
0.00 – 0.05	Prihod
0.05 – 0.15	Predstavitve dosedanjih izkušenj študentov na vajah, predlogi sprememb, težave, pohvale ... Pričakovanja, razprava, vprašanja.
0.15 – 0.55	Skupinsko reševanje MEQ («multiple essay questions», stopenjsko reševanje problemov), skupna analiza in ocenjevanje, aktivno sodelovanje cele skupine, vprašanja in razprava
0.55 – 1.05	Navodila za domačo nalogo za 3. in 4. srečanje (za 3. srečanje drugi MEQ, za 4. srečanje predstavitev kliničnega primera iz prakse po principu SOAP). Poudarek ni na klinični pomembnosti ter eksotičnosti primera. Rok za oddajo obeh nalog je 72 ur pred 3. oz. 4. srečanjem v pisni obliki.
1.05 – 1.25	Praktične vaje – izpolnjevanje napotnic
1.25 – 1.30	Zaključek vaj in odhod

5 UČNE METODE

1. Individualno delo asistenta s skupino
2. Razprava študenta s skupino in z asistentom
3. Delo v malih skupinah
4. Stopenjsko reševanje problemov
5. Branje priporočene literature

6 PODROBNEJŠI OPIS CILJEV, METOD IN OBLIK DELA PO POSAMEZNIH VSEBINAH

6.1 Vtisi, pričakovanja, skupinsko reševanje MEQ, navodila za domačo nalogo in praktične vaje

Namen

Namen te naloge je analiza dosedanjih izkušenj glede pouka iz družinske medicine, stopenjsko reševanje problemov.

Naloge:

10 minut: Razprava o študentovih dosedanjih izkušnjah in njegovih pričakovanjih glede pouka iz družinske medicine.

40 minut: Stopenjsko reševanje problemov (MEQ testi):

- vodja vaj na kratko predstavi stopenjsko reševanje problemov in vsebino MEQ testov: primer MEQ testa vsebuje 5 nivojev,
- skupinska analiza testa in sprotno ocenjevanje,
- aktivno sodelovanje cele skupine,
- vprašanja, razprava

10 minut: Navodila za domačo nalogo za 3. in 4. Srečanje (za 3. Srečanje drugi MEQ, za 4. srečanje predstavitev kliničnega primera iz prakse po principu SOAP)

20 minut: Praktične vaje veščine– izpolnjevanje napotnic

6.2 Razprava

Namen

Namen razprave je analiza na vajah v ambulanti videnih posebnosti družinske medicine, ki jih študent poveže z lastnimi izkušnjami in jih vgradi v svoja pričakovanja. Namen je tudi načrtovanje potrebnih dodatnih korakov pri pridobivanju in izpopolnjevanju znanja in veščin na področju **dela zdravnika družinske medicine**, ter priprava na samostojno delo in učenje za prihodnje tematske in individualne vaje.

Naloge vodje skupine

Vodja naj spodbudi študente predvsem, da v razpravo vnesejo svoje izkušnje, poglede, stališča in odnos do osnovno zdravstvenega pristopa k reševanju zdravstvenih težav bolnikov. Ni pravih in ni napačnih stališč, napačna je samo mlačnost, ki onemogoči prevzemanje novih spoznanj in veščin. Vodja mora poskrbeti, da ima vsak študent možnost povedati svoje mnenje. Spodbuja uspešne in manj uspešne.

6.3 Povzetek učnih ciljev, načrt samostojnega dela

Namen

Obravnavane teme o organizaciji, vsebini dela in vlogi družinske medicine umestiti v širši učni načrt predmeta in študija medicine.

Vsebina

Povzetek učnih točk in načrtovanje samostojnega učenja in samostojno delo v obliki priprav na naslednje vaje.

Naloge vodje skupine

Poudariti pridobljeno znanje in veščine ter študente spodbuditi k nadaljnjemu raziskovanju družinske medicine. Poudariti pomen dodatnih samostojnih in tematskih vaj in dela za pridobivanje izkušenj, veščin in utrjevanje znanja. Umestitev osnovno zdravstvenega pristopa v koncept celovite obravnave bolnika.

6.4 Povratne informacije

Namen

Analiza uspešnosti

Vsebina

Zaključne beseda udeležencem.

Pohvala pozitivnim vidikom študentovega dela na vajah

Opozorilo na pomembne značilnosti zdravstvenih težav bolnikov, ki jih bo študent lahko spremljal.

Opozorilo ob ev. neustreznih odzivih ali nezadostni zainteresiranosti.

6.5. Zaključek vaj**7 LITERATURA****Temeljna**

1. Kersnik J. Osnove družinske medicine. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2007.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.

Dodatna

1. Švab I, Rotar-Pavlič D: Družinska medicina. Ljubljana: ZZDM-SZD; 2002.

TRETJE SREČANJE Z VODJO SKUPINE

Vojislav Ivetić, Ksenija Tušek-Bunc

1 IZHODIŠČA

Tretje srečanje z vodjo skupine ja namenjeno analizi dosedanjega poteka vaj in pouka iz družinske medicine, predlogu sprememb in reševanju morebitnih težav glede izvedbe vaj in pouka ter analizi in ocenjevanju izdelane domače naloge (2. MEQ test) in praktični vaji : odčitavanju laboratorijskih izvidov.

2 UČNI CILJI

Znanje:

- Posebnosti dela v ambulanti družinske medicine.
- Posebnosti družinske medicine.
- Osnovno zdravstveni pristop v družinski medicini.
- Poslovanje ambulante na primarnem nivoju zdravstvene dejavnosti

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina

4 URNIK

ČAS	VSEBINA
0.00 – 0.05	Prihod
0.05 – 0.10	Predstavitev dosedanjih izkušenj študentov na vajah, predlogi sprememb, težave, pohvale ... Pričakovanja, razprava, vprašanja.
0.10 – 0.40	Analiza, komentarji in ocenjevanje izdelane domače naloge (2. MEQ test)
0.40 – 1.25	Praktična vadba naslednjih veščin: odčitavanje laboratorijskega izvida
1.25 – 1.30	Zaključek vaj in odhod

5 METODE

- Individualno delo asistenta s skupino
- Razprava študenta s skupino in z asistentom
- Predstavitev domače naloge
- Branje priporočene literature

6 PODROBNEJŠI OPIS CILJEV, METOD IN OBLIK DELA PO POSAMEZNIH VSEBINAH

6.1 Izkušnje, pričakovanja, analiza domače naloge in vaje veščin (odčitavanje lab izvida)

Namen:

Namen te naloge je preverjanje dosedanjih izkušenj glede pouka iz družinske medicine, predstavitev domače naloge in vzpostavitev korektnega, ne ogrožajočega vzdušja.

Naloge:

5 minut: Razprava o študentovih dosedanjih izkušnjah in njegovih pričakovanjih glede nadaljnjega pouka iz družinske medicine:

30 minut: Analiza, komentarji in ocenjevanje izdelane domače naloge (2. MEQ test)

45 minut: Praktična vadba veščin: odčitavanje laboratorijskega izvida

6.3 Razprava (glej navodila za 2. srečanje z vodjem skupine)

6.4 Povzetek učnih ciljev, načrt samostojnega dela (glej navodila za 2. srečanje z vodjem skupine)

6.5 Povratne informacije (glej navodila za 2. srečanje z vodjem skupine)

6.6 Zaključek vaj

7 LITERATURA

Temeljna:

1. Kersnik J. Osnove družinske medicine. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2007.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.

Dodatna:

1. Švab I, Rotar-Pavlič D: Družinska medicina. Ljubljana: ZZDM-SZD; 2002.

ČETRTO SREČANJE Z VODJO SKUPINE

Vojislav Ivetić, Ksenija Tušek-Bunc

1 IZHODIŠČA

Analiza dosedanjega poteka vaj in pouka iz družinske medicine, predstavitev domače naloge (SOAP klinični primer).

2 UČNI CILJI

Znanje:

- Posebnosti dela v ambulanti družinske medicine.
- Posebnosti družinske medicine.
- Osnovno zdravstveni pristop v družinski medicini.
- Poslovanje ambulante na primarnem nivoju zdravstvene dejavnosti

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina

4 URNIK

ČAS	VSEBINA
0.00 – 0.05	Prihod
0.05 – 0.10	Predstavitev dosedanjih izkušenj študentov na vajah, predlogi sprememb, težave, pohvale ... Pričakovanja, razprava, vprašanja.
0.10 – 1.25	Predstavitev domače naloge (5 minut na vsakega študenta), poudarek na razlogu, zakaj se je študent odločil za ta določeni primer, analizirati večino sporazumevanja komunikacije in osnovno zdravstveni pristop
1.25 – 1.30	Zaključek vaj in odhod

26

5 UČNE METODE

- Individualno delo asistenta s skupino
- Delo v skupinah
- Razprava študenta s skupino in z asistentom
- Predstavitev domače naloge
- Branje priporočene literature

6 PODROBNEJŠI OPIS CILJEV, METOD IN OBLIK DELA PO POSAMEZNIH VSEBINAH

6.1 Vtisi, pričakovanja, predstavitev domače naloge

Namen

Namen te naloge je preverjanje dosedanjih izkušenj glede pouka iz družinske medicine, predstavitev domače naloge.

Naloge

5 minut: Razprava o študentovih dosedanjih izkušnjah in njegovih pričakovanjih glede nadaljnje pouka iz družinske medicine.

75 minut: Predstavitev domačih nalog:

- vodja vaj na kratko razloži način predstavljanja domače naloge,
- vsaki študent dobi 5 minut za predstavitev svojega primera,
- aktivno sodelovanje cele skupine, vprašanja, razprava.

6.2 Razprava (glej navodila za 2. srečanje z vodjem skupine)

6.3 Povzetek učnih ciljev, načrt samostojnega dela (glej navodila za 2. srečanje z vodjem skupine)

6.4 Povratne informacije (glej navodila za 2. srečanje z vodjem skupine)

6.5 Zaključek vaj

7 LITERATURA

Temeljna:

4. Kersnik J. Osnove družinske medicine. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2007.
5. Navodila za vaje.
6. Zapiski predavanj.

Dodatna:

1. Švab I, Rotar-Pavlič D: Družinska medicina. Ljubljana: ZZDM-SZD; 2002.

PETO SREČANJE Z VODJO SKUPINE

Suzana Kert, Vojislav Ivetić, Ksenija Tušek-Bunc

1 IZHODIŠČA

Peto skupno srečanja s vodjo skupine je namenjeno reševanju in ocenjevanju tretjega MEQ primera, analizi celotnega poteka vaj tako individualnih v mentorskih ambulantah kot specialnih vaj, analizi dela v skupini kot tudi celotnega pouka iz družinske medicine, predlogu morebitnih sprememb, izdelavi skupne ocene iz MEQ reševanja kliničnih primerov ter pogovoru o oceni vsakega posameznega študenta.

2 UČNI CILJI

- Vtisi o vajah (individualne mentorske, posebne vaje in delo v skupini).
- Je pridobil študent informacijo kako deluje ambulanta družinske medicine na primarnem nivoju zdravstvene dejavnosti?
- Se je študent seznanil z osnovno zdravstvenim pristopom - s čim manj preiskavami rešiti zdravstveni problem?
- Ocena študentovega dela (študentje sodelujejo pri oblikovanju ocene)

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina

28

4 URNIK

ČAS	VSEBINA
0.00 – 0.05	Prihod
0.05 – 0.15	Predstavitve dosedanjih izkušenj študentov na individualnih in skupinskih vajah, predlogi sprememb, težave, pohvale ... Pričakovanja, razprava, vprašanja
0.15 – 0.50	Reševanje 3. MEQ test – individualno
0.50 – 1.00	Analiza opravljenih vaj, pogovor o osvojenih znanjih in veščinah, kaj so se naučili o bistvenih značilnostih dela v družinski medicini
1.00 – 1.25	Ocena vsakega posameznega študenta
1.25 – 1.30	Zaključek vaj in odhod

5 UČNE METODE

- Individualno delo asistenta s skupino
- Razprava študenta s skupino in z asistentom
- Branje priporočene literature

6 PODROBNEJŠI OPIS CILJEV, METOD IN OBLIK DELA PO POSAMEZNIH VSEBINAH

6.1 Vtisi , reševanje 3. MEQ testa, analiza opravljenih vaj, ocenjevanje

Namen

Namen je preverjanje izkušenj glede vseh oblik pouka iz družinske medicine: predavanja, individualne vaje v mentorski ambulanti, vaje v skupini ter srečanja z vodjo skupine kot tudi oblikovanje končne ocene za vsakega posameznega študenta.

Naloge

10 minut: *Analiza študentovih vtisov in izkušenj glede pouka iz družinske medicine*

- so se mu izpolnila pričakovanja na vajah iz družinske medicine,
- kaj je bilo pozitivnega, kaj je bilo negativnega.

35 minut: *MEQ testiranje*

10 minut: *Analiza opravljenih vaj, pogovor o osvojenih znanjih in veščinah, kaj so se naučili:*

- asistent -vodja vaj na kratko povzame potek pouka v 4. letniku: nova znanja, ki so jih študenti osvojili; nove veščine (sprejem bolnika, naročanje bolnika, prvi/kontrolni obisk, sočasna obravnava več zdravstvenih problemov, pisanje recepta, izpolnjevanje napotnic, vodenje medicinske dokumentacije ...); najpogostejše zdravstvene probleme, ki so jih študenti srečali pri delu v ambulanti ter bistvene elemente osnovno zdravstvenega pristopa
- preverjanje stališč o družinski medicini
- aktivno sodelovanje cele skupine in vsakega posameznika v skupini
- vprašanja, razprava.

25 minut: *Ocenjevanje študentovega del*

6.2 Razprava

Namen razprave je preveriti poznavanje in utrditi na vajah videne značilne lastnosti družinske medicine, jih povezati z lastnimi izkušnjami ter vgraditi v svoja pričakovanja.

Namen

Načrtovati potrebne dodatne korake pri dopolnitvi znanja in veščin na področju dela zdravnika družinske medicine, pripraviti se na samostojno delo in ustvariti rdečo nit za prihodnje vaje in pouk iz predmeta družinska medicina v 6. letniku.

Naloge vodje skupine

Vodja naj spodbudi študente predvsem, da v razpravo vnesejo svoje izkušnje, poglede, stališča in odnos do družinske medicine in osnovno zdravstvenega pristopa k reševanju zdravstvenih težav bolnikov. Ves čas pri študentu preverja, če je spoznal bistvene značilnosti družinske medicine: sintetični pristop do reševanja problemov, konkretno mišljenje in ravnanje, povezovanje telesne, duševne in socialne eksistence, aktivni položaj bolnika pri reševanju problemov.

Vodja mora poskrbeti, da ima sleherni študent možnost spregovoriti o svojih izkušnjah, pridobljenem znanju in veščinah. Ves čas dejavno vpliva na morebitna neprimerna stališča udeležencev do osnovno zdravstvenega pristopa k reševanju zdravstvenih težav bolnikov. Spodbuja uspešne in manj uspešne.

6.3 Povzetek učnih ciljev, načrt samostojnega dela

Namen

Preveriti, kako študent razume in doživlja družinsko medicino potem, ko je imel s to stroko prvič tekom študija intenzivnejši stik. Preverjanje, če je osvojil prepričanje, da je družinska medicina temelj vse nadaljnje zdravstvene oskrbe in ali ima pravilno predstavo o mestu družinske medicine znotraj zdravstvene dejavnosti nasploh.

Vsebina

Povzetek učnih točk in spodbujanje k povezovanju pridobljenega znanja, veščin in stališč pri nadaljnjem študiju, kot tudi opazovanje, kje in kakšna so stičišča družinske medicine z ostalimi medicinskimi strokami.

Naloge vodje skupine

Študentom posreduje informacijo, da je družinska medicina široka specialnost, ki povezuje biomedicinske, psihološke in socialne vede. Osnovno znanje in veščine, ki jih vsebuje družinska medicina, pripravijo zdravnika družinske medicine za edinstveno vlogo v skrbi za bolnika, ki obsega uporabo znanja in veščin diagnostike in zdravljenja, in za vlogo osebnega zdravnika, ki zagotavlja in koordinira zdravstveno varstvo. Ob tem je sposoben nuditi posamično, odmerjeno, ciljano in potrebi ustrezno medicinsko ukrepanje.

6.4 Povratne informacije

Namen

Analiza uspešnosti

Vsebina

Zaključne beseda udeležencem

Pohvala pozitivnim vidikom študentovega dela na vajah

Opozorilo ob morebitni neustreznih odzivih ali nezadostni zainteresiranosti.

OCENA VAJ Z VODJO SKUPINE:

	Odlično	Zelo dobro	Dobro	Sprejemljivo	Zadostno
1. Analiza didaktičnega primera 1 (MEQ)	5	4	3	2	1
2. Analiza didaktičnega primera 2 (MEQ)	5	4	3	2	1
3. Analiza didaktičnega primera 3 (MEQ)	5	4	3	2	1

Ocena se določi po naslednjem kriteriju: 15 točk: ocena 10; 14 točk: ocena 9; 12-13 točk: ocena 8; 10-11 točk: ocena 7; 8-9 točk: ocena 6; < 8 točk: kolokvij ni opravljen

6.5 Zaključek vaj

7 LITERATURA

Temeljna:

1. Kersnik J. Osnove družinske medicine. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2007.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.

Dodatna:

1. Švab I, Rotar-Pavlič D: Družinska medicina. Ljubljana: ZZDM-SZD; 2002.

VIRTUALNA AMBULANTA

Zalika Klemenc-Ketiš

1 IZHODIŠČA

V virtualni ambulanti obravnavamo klinične primere iz prakse. Ključno je aktivno sodelovanje pri vajah. Učenje poteka s pomočjo dela v malih skupinah, diskusije in igre vlog. Klinični primeri se obravnavajo strukturirano. Vaje trajajo 2 šolski uri.

2 UČNI CILJI

2.1 Znanje

Po koncu vaj bi moral študent:

- poznati načela osnovno zdravstvene obravnave bolnika,
- poznati načrtovanje obravnave na primarni ravni na osnovi bolnikovih pritožb,
- naštetiti in poznati obravnavo bolnikov z najpogostejšimi simptomi v družinski medicini,
- poznati indikacije za najpogostejše preiskave v družinski medicini,
- poznati zdravljenje najpogostejših simptomov in bolezni v družinski medicini.

2.2 Veščine

Po koncu vaj bi moral študent:

- znati izluščiti pomembne podatke iz anamneze,
- znati postaviti dodatna anamnestična vprašanja,
- znati postaviti diferencialne diagnoze, jih razvrstiti glede na verjetnost in nujnost ukrepanja,
- znati napovedati predviden razvoj dogodkov pri različnih diferencialnih diagnozah,
- znati poučiti bolnika, kako ravnati pri razvoju stanja v različnih možnih smereh,
- znati racionalno (stopenjsko, cenovno ...) odrediti najpogostejše preiskave v družinski medicini,
- znati ustrezno svetovati bolniku glede nadaljnjega ukrepanja.

2.3 Stališča

Po koncu vaj bi moral študent:

- razumeti načela obravnave prve predstavitve zdravstvene težave na primarni ravni,
- ceniti osnovno zdravstveni pristop k reševanju zdravstvenih problemov,
- ceniti pomen anamneze pri obravnavi zdravstvenih problemov,
- razumeti omejitve odločanja.

3 POTEK VAJ

3.1 Delo pred vajami

Priporočamo, da si študenti pred udeležbo na vajah preberejo poglavja 1.4, 4.3, 5.1 in 5.2. ter selektivno glede na problem 6. poglavje v učbeniku Osnove družinske medicine.

3.2 Prihod

Študenti se zberejo v prostorih za vaje. S seboj prinesejo evidenčne liste, učbenike, pisala in papir za zapiske. Vodja vaj na kratko razloži namen in cilje vaj ter predviden potek vaj.

3.3 Delo na vajah

Vodja vaj študente razdeli v skupine po 3-5. Vodja vaj jim posreduje vnaprej pripravljene klinične primere iz prakse, ki jih bodo študenti v skupini rešili. Po končanem delu v skupini poročevalec plenarno predstavi ugotovitve. Sledi diskusija. Vodja vaj študente usmerja k osnovno zdravstvenem pristopu in k, za družinsko medicino, značilni obravnavi bolnika. Opozori jih tudi na štiri elemente posveta: obravnava akutne težave, obravnava morebitnih kroničnih stanj, zdravstveno prosvetljevanje in navodila za uporabo zdravstvene službe v prihodnje ter preventivna dejavnost.

V drugem delu vaj odigramo eno ali več iger vlog po vnaprej pripravljenem scenariju. Vlogo bolnika načeloma odigra vodja vaj. Po odigrani vlogi bo sledila kratka debata o dobrih elementih pravkar opravljenega posveta in kritična razprava o tistih, ki bi lahko bili opravljeni bolje.

4 OCENJEVANJE

Vaje iz virtualne ambulante so pogoj za izpit in se ocenijo z oceno opravi/ni opravi. Pogoj za opravljeno vajo iz virtualne ambulante je aktivno sodelovanje na vajah.

Vaja iz virtualne ambulante se oceni z oceno opravi/ni opravi.

5 LITERATURA

Temeljna

1. Kersnik J. Osnove družinske medicine. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2007.
2. Klemenc-Ketiš Z, ed. Praktikum družinske medicine. 2. izdaja. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2011.
3. Seminarske naloge pri predmetu družinska medicina v 4. letniku 2012/2013
4. Navodila za vaje za študente

VAJE VEŠČIN

PRIPRAVA IN DAJANJE INJEKCIJ TER INFUZIJSKEGA SISTEMA

Zalika Klemenc-Ketiš

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku MF UM poteka pouk v obliki vaj, seminarjev in predavanj. Ena od učnih enot so tudi vaje veččin, katerih del je učna tema Priprava in dajanje injekcij ter infuzijskega sistema.

Pouk bo potekal v obliki demonstracije in praktičnega dela.

2 UČNI CILJI

Znanje o:

- pripravi in dajanju injekcij ter infuzijskega sistema.

Veščine

- Znati pravilno pripraviti injekcijo za subkutano, intramuskularno in intravensko aplikacijo,
- znati pravilno pripraviti infuzijski sistem,
- znati pravilno dati subkutano, intramuskularno in intravensko injekcijo ter nastaviti infuzijski sistem.

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina; cela velika skupina cca. 15 študentov na vaje.

34

4. URNIK

Čas	Vsebina
0.00 – 0.05	Prihod in predstavitev učiteljev in študentov
0.05 – 0.15	Preverjanje pričakovanj
0.30 – 0.40	Kratko predavanje in demonstracija
0.40 – 1.20	Praktične vaje
1.20 – 1.30	Ocenjevanje in zaključek

5 UČNE METODE

- Učbenik Praktikum družinske medicine
- Navodila za vaje za študente

6 UČNE OBLIKE

- Predavanje o pripravi in dajanju injekcij ter infuzijskega sistema.
- Delo v skupinah na OSCE postajah.

7 PODROBNEJŠI CILJI, METODE IN OBLIKE PO POSAMEZNIH VSEBINAH

7.1 Prihod

5 minut

Naloge:

Udeleženci se zberejo v prostorih za vaje. Študenti prinesejo s seboj evidenčne kartončke, učbenike, pisala in papir za zapiske.

V prostorih je naslednja oprema: brizge, igle za aspiracijo, ampule z učinkovino, zbiralniki, kanile, infuzijske vrečke (steklenice), infuzijski sistemi, tamponi, Esmarchove preveze, modeli, igle za subkutano, intramuskularno in intravenozno dajanje.

V prostorih je naslednje gradivo: navodila za vaje, ocenjevalni listi.

7.2 Predstavitve udeležencev in preverjanje pričakovanj

10 minut

Namen:

- Vzpostavitev prvi stik med udeleženci in vzpostavitev prijateljskega, neogrožajočega vzdušja.
- Medsebojno spoznavanje.
- Izmenjava ciljev in pričakovanj.
- Dogovori o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.
- Doseganje aktivnega sodelovanja študentov.
- Oblikovanje študijskih skupin.

Cilj:

- Oblikovati študijske skupine.
- Izbrati predstavnika skupine.
- Dogovoriti se o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.

Naloge:

Vodja vaj se predstavi, na kratko povzame namen vaj in pove svoja pričakovanja.

Potem poprosi vsakega udeleženca, naj pove nekaj o sebi. Primerne teme/vprašanja so:

- Od kod prihaja?
- Kakšna so njegova pričakovanja na vajah iz družinske medicine?
- Dosedanje izkušnje s pripravo in aplikacijo injekcij ter infuzijskih sistemov.

7.3 Kratko predavanje o pouku

10 minut

Namen:

Povzeti učni načrt, urnik, posebnosti pouka, metode in pomen za bodoče delo zdravnika predmeta **Družinska medicina I.**

Potek:

Predavanje o učnem programu, nalogah, obveznostih, kontaktih.

Naloge:

Vodja vaj na kratko povzame informacije o pouku.

7.4 Praktične vaje

40 minut

Namen:

Naučiti študente priprave in aplikacije subkutane, intravenozne ter intramuskularne injekcije in infuzijskega sistema.

Naloge vodje skupine:

Na začetku vodja vaj na kratko demonstrira vsako večščino na OSCE postaji. Potem nadzoruje in usmerja študente pri njihovem praktičnem delu.

7.4.1 Priprava injekcije

Študent mora znati pripraviti injekcijo. Pri tem mora obvladati naslednje:

- izbrati primerno brizgo in iglo za aspiracijo iz ampule,
- sterilno odpreti brizgo, iglo in ampulo,
- sterilno aspirirati učinkovino,
- iglo za aspiracijo pravilno odstraniti v zbiralnik.

7.4.2 Priprava infuzijskega sistema in njegova uporaba

Študent mora znati pripraviti in uporabljati infuzijski sistem. Pri tem mora obvladati naslednje:

- predhodno pripraviti steklenico/vrečko, sistem, kanilo, obliž, Esmarch,
- pravilno sestaviti sistem in steklenico/vrečko,
- izpustiti tekočino skozi sistem,
- pravilno nastaviti Esmarchovo prevezo,
- otipati ustrezno žilo,
- očistiti mesto vboda,
- pravilno vbosti iglo v veno,
- preveriti, ali je z iglo v žili,
- sprostiti Esmarchovo prevezo,
- preveriti prehodnost kanala,
- pravilno določiti pretok infuzije,
- v pravilnem zaporedju ustaviti infuzijo,
- pravilno (s tamponom) prekriti mesto vboda in izvleči kanilo,
- ves pribor pravilno odvreči (kanilo v zbiralnik, ostali pribor v drug zbiralnik).

36

7.4.3 Dajanje subkutane injekcije

Študent mora znati dati subkutano injekcijo. Pri tem mora obvladati naslednje:

- izbrati primerno iglo za subkutano aplikacijo in jo pravilno namestiti na brizgo,
- odstraniti zrak iz brizge,
- očistiti vbodno mesto,
- pravilno vbosti iglo v kožno gubo,
- izvesti aspiracijo,
- počasi injicirati zdravilo,
- pravilno (s tamponom) prekriti mesto vboda in izvleči iglo,
- ves pribor pravilno odvreči (iglo v zbiralnik, ostali pribor v drug zbiralnik).

7.4.4 Dajanje intramuskularne injekcije

Študent mora znati dati intramuskularno injekcijo. Pri tem mora obvladati naslednje:

- izbrati primerno iglo za intramuskularno aplikacijo in jo pravilno namestiti na brizgo,
- odstraniti zrak iz brizge,

- izbrati pravilno mesto za intramuskularno aplikacijo (v zgornjem zunanjem kvadrantu glutealne mišice),
- razkužiti vbodno mesto,
- pravilno vbosti iglo,
- izvesti aspiracijo,
- učinkovino injicirati počasi,
- pravilno (s tamponom) prekriti mesto vboda in izvleči kanilo,
- ves pribor pravilno odvreči (iglo v zbiralnik, ostali pribor v drug zbiralnik).

7.4.5 Dajanje intravenozne injekcije

Študent mora znati dati intravenozno injekcijo. Pri tem mora obvladati naslednje:

- izbrati primerno iglo za intravenozno aplikacijo in jo pravilno namestiti na brizgo,
- odstraniti zrak iz brizge,
- izbrati pravilno mesto za intravenozno aplikacijo,
- pravilno namestiti Esmarchovo prevezo,
- otipati ustrezno žilo,
- očistiti vbodno mesto,
- pravilno vbosti iglo v veno.
- preveriti, ali je z iglo v žili,
- sprostiti Esmarchovo prevezo,
- počasi injicirati zdravilo,
- pravilno (s tamponom) prekriti mesto vboda in izvleči iglo,
- ves pribor pravilno odvreči (iglo v zbiralnik, ostali pribor v drug zbiralnik).

37

7.5 Ocenjevanje in zaključek vaj

10 minut

Namen:

Ocenjevanje uspešnosti študentov.

Vsebina:

Izpolnjevanje ocenjevalnih listov.

Zaključne beseda vsakemu udeležencu (0,5 minute).

Anketa o zadovoljstvu.

8 LITERATURA

1. Klemenc-Ketiš Z, ed. Praktikum družinske medicine. 2. izdaja. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2011.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.

OCENA SRČNO-ŽILNE OGROŽENOSTI

Zalika Klemenc-Ketiš

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku MF UM poteka pouk v obliki vaj, seminarjev in predavanj. Ena od učnih enot so tudi vaje veščin, katerih del je učna tema Ocena srčno-žilne ogroženosti.

Pouk bo potekal v obliki demonstracije in praktičnega dela.

2 UČNI CILJI

Znanje o:

- določanju srčno-žilne ogroženosti,
- interpretaciji ugotovitev,
- ustreznem ukrepanju.

Veščine

- Znati pravilno določiti srčno-žilno ogroženost
- znati interpretirati ugotovitve,
- znati svetovati ustrezno ukrepanje.

38

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina; cela velika skupina cca. 15 študentov na vaje.

4. URNIK

Čas	Vsebina
0.00 – 0.05	Prihod in predstavitev učiteljev in študentov
0.05 – 0.10	Preverjanje pričakovanj
0.10 – 0.20	Kratko predavanje in demonstracija
0.20 – 0.40	Praktične vaje
0.40 – 0.45	Ocenjevanje in zaključek

5 UČNE METODE

- Učbenik Praktikum družinske medicine
- Navodila za vaje za študente

6 UČNE OBLIKE

- Predavanje.
- Delo v skupinah na OSCE postajah.

7 PODROBNEJŠI CILJI, METODE IN OBLIKE PO POSAMEZNIH VSEBINAH

7.1 Prihod

Naloge:

Udeleženci se zberejo v prostorih za vaje. Študenti prinesejo s seboj evidenčne kartončke, učbenike, pisala in papir za zapiske.

V prostorih je naslednja oprema: opis bolnika, tabela srčno-žilne ogroženosti, pisala.

V prostorih je naslednje gradivo: navodila za vaje, ocenjevalni listi.

7.2 Predstavitve udeležencev in preverjanje pričakovanj

Namen:

- Vzpostavitev prvi stik med udeleženci in vzpostavitev prijateljskega, neogrožajočega vzdušja.
- Medsebojno spoznavanje.
- Izmenjava ciljev in pričakovanj.
- Dogovori o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.
- Doseganje aktivnega sodelovanja študentov.
- Oblikovanje študijskih skupin.

Cilj:

- Oblikovati študijske skupine.
- Izbrati predstavnika skupine.
- Dogovoriti se o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.

Naloge:

Vodja vaj se predstavi, na kratko povzame namen vaj in pove svoja pričakovanja.

Potem poprosi vsakega udeleženca, naj pove nekaj o sebi. Primerne teme/vprašanja so:

- Od kod prihaja?
- Kakšna so njegova pričakovanja na vajah iz družinske medicine?
- Dosedanje izkušnje z določanjem srčno-žilne ogroženosti?

7.3 Kratko predavanje o pouku

Namen:

Povzeti učni načrt, urnik, posebnosti pouka, metode in pomen za bodoče delo zdravnika predmeta Družinska medicina I.

Potek:

Predavanje o učnem programu, nalogah, obveznostih, kontaktih.

Naloge:

Vodja vaj na kratko povzame informacije o pouku.

7.4 Praktične vaje

Namen:

Naučiti študente določanja srčno-žilne ogroženosti, interpretacije rezultatov in pravilnega ukrepanja.

Naloge vodje skupine:

Na začetku vodja vaj na kratko demonstrira večšino na OSCE postaji. Potem nadzoruje in usmerja študente pri njihovem praktičnem delu.

Študent mora:

- pravilno odčitati srčno-žilno ogroženost,
- pravilno interpretirati rezultat,
- predlagati ustrezne ukrepe.

7.5 Ocenjevanje in zaključek vaj

Namen:

Ocenjevanje uspešnosti študentov.

Vsebina:

Izpolnjevanje ocenjevalnih listov.

Zaključne beseda vsakemu udeležencu (0,5 minute).

Anketa o zadovoljstvu.

8 LITERATURA

1. Klemenc-Ketiš Z, ed. Praktikum družinske medicine. 2. izdaja. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2011.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.

OCENA KADILSKEGA STATUSA

Zalika Klemenc-Ketiš

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku MF UM poteka pouk v obliki vaj, seminarjev in predavanj. Ena od učnih enot so tudi vaje veščin, katerih del je učna tema Ocena kadilskega statusa.

Pouk bo potekal v obliki demonstracije in praktičnega dela.

2 UČNI CILJI

Znanje o:

- tveganjih kajenja,
- načinih določanja kadilskega statusa,
- interpretaciji ugotovitev,
- ustreznem ukrepanju.

Veščine

- Znati pravilno določiti kadilski status.
- znati interpretirati ugotovitve,
- znati svetovati ustrezno ukrepanje.

41

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina; cela velika skupina cca. 15 študentov na vaje.

4. URNIK

Čas	Vsebina
0.00 – 0.05	Prihod in predstavitev učiteljev in študentov
0.05 – 0.10	Preverjanje pričakovanj
0.10 – 0.20	Kratko predavanje in demonstracija
0.20 – 0.40	Praktične vaje
0.40 – 0.45	Ocenjevanje in zaključek

5 UČNE METODE

- Učbenik Praktikum družinske medicine
- Navodila za vaje za študente

6 UČNE OBLIKE

- Predavanje.
- Delo v skupinah na OSCE postajah.

7 PODROBNEJŠI CILJI, METODE IN OBLIKE PO POSAMEZNIH VSEBINAH

7.1 Prihod

Naloge:

Udeleženci se zberejo v prostorih za vaje. Študenti prinesejo s seboj evidenčne kartončke, učbenike, pisala in papir za zapiske.

V prostorih je naslednja oprema: opis bolnika, vprašalnik po Fagerstromu, pisala.

V prostorih je naslednje gradivo: navodila za vaje, ocenjevalni listi.

7.2 Predstavitev udeležencev in preverjanje pričakovanj

Namen:

- Vzpostavitev prvi stik med udeleženci in vzpostavitev prijateljskega, neogrožajočega vzdušja.
- Medsebojno spoznavanje.
- Izmenjava ciljev in pričakovanj.
- Dogovori o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.
- Doseganje aktivnega sodelovanja študentov.
- Oblikovanje študijskih skupin.

Cilj:

- Oblikovati študijske skupine.
- Izbrati predstavnika skupine.
- Dogovoriti se o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.

Naloge:

Vodja vaj se predstavi, na kratko povzame namen vaj in pove svoja pričakovanja.

Potem poprosi vsakega udeleženca, naj pove nekaj o sebi. Primerne teme/vprašanja so:

- Od kod prihaja?
- Kakšna so njegova pričakovanja na vajah iz družinske medicine?
- Dosedanje izkušnje z določanjem kadilskega statusa?

7.3 Kratko predavanje o pouku

Namen:

Povzeti učni načrt, urnik, posebnosti pouka, metode in pomen za bodoče delo zdravnika predmeta Družinska medicina I.

Potek:

Predavanje o učnem programu, nalogah, obveznostih, kontaktih.

Naloge:

Vodja vaj na kratko povzame informacije o pouku.

7.4 Praktične vaje

Namen:

Naučiti študente določanja kadilskega statusa, interpretacije rezultatov in pravilnega ukrepanja.

Naloge vodje skupine:

Na začetku vodja vaj na kratko demonstrira veččino na OSCE postaji. Potem nadzoruje in usmerja študente pri njihovem praktičnem delu.

Študent mora:

- pravilno določiti kadilski status,
- pravilno interpretirati rezultat,
- predlagati ustrezne ukrepe.

7.5 Ocenjevanje in zaključek vaj**Namen:**

Ocenjevanje uspešnosti študentov.

Vsebina:

Izpolnjevanje ocenjevalnih listov.

Zaključne beseda vsakemu udeležencu (0,5 minute).

Anketa o zadovoljstvu.

8 LITERATURA

1. Klemenc-Ketiš Z, ed. Praktikum družinske medicine. 2. izdaja. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2011.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.

Fagerstromov test odvisnosti od nikotina

1. Koliko časa potrebujete, da zjutraj, ko se zbudite, pokadite prvo cigareto?

Manj kot 5 minut	0	(3)
Med 6 in 30 minutami	0	(2)
Med 31 in 60 minutami	0	(1)
Več kot 60 minut	0	

2. Ali se težko vzdržite kajenja v prostorih, kjer je kajenje prepovedano, kot so cerkve, knjižnice, kino dvorane itd.

Da		(1)
Ne		(0)

3. Kateri cigareti bi se najtežje odrekli?

Prvi jutranji	0	(1)
Katerikoli drugi	0	(0)

4. Koliko cigaret pokadite dnevno?

10 ali manj	0	(0)
11-20	0	(1)
21-30	0	(2)
31 ali več	0	(3)

5. Ali pokadite več v prvih jutranjih urah, potem ko se zbudite, ali v preostanku dneva?

Da	0	(1)
Ne	0	(0)

6. Kadite tudi kadar ste tako bolni, da večino dneva preležite v postelji?

Da	0	(1)
Ne	0	(0)

Opomba: v oklepaju je naveden ključ korekcije. Točkuje se od 0 do 10 točk. Kadilec z visoko odvisnostjo od nikotina je tisti, ki doseže 7 in več točk.)

OCENA PIVSKEGA STATUSA

Zalika Klemenc-Ketiš

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku MF UM poteka pouk v obliki vaj, seminarjev in predavanj. Ena od učnih enot so tudi vaje veščin, katerih del je učna tema Ocena pivskega statusa.

Pouk bo potekal v obliki demonstracije in praktičnega dela.

2 UČNI CILJI

Znanje o:

- tveganjih pitja alkohola,
- ugotavljanju pivskega statusa,
- interpretaciji ugotovitev,
- ustreznem ukrepanju.

Veščine

- Znati pravilno določiti pivski status,
- znati interpretirati ugotovitve,
- znati svetovati ustrezno ukrepanje.

45

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina; cela velika skupina cca. 15 študentov na vaje.

4. URNIK

Čas	Vsebina
0.00 – 0.05	Prihod in predstavitev učiteljev in študentov
0.05 – 0.10	Preverjanje pričakovanj
0.10 – 0.20	Kratko predavanje in demonstracija
0.20 – 0.40	Praktične vaje
0.40 – 0.45	Ocenjevanje in zaključek

5 UČNE METODE

- Učbenik Praktikum družinske medicine
- Navodila za vaje za študente

6 UČNE OBLIKE

- Predavanje.
- Delo v skupinah na OSCE postajah.

7 PODROBNEJŠI CILJI, METODE IN OBLIKE PO POSAMEZNIH VSEBINAH

7.1 Prihod

Naloge:

Udeleženci se zberejo v prostorih za vaje. Študenti prinesejo s seboj evidenčne kartončke, učbenike, pisala in papir za zapiske.

V prostorih je naslednja oprema: opis bolnika, vprašalnik AUDIT 10, pisala.

V prostorih je naslednje gradivo: navodila za vaje, ocenjevalni listi.

7.2 Predstavitve udeležencev in preverjanje pričakovanj

Namen:

- Vzpostavitev prvi stik med udeleženci in vzpostavitev prijateljskega, neogrožajočega vzdušja.
- Medsebojno spoznavanje.
- Izmenjava ciljev in pričakovanj.
- Dogovori o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.
- Doseganje aktivnega sodelovanja študentov.
- Oblikovanje študijskih skupin.

Cilj:

- Oblikovati študijske skupine.
- Izbrati predstavnika skupine.
- Dogovoriti se o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.

Naloge:

Vodja vaj se predstavi, na kratko povzame namen vaj in pove svoja pričakovanja.

Potem poprosi vsakega udeleženca, naj pove nekaj o sebi. Primerne teme/vprašanja so:

- Od kod prihaja?
- Kakšna so njegova pričakovanja na vajah iz družinske medicine?
- Dosedanje izkušnje z določanjem pivskega statusa?

7.3 Kratko predavanje o pouku

Namen:

Povzeti učni načrt, urnik, posebnosti pouka, metode in pomen za bodoče delo zdravnika predmeta Družinska medicina I.

Potek:

Predavanje o učnem programu, nalogah, obveznostih, kontaktih.

Naloge:

Vodja vaj na kratko povzame informacije o pouku.

7.4 Praktične vaje

Namen:

Naučiti študente določanja pivskega statusa, interpretacije rezultatov in pravilnega ukrepanja.

Naloge vodje skupine:

Na začetku vodja vaj na kratko demonstrira veščino na OSCE postaji. Potem nadzoruje in usmerja študente pri njihovem praktičnem delu.

Študent mora:

- pravilno določiti pivski status,
- pravilno interpretirati rezultat,
- predlagati ustrezne ukrepe.

7.5 Ocenjevanje in zaključek vaj**Namen:**

Ocenjevanje uspešnosti študentov.

Vsebina:

Izpolnjevanje ocenjevalnih listov.

Zaključne beseda vsakemu udeležencu (0,5 minute).

Anketa o zadovoljstvu.

8 LITERATURA

1. Klemenc-Ketiš Z, ed. Praktikum družinske medicine. 2. izdaja. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2011.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.

VPRAŠALNIK AUDIT

Odgovarjate tako, da obkrožite številko pred izbranim odgovorom.

1. Kako pogosto ste v zadnjih 12 mesecih pili pijače, ki vsebujejo alkohol (pivo, vino, žgane pijače, likerji, koktajli, mošt, tolkovec, medica)?

- 0) nikoli
- 1) enkrat na mesec ali manj
- 2) od 2- do 4-krat na mesec
- 3) od 2- do 3-krat na teden
- 4) 4-krat ali večkrat na teden

2. Koliko meric pijače, ki vsebuje alkohol, ste v zadnjih 12 mesecih ponavadi popili takrat, kadar ste pili ?

(Ena merica je 1 dcl vina ali 2,5 dcl piva ali tolkovca ali 0,3 dcl ("eno šilce") žgane pijače.)

- 0) od nič do 1 merico
- 1) 2 merici
- 2) 3 ali 4 merice
- 3) 5 ali 6 meric
- 4) 7 in več meric

3. Kako pogosto se je v zadnjih 12 mesecih zgodilo, da ste ob eni priložnosti popili:

MOŠKI: 6 ali več meric

ŽENSKE: 4 ali več meric?

- 0) nikoli
- 1) manj kot enkrat na mesec
- 2) od 1- do 3-krat na mesec
- 3) od 1- do 3-krat na teden
- 4) dnevno ali skoraj vsak dan

4. Kako pogosto se vam je v preteklem letu zgodilo, da potem, ko ste enkrat začeli piti, niste mogli prenehati s pitjem?

- 0) nikoli
- 1) manj kot enkrat na mesec
- 2) mesečno
- 3) tedensko
- 4) dnevno ali skoraj vsak dan

5. Kako pogosto se vam je v preteklem letu zgodilo, da zaradi pitja niste mogli opraviti tistega, kar se je od vas pričakovalo?

- 0) Nikoli
- 1) Manj kot enkrat na mesec
- 2) Mesečno
- 3) Tedensko
- 4) Dnevno ali skoraj vsak dan

6. Kako pogosto se vam je v preteklem letu zgodilo, da ste potrebovali alkoholno pijačo že zjutraj, da bi si z njo opomogli po prekomernem pitju prejšnjega dne?

- 0) Nikoli
- 1) Manj kot enkrat na mesec
- 2) Mesečno

- 3) Tedensko
- 4) Dnevno ali skoraj vsak dan

7. Kako pogosto se vam je v preteklem letu zgodilo, da vas je po pitju pekla vest ali pa ste imeli občutke krivde zaradi pitja?

- 0) Nikoli
- 1) Manj kot enkrat na mesec
- 2) Mesečno
- 3) Tedensko
- 4) Dnevno ali skoraj vsak dan

8. Kako pogosto v preteklem letu se niste mogli spomniti kaj se je zgodilo prejšnji večer, ker ste takrat preveč pili?

- 0) Nikoli
- 1) Manj kot enkrat na mesec
- 2) Mesečno
- 3) Tedensko
- 4) Dnevno ali skoraj vsak dan

9. Ali je bil zaradi vašega pitja kdo poškodovan (vi sami ali kdo drug)?

- 0) Ne
- 2) Da, vendar ne v preteklem letu
- 4) Da, v preteklem letu

10. Ali je kak vaš sorodnik, prijatelj, zdravnik ali drugi zdravstveni delavec že pokazal zaskrbljenost zaradi vašega pitja ali vam morda predlagal, da bi pili manj?

- 0) Ne
- 2) Da, vendar ne v preteklem letu
- 4) Da, v preteklem letu

Ocena celotnega AUDIT testa:

Seštejte števila pred vašimi odgovori pri vseh 10 vprašanjih.

Vrednost 8 točk za moške in več oziroma 7 točk in več za ženske pomeni osebo, pri kateri obstaja povečano tveganje za nastanek socialnih in medicinskih problemov zaradi pitja alkohola. Priporočljivo je opraviti natančnejšo diagnostiko.

Vrednosti testa 15 točk in več za moške oziroma 14 točk in več za ženske kažejo na veliko verjetnost za škodljivo pitje alkohola, kjer so že vidne posledice zaradi pitja alkohola.

Vrednosti testa 20 točk in več za moške oziroma 19 točk in več za ženske kažejo na veliko verjetnost za zasvojenost z alkoholom.

MERJENJE KRVNEGA TLAKA

Zalika Klemenc-Ketiš

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku MF UM poteka pouk v obliki vaj, seminarjev in predavanj. Ena od učnih enot so tudi vaje veščin, katerih del je učna tema Merjenje krvnega tlaka.

Pouk bo potekal v obliki demonstracije in praktičnega dela.

2 UČNI CILJI

Znanje o:

- vrednostih krvnega tlaka,
- načinih merjenja krvnega tlaka,
- interpretaciji ugotovitev,
- ustreznem ukrepanju.

Veščine

- Znati pravilno izmeriti krvni tlak,
- znati interpretirati ugotovitve,
- znati svetovati ustrezno ukrepanje.

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina; cela velika skupina cca. 15 študentov na vaje.

4. URNIK

Čas	Vsebina
0.00 – 0.05	Prihod in predstavitev učiteljev in študentov
0.05 – 0.10	Preverjanje pričakovanj
0.10 – 0.20	Kratko predavanje in demonstracija
0.20 – 0.40	Praktične vaje
0.40 – 0.45	Ocenjevanje in zaključek

5 UČNE METODE

- Učbenik Praktikum družinske medicine
- Navodila za vaje za študente

6 UČNE OBLIKE

- Predavanje.
- Delo v skupinah na OSCE postajah.

7 PODROBNEJŠI CILJI, METODE IN OBLIKE PO POSAMEZNIH VSEBINAH

7.1 Prihod

Naloge:

Udeleženci se zberejo v prostorih za vaje. Študenti prinesejo s seboj evidenčne kartončke, učbenike, pisala in papir za zapiske.

V prostorih je naslednja oprema: merilec krvnega tlaka, fonendoskop.

V prostorih je naslednje gradivo: navodila za vaje, ocenjevalni listi.

7.2 Predstavitve udeležencev in preverjanje pričakovanj

Namen:

- Vzpostavitev prvi stik med udeleženci in vzpostavitev prijateljskega, neogrožajočega vzdušja.
- Medsebojno spoznavanje.
- Izmenjava ciljev in pričakovanj.
- Dogovori o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.
- Doseganje aktivnega sodelovanja študentov.
- Oblikovanje študijskih skupin.

Cilj:

- Oblikovati študijske skupine.
- Izbrati predstavnika skupine.
- Dogovoriti se o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.

Naloge:

Vodja vaj se predstavi, na kratko povzame namen vaj in pove svoja pričakovanja.

Potem poprosi vsakega udeleženca, naj pove nekaj o sebi. Primerne teme/vprašanja so:

- Od kod prihaja?
- Kakšna so njegova pričakovanja na vajah iz družinske medicine?
- Dosedanje izkušnje z merjenjem krvnega tlaka?

7.3 Kratko predavanje o pouku

Namen:

Povzeti učni načrt, urnik, posebnosti pouka, metode in pomen za bodoče delo zdravnika predmeta Družinska medicina I.

Potek:

Predavanje o učnem programu, nalogah, obveznostih, kontaktih.

Naloge:

Vodja vaj na kratko povzame informacije o pouku.

7.4 Praktične vaje

Namen:

Naučiti študente merjenja krvnega tlaka, interpretacije rezultatov in pravilnega ukrepanja.

Naloge vodje skupine:

Na začetku vodja vaj na kratko demonstrira veččino na OSCE postaji. Potem nadzoruje in usmerja študente pri njihovem praktičnem delu.

Študent mora:

- pravilno pripraviti bolnika na merjenje (trideset minut pred merjenjem naj bolnik ne kadi, pije kave ali alkohola, pet minut pred merjenjem naj sedi, po možnosti v mirnem prostoru, roka, kjer bomo merili, naj bo podprta v višini srca, oblačila ne smejo stiskati nadlahti, zato preverimo tesnost rokava na nadlahti),
- pravilno namestiti manšeto na nadlaket,
- bolniku svetovati, naj sprosti roko,
- pravilno napihnniti manšeto (30 mmHg nad pričakovano vrednostjo krvnega tlaka),
- pravilno namestiti fonedoskop,
- pravilno spuščati napihnjeno manšeto,
- pravilno (na 2 mmHg natančno) izraziti vrednost,
- iztisniti zrak iz manšete,
- pravilno interpretirati rezultat,
- predlagati ustrezne ukrepe.

7.5 Ocenjevanje in zaključek vaj

Namen:

Ocenjevanje uspešnosti študentov.

Vsebina:

Izpolnjevanje ocenjevalnih listov.

Zaključne beseda vsakemu udeležencu (0,5 minute).

Anketa o zadovoljstvu.

52

8 LITERATURA

1. Klemenc-Ketiš Z, ed. Praktikum družinske medicine. 2. izdaja. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2011.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.

PREDPISOVANJE RECEPTA

Zalika Klemenc-Ketiš

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku MF UM poteka pouk v obliki vaj, seminarjev in predavanj. Ena od učnih enot so tudi vaje veščin, katerih del je učna tema Predpisovanje recepta.

Pouk bo potekal v obliki demonstracije in praktičnega dela.

2 UČNI CILJI

Znanje o:

- predpisovanju zdravil.

Veščine

- Znati pravilno napisati recept.

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina; cela velika skupina cca. 15 študentov na vaje.

53

4. URNIK

Čas	Vsebina
0.00 – 0.05	Prihod in predstavitev učiteljev in študentov
0.05 – 0.10	Preverjanje pričakovanj
0.10 – 0.20	Kratko predavanje in demonstracija
0.20 – 0.40	Praktične vaje
0.40 – 0.45	Ocenjevanje in zaključek

5 UČNE METODE

- Učbenik Praktikum družinske medicine
- Navodila za vaje za študente

6 UČNE OBLIKE

- Predavanje.
- Delo v skupinah na OSCE postajah.

7 PODROBNEJŠI CILJI, METODE IN OBLIKE PO POSAMEZNIH VSEBINAH

7.1 Prihod

Naloge:

Udeleženci se zberejo v prostorih za vaje. Študenti prinesejo s seboj evidenčne kartončke, učbenike, pisala in papir za zapiske.

V prostorih je naslednja oprema: blok z recepti, pisalo.

V prostorih je naslednje gradivo: navodila za vaje, ocenjevalni listi.

7.2 Predstavitve udeležencev in preverjanje pričakovanj

Namen:

- Vzpostavitev prvi stik med udeleženci in vzpostavitev prijateljskega, neogrožajočega vzdušja.
- Medsebojno spoznavanje.
- Izmenjava ciljev in pričakovanj.
- Dogovori o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.
- Doseganje aktivnega sodelovanja študentov.
- Oblikovanje študijskih skupin.

Cilj:

- Oblikovati študijske skupine.
- Izbrati predstavnika skupine.
- Dogovoriti se o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.

Naloge:

Vodja vaj se predstavi, na kratko povzame namen vaj in pove svoja pričakovanja.

Potem poprosi vsakega udeleženca, naj pove nekaj o sebi. Primerne teme/vprašanja so:

- Od kod prihaja?
- Kakšna so njegova pričakovanja na vajah iz družinske medicine?
- Dosedanje izkušnje s predpisovanjem zdravil?

7.3 Kratko predavanje o pouku

Namen:

Povzeti učni načrt, urnik, posebnosti pouka, metode in pomen za bodoče delo zdravnika predmeta Družinska medicina I.

Potek:

Predavanje o učnem programu, nalogah, obveznostih, kontaktih.

Naloge:

Vodja vaj na kratko povzame informacije o pouku.

7.4 Praktične vaje

Namen:

Naučiti študente pravilnega predpisovanja zdravil.

Naloge vodje skupine:

Na začetku vodja vaj na kratko demonstrira večšino na OSCE postaji. Potem nadzoruje in usmerja študente pri njihovem praktičnem delu.

Študent mora:

- napisati ime zdravila,
- napisati pravilno farmacevtsko obliko in jakost zdravila,
- napisati pravilno količino zdravila,
- napisati pravilno odmerjanje in način uporabe zdravila.

7.5 Ocenjevanje in zaključek vaj

Namen:

Ocenjevanje uspešnosti študentov.

Vsebina:

Izpolnjevanje ocenjevalnih listov.

Zaključne beseda vsakemu udeležencu (0,5 minute).

Anketa o zadovoljstvu.

8 LITERATURA

1. Klemenc-Ketiš Z, ed. Praktikum družinske medicine. 2. izdaja. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2011.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.

IZPOLNJEVANJE NAPOTNICE

Zalika Klemenc-Ketiš

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku MF UM poteka pouk v obliki vaj, seminarjev in predavanj. Ena od učnih enot so tudi vaje veščin, katerih del je učna tema Pisanje napotnice.

Pouk bo potekal v obliki demonstracije in praktičnega dela.

2 UČNI CILJI

Znanje o:

- napotovanju.

Veščine

- Znati pravilno napisati napotnico.

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina; cela velika skupina cca. 15 študentov na vaje.

56

4. URNIK

Čas	Vsebina
0.00 – 0.05	Prihod in predstavitev učiteljev in študentov
0.05 – 0.10	Preverjanje pričakovanj
0.10 – 0.20	Kratko predavanje in demonstracija
0.20 – 0.40	Praktične vaje
0.40 – 0.45	Ocenjevanje in zaključek

5 UČNE METODE

- Učbenik Praktikum družinske medicine
- Navodila za vaje za študente

6 UČNE OBLIKE

- Predavanje.
- Delo v skupinah na OSCE postajah.

7 PODROBNEJŠI CILJI, METODE IN OBLIKE PO POSAMEZNIH VSEBINAH

7.1 Prihod

Naloge:

Udeleženci se zberejo v prostorih za vaje. Študenti prinesejo s seboj evidenčne kartončke, učbenike, pisala in papir za zapiske.

V prostorih je naslednja oprema: blok z napotnicami, pisalo.

V prostorih je naslednje gradivo: navodila za vaje, ocenjevalni listi.

7.2 Predstavitev udeležencev in preverjanje pričakovanj

Namen:

- Vzpostavitev prvi stik med udeleženci in vzpostavitev prijateljskega, neogrožajočega vzdušja.
- Medsebojno spoznavanje.
- Izmenjava ciljev in pričakovanj.
- Dogovori o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.
- Doseganje aktivnega sodelovanja študentov.
- Oblikovanje študijskih skupin.

Cilj:

- Oblikovati študijske skupine.
- Izbrati predstavnika skupine.
- Dogovoriti se o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.

Naloge:

Vodja vaj se predstavi, na kratko povzame namen vaj in pove svoja pričakovanja.

Potem poprosi vsakega udeleženca, naj pove nekaj o sebi. Primerne teme/vprašanja so:

- Od kod prihaja?
- Kakšna so njegova pričakovanja na vajah iz družinske medicine?
- Dosedanje izkušnje z napotovanjem?

7.3 Kratko predavanje o pouku

Namen:

Povzeti učni načrt, urnik, posebnosti pouka, metode in pomen za bodoče delo zdravnika predmeta Družinska medicina I.

Potek:

Predavanje o učnem programu, nalogah, obveznostih, kontaktih.

Naloge:

Vodja vaj na kratko povzame informacije o pouku.

7.4 Praktične vaje

Namen:

Naučiti študente pravilnega pisanja napotnice.

Naloge vodje skupine:

Na začetku vodja vaj na kratko demonstrira večšino na OSCE postaji. Potem nadzoruje in usmerja študente pri njihovem praktičnem delu.

Študent mora:

- izpolniti rubriko veljavnost napotnice,
- izpolniti rubriko obseg pooblastil,
- označiti razlog obravnave,
- napisati vrsto specialnosti napotnega zdravnika,
- navesti vzrok za napotitev,
- navesti podatke o bolezni,
- navesti terapijo in priložene izvide.

7.5 Ocenjevanje in zaključek vaj

Namen:

Ocenjevanje uspešnosti študentov.

Vsebina:

Izpolnjevanje ocenjevalnih listov.

Zaključne beseda vsakemu udeležencu (0,5 minute).

Anketa o zadovoljstvu.

8 LITERATURA

1. Klemenc-Ketiš Z, ed. Praktikum družinske medicine. 2. izdaja. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2011.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.

IZPOLNJEVANJE NAROČILNICE ZA MEDICINSKO TEHNIČNI PRIPOMOČEK

Zdenka Koželj-Rekanovič

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku MF UM poteka pouk v obliki vaj, seminarjev in predavanj. Ena od učnih enot so tudi vaje veččin, katerih del je učna tema Izpolnjevanje naročilnice za medicinsko tehnični pripomoček.

Pouk bo potekal v obliki demonstracije in praktičnega dela.

2 UČNI CILJI

Znanje o:

- Izpolnjevanju naročilnice za MTP.

Veščine

- Znati pravilno izpolniti naročilnico.

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina; cela velika skupina cca. 15 študentov na vaje.

59

4. URNIK

Čas	Vsebina
0.00 – 0.05	Prihod in predstavitev učiteljev in študentov
0.05 – 0.10	Preverjanje pričakovanj
0.10 – 0.20	Kratko predavanje in demonstracija
0.20 – 0.40	Praktične vaje
0.40 – 0.45	Ocenjevanje in zaključek

5 UČNE METODE

- Učbenik Praktikum družinske medicine
- Navodila za vaje za študente

6 UČNE OBLIKE

- Predavanje.
- Delo v skupinah na OSCE postajah.

7 PODROBNEJŠI CILJI, METODE IN OBLIKE PO POSAMEZNIH VSEBINAH

7.1 Prihod

Naloge:

Udeleženci se zberejo v prostorih za vaje. Študenti prinesejo s seboj evidenčne kartončke, učbenike, pisala in papir za zapiske.

V prostorih je naslednja oprema: blok z naročilnicami, pisalo.

V prostorih je naslednje gradivo: navodila za vaje, ocenjevalni listi.

7.2 Predstavitve udeležencev in preverjanje pričakovanj

Namen:

- Vzpostavitev prvi stik med udeleženci in vzpostavitev prijateljskega, neogrožajočega vzdušja.
- Medsebojno spoznavanje.
- Izmenjava ciljev in pričakovanj.
- Dogovori o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.
- Doseganje aktivnega sodelovanja študentov.
- Oblikovanje študijskih skupin.

Cilj:

- Oblikovati študijske skupine.
- Izbrati predstavnika skupine.
- Dogovoriti se o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.

Naloge:

Vodja vaj se predstavi, na kratko povzame namen vaj in pove svoja pričakovanja.

Potem poprosi vsakega udeleženca, naj pove nekaj o sebi. Primerne teme/vprašanja so:

- Od kod prihaja?
- Kakšna so njegova pričakovanja na vajah iz družinske medicine?
- Dosedanje izkušnje s predpisovanjem MTP, poznavanje MTP?

7.3 Kratko predavanje o pouku

Namen:

Povzeti učni načrt, urnik, posebnosti pouka, metode in pomen za bodoče delo zdravnika predmeta Družinska medicina I.

Potek:

Predavanje o učnem programu, nalogah, obveznostih, kontaktih.

Naloge:

Vodja vaj na kratko povzame informacije o pouku.

7.4 Praktične vaje

Namen:

Naučiti študente pravilnega izpolnjevanja naročilnice za MTP.

Naloge vodje skupine:

Na začetku vodja vaj na kratko demonstrira večšino na OSCE postaji. Potem nadzoruje in usmerja študente pri njihovem praktičnem delu.

Študent mora:

- iz seznama MTP razbrati vrste pripomočkov,
- iz seznama MTP razbrati, kdo je pooblaščen za predpis določenega MTP,
- iz istega seznama mora znati razbrati indikacijo za predpis določenega MTP,
- izpolniti rubriko zdravnik,
- označiti razlog obravnave,
- izpolniti rubriko način doplačila,
- označiti rubriko o načinu izdajanja MTP,
- napisati vrsto in šifro medicinsko tehničnega pripomočka,
- označiti količino in obdobje,
- ob izposoji MTP navesti čas izposoje.

7.5 Ocenjevanje in zaključek vaj

Namen:

Ocenjevanje uspešnosti študentov.

Vsebina:

Izpolnjevanje ocenjevalnih listov.

Zaključne beseda vsakemu udeležencu (0,5 minute).

Anketa o zadovoljstvu.

8 LITERATURA

1. Klemenc-Ketiš Z, ed. Praktikum družinske medicine. 2. izdaja. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2011.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.
4. <http://www.zzs.si>

IZPOLNJEVANJE DELOVNEGA NALOGA ZA FIZIKALNO TERAPIJA

Ksenija Tušek-Bunc

1 IZHODIŠČA

Vaje veščin so namenjene učenju pisanja delovnega naloga in pravilnega napotovanja bolnikov na fizikalno terapijo.

2 UČNI CILJI

2.1 Znanje

Znanje o:

1. indikacijah in napotovanju na fizioterapijo

2.2 Veščine

- Znati pravilno izpolniti delovni nalog.

3 POTEK VAJ

3.1 Delo pred vajami

Priporočamo, da si študentje pred udeležbo na vajah preberejo poglavje o izpolnjevanju delovnega naloga in napotovanju v učbeniku Praktikum družinske medicine.

3.2 Prihod

Študentje se zberejo v prostorih za vaje. S seboj prinesejo evidenčne liste, učbenike, pisala, papir za zapiske ter nakaj izvodov formularjev, ki jih dobijo pri svojih mentorjih.

3.3 Kratka demonstracija priprave in dajanja injekcij ter infuzijskih sistemov

Vodja vaj bo na kratko demonstriral izpolnjevanje delovnega naloga. Demonstracija bo potekala po načelih OSCE postaj.

3.4 Delo po skupinah

študentje se razdelijo v skupine. Vsaka skupina bo vadila veščino na OSCE postaji.

4 OCENJEVANJE

Na koncu vaj bo vodja vaj ocenil, ali je študent opravil vaje iz omenjene veščine.

Študent mora:

- izpolniti rubriko veljavnost delovnega naloga (enkratno, za obdobje)
- označiti vrsto storitve (fizioterapija),
- označiti razlog obravnave (bolezen, poškodba izven dela, poškodba ne delu, poškodba po tretji osebi)
- označiti način plačila (zavarovana oseba, zavarovalnica, brez doplačila)
- napisati naziv in naslov izvajalca fizioterapevtskih storitev,
- napisati podatke o bolezni oz. poškodbe, ki je razlog za napotitev na FTH
- navesti podatke o spremljajočih boleznih, ki so relevantne za varno izvajanje FTH

- napisati ali se za opisano stanje FTH izvaja prvič v tem letu ali ne
- naštetih vrsto fizioterapevskih obravnav (UZ; IF; UKV, TENS...)
- navesti število fizioterapevskih obravnav
- vselej dodati kinezioterapijo (individualne ali skupinske vaje)
- navesti datum kontrolnega pregleda

5 LITERATURA

Temeljna

1. Kersnik J. Osnove družinske medicine. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2007.
2. Klemenc-Ketiš Z, ed. Praktikum družinske medicine. 2. izdaja. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2011.
3. Navodila za vaje za študente
4. Zapiski in izročki predavanj
5. Spletna stran ZZZS , Obrazci v ambulanti zdravnika družinske medicine

IZPOLNJEVANJE DELOVNEGA NALOGA ZA NEGO NA DOMU

Ksenija Tušek-Bunc

1 IZHODIŠČA

Vaje večšin so namenjene učenju pisanja delovnega naloga in Poznavanju indikacij za nego na domu.

2 UČNI CILJI

2.1 Znanje

Znanje o:

- indikacijah za nego na domu

2.2 Veščine

- Znati pravilno izpolniti delovni nalog.

3 POTEK VAJ

3.1 Delo pred vajami

Priporočamo, da si študentje pred udeležbo na vajah preberejo poglavje o izpolnjevanju delovnega naloga in napotovanju v učbeniku Praktikum družinske medicine.

3.2 Prihod

Študentje se zberejo v prostorih za vaje. S seboj prinesejo evidenčne liste, učbenike, pisala, papir za zapiske ter nekaj formularjev, ki jih dobijo pri svojih mentorjih.

3.3 Kratka demonstracija priprave in dajanja injekcij ter infuzijskih sistemov

Vodja vaj bo na kratko demonstriral izpolnjevanje delovnega naloga. Demonstracija bo potekala po načelih OSCE postaj.

3.4 Delo po skupinah

Študentje se razdelijo v skupine. Vsaka skupina bo vadila veččino na OSCE postaji.

4 OCENJEVANJE

Na koncu vaj bo vodja vaj ocenil, ali je študent opravil vaje iz omenjene veččine.

Študent mora:

- izpolniti rubriko veljavnost delovnega naloga,
- izpolniti rubriko obseg pooblastil,
- označiti razlog obravnave,
- označiti plačnika
- napisati
- navesti vzrok za napotitev,
- navesti podatke o bolezni,
- naštetih vrsto obravnave v okviru nege na domu (prevezi, aplikacija injekcij, nadzor nad jemanjem terapije, letni obiski starostnikov, informacije o socialnem okolju.....)

- naštetih število obravnav nege na domu

5 LITERATURA

Temeljna

6. Kersnik J. Osnove družinske medicine. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2007.
7. Klemenc-Ketiš Z, ed. Praktikum družinske medicine. 2. izdaja. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2011.
8. Navodila za vaje za študente
9. Zapiski in izročki predavanj
10. Spletna stran ZZZS , Obrazci v ambulanti zdravnika družinske medicine

DEMONSTRACIJA PRŠILNIKA IN DISKUSA

Andrej Kravos

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku MF UM poteka pouk v obliki vaj, seminarjev in predavanj. Ena od učnih enot so tudi vaje veščin, katerih del je učna tema Demonstracija pršilnika in diskusa.

Pouk bo potekal v obliki demonstracije in praktičnega dela.

2 UČNI CILJI

Znanje o:

- pravilni uporabi pršilnika in diskusa,
- najpogostejših napakah pri uporabi pršilnika in diskusa.

Veščine

- pravilno prikazati uporabo pršilnika,
- pravilno prikazati uporabo diskusa.

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina; cela velika skupina cca. 15 študentov na vaje.

66

4. URNIK

Čas	Vsebina
0.00 – 0.05	Prihod in predstavitev učiteljev in študentov
0.05 – 0.10	Preverjanje pričakovanj
0.10 – 0.20	Kratko predavanje in demonstracija
0.20 – 0.40	Praktične vaje
0.40 – 0.45	Ocenjevanje in zaključek

5 UČNE METODE

- Učbenik Praktikum družinske medicine
- Navodila za vaje za študente

6 UČNE OBLIKE

- Predavanje.
- Delo v skupinah na OSCE postajah.

7 PODROBNEJŠI CILJI, METODE IN OBLIKE PO POSAMEZNIH VSEBINAH

7.1 Prihod

Naloge:

Udeleženci se zberejo v prostorih za vaje. Študenti prinesejo s seboj evidenčne kartončke, učbenike, pisala in papir za zapiske.

V prostorih je naslednja oprema: pršilnik za demonstracijo in diskus za demonstracijo.

V prostorih je naslednje gradivo: navodila za vaje, ocenjevalni listi.

7.2 Predstavitve udeležencev in preverjanje pričakovanj

Namen:

- Vzpostavitev prvi stik med udeleženci in vzpostavitev prijateljskega, neogrožajočega vzdušja.
- Medsebojno spoznavanje.
- Izmenjava ciljev in pričakovanj.
- Dogovori o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.
- Doseganje aktivnega sodelovanja študentov.
- Oblikovanje študijskih skupin.

Cilj:

- Oblikovati študijske skupine.
- Izbrati predstavnika skupine.
- Dogovoriti se o programu, nalogah, izidih in ocenjevanju.

Naloge:

Vodja vaj se predstavi, na kratko povzame namen vaj in pove svoja pričakovanja.

Potem poprosi vsakega udeleženca, naj pove nekaj o sebi. Primerne teme/vprašanja so:

- Od kod prihaja?
- Kakšna so njegova pričakovanja na vajah iz družinske medicine?
- Dosedanje izkušnje z demonstracijo uporabe pršilnikov in diskusov.

7.3 Kratko predavanje o pouku

Namen:

Povzeti učni načrt, urnik, posebnosti pouka, metode in pomen za bodoče delo zdravnika predmeta Družinska medicina I.

Potek:

Predavanje o učnem programu, nalogah, obveznostih, kontaktih.

Naloge:

Vodja vaj na kratko povzame informacije o pouku.

7.4 Praktične vaje

Namen:

Naučiti študente pravilne demonstracije uporabe pršilnika in diskusa ter jih seznaniti z najpogostejšimi napakami pri uporabi le teh.

Naloge vodje skupine:

Na začetku vodja vaj na kratko demonstrira večino na OSCE postaji. Potem nadzoruje in usmerja študente pri njihovem praktičnem delu.

Študent mora pravilno demonstrirati faze uporabe pršilnika:

- odstraniti zaščitni pokrovček,
- pretresti pršilo,
- izdihniti ves zrak iz pljuč,
- navzdol obrnjen pršilnik dati v usta,
- na začetku počasnega in globokega vdiha sprožiti pršilnik,
- vdihniti do maksimalnega vdiha,
- ustnik odstraniti in zadržati dih 10 sekund oziroma dokler zmore,
- izdihniti in počakati pred naslednjo inhalacijo 30 sekund,
- pri naslednji inhalaciji ponoviti postopke od 2. točke naprej,
- po inhalacijah izprati usta in izpirek izpljuniti.

Študent mora pravilno demonstrirati faze uporabe diskusa:

- prijeti diskus z obema rokama tako, da ima palec na vdolbini,
- držati diskus proti sebi in pritisniti ročico vzmeti do konca, da zasliši značilen pok,
- držati diskus stran od ust in izdihniti do konca,
- ustni nastavek dati v usta, ga objeti z ustnicami in enakomerno globoko vdihniti,
- diskus odstraniti in zadržati dih 10 sekund oziroma dokler zmore,
- izdihniti in počakati pred naslednjo inhalacijo 30 sekund,
- pri naslednji inhalaciji ponoviti postopke od 2. točke naprej,
- palec položiti na vdolbino na diskusu in ga potisniti v smeri zapiranja, dokler ne zasliši značilen pok,
- po inhalacijah izprati usta in izpirek izpljuniti.

68

7.5 Ocenjevanje in zaključek vaj

Namen:

Ocenjevanje uspešnosti študentov.

Vsebina:

Izpolnjevanje ocenjevalnih listov.

Zaključne beseda vsakemu udeležencu (0,5 minute).

Anketa o zadovoljstvu.

8 LITERATURA

Temeljna:

1. Klemenc-Ketiš Z, ed. Praktikum družinske medicine. 2. izdaja. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2011.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.

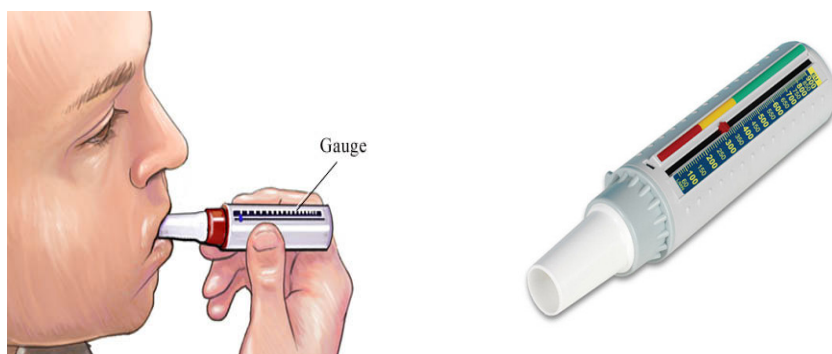
MERJENJE PEF

Mateja Špindler

Za astmo sta značilna dva pojava:

- omejeitev pretoka zraka med izdihom (obstrukcija) in
- variabilnost tega pretoka.

Kadar je prisotna obstrukcija, nam to pove, da obstaja ovira pretoku zraka, ki bolniku ne dovoli, da bi lahko hitro (forsirano) izdihnil ves zrak iz pljuč. Obstrukcijo oz. zaporo dihal lahko ocenjujemo z merjenjem največjega pretoka zraka pri izdihu na vso moč (PEF). Merimo ga z merilci pretoka ali PEF-metri. Aparat (PEF-meter) nam v enotah pretoka (l/min) pokaže, kakšen je maksimalni pretok zraka pri ustih pri forsiranem izdihu.

69

PEF navadno redno merimo zjutraj, še preden bolnik vzame zdravila za astmo, in zvečer pred spanjem. Rezultate meritev vedno zapišemo. Z merjenjem PEF si pomagamo tudi pri začetni obravnavi astme, ko odkrivamo sprožilce in določamo najprimernejše zdravljenje. Prav tako lahko z merjenjem PEF predvidimo poslabšanje astme, saj se pretok velikokrat zmanjša še preden zaznamo kakršnekoli simptome.

Bolnik naj si meri PEF:

- redno 3-7 dni vsak drugi mesec, dvakrat dnevno, če v tem času ni prišlo do poslabšanja;
- redno 2 tedna po spremenjenem odmerku zdravil za zdravljenje astme;
- ob pojavu simptomov, ki govorijo za poslabšanje astme (kašelj, piski, težja sapa pri manjšem naporu kot običajno);
- ob prehladu;
- ob izpostavitvi sprožilcem astme (agensu, na katerega je bolnik preobčutljiv);
- vedno, kadar se variabilnost poveča za 20%, tudi če ob tem ni simptomov.

Za pretoke in tudi druge teste dihanja obstajajo tabele z vrednostmi, iz katerih po velikosti, starosti in spolu določimo normalno vrednost pretoka (PEF), vendar so vrednosti v tabelah le približne. Normalna vrednost PEF za bolnika je tista, ki si jo sam izmeri v najboljšem stanju, torej ko je brez težav. Zelo pomembno je, da bolnik ve, kolikšna je njegova najboljša oz. normalna vrednost PEF. Vsa odstopanja pri poslabšanju od te vrednosti so veliko bolj povedna kot tista, ki jih določimo iz tabel.

Ocenjevanje poslabšanja astme po pretokih:

1. **Normalno stanje:** 80-100 % najboljše vrednosti PEF
2. **Zmerno poslabšanje:** 50-80 % najboljše vrednosti PEF
3. **Hudo poslabšanje:** manj kot 50 % najboljše vrednosti PEF
4. **Kritično stanje:** manj kot 30 % najboljše vrednosti PEF oz. nemerljiv PEF

Postopek meritve:

1. Pri meritvi naj bolnik, če je le mogoče, stoji;
2. Nastavi ustnik na merilnik;
3. Kazalček na merilniku postavi na začetni položaj;
4. Merilnik prime v roke kot svinčnik in ga obrne proti ustom (pazi, da s prstom ne ovira kazalčka ali zapre odprtine na koncu merilnika);
5. Počasi in globoko vdihne;
6. Z ustnicami tesno objame ustnik merilnika;
7. Na vso moč ter čim hitreje pihne v aparat (vpih naj traja manj kot 1 sekundo);
8. Odčita in zapiše dobljeno vrednost;
9. Meritev ponovi trikrat;
10. Upošteva in v dnevnik meritev naj zapiše najboljšo vrednost;
11. Po uporabi zavrže kartonski ustnik oz. očisti plastičnega.

ODČITAVANJE LABORATORIJSKEGA IZVIDA ANALIZE URINA

Suzana Kert

Laboratorijske preiskave krvi, urina in blata so poleg anamneze in fizikalnega statusa najpogosteje uporabljani diagnostični postopki zdravnika družinske medicine. V zadnjih desetletjih se je zelo povečalo število kliničnih laboratorijskih preiskav, kar predstavlja težavo pri izboru najustreznejše preiskave in pri vrednotenju dobljenega izvida le-te. Analiza urina je praktično vsakodnevno uporabljena preiskava, ki se uporablja za prepoznavanje različnih presnovnih bolezni (npr. sladkorna bolezen), bolezni ledvic (npr. kamni v sečilih) ter okužb sečil (npr. akutno vnetje sečnega mehurja). Analiza je sestavljena iz organoleptičnih in fizikalnih preiskav, kvalitativnih kemijskih preiskav, mikroskopske kvalitativne (sediment) in kvantitativne (določanje številčne koncentracije celic) analize urina.

Najbolj razširjena je preiskava urina s testnim lističem, ki je v bistvu plastični trak, ki vsebuje kemijsko reaktivna polja. Na vsakem od teh polj se določa en analit tako, da med analitom vzorca in raztopljenimi reagenti steče kemijska reakcija, pri kateri nastane določeno obarvanje, kar ocenimo ali s prostim očesom ali izmerimo z urinskim analizatorjem. Postopek preiskave, pri katerem upoštevamo navodila proizvajalca je v splošnem naslednji:

1. Testni trak potopimo za približno eno sekundo v svež, dobro premešan urin.
2. Odvečni urin odstranimo s potegom testnega traku po robu posode.
3. Po določenem času primerjamo barvo testnih polj z barvami iz priložene tabele ali izmerimo reflektometrične sestavine urina s pomočjo analizatorjev.
4. Rezultate izrazimo v dogovorjenih poljubnih enotah, običajno od 0 (negativno), 1 (+), 2 (+), 3 (+) do 4 (+) kot zelo izraženo pozitivno vrednost, drugačne enote so za pH, relativno gostoto in urobilinogen, ki ga izražamo v konvencionalnih Erlichovih enotah. 1 EE = 1 mg urobilinogena v 100 ml seča, bolezensko povečanje je nad 1 EE (npr. 2, 4, 8 EE). Z osnovno analizo seča ugotavljamo prisotnost spojin, ki jih v seču zdravih oseb ni ali pa se nahajajo le v sledeh: beljakovin (proteinov), glukoze, ketonskih spojin, žolčnih barvil (bilirubina, urobilinogena), eritrocitov oziroma hemoglobina, levkocitov, nitritov. Naštete spojine v seču zdravih oseb običajno niso prisotne, razen žolčnega barvila urobilinogena.

71

Rezultati testnih trakov

Danes so v uporabi testni trakovi za določanje več sestavin v urinu hkrati - multitesti.

Parameter/analit	Referenčne vrednosti
Relativna gostota	1,003-1,040
pH	4,5-8,0
Proteini	0 (negativno)
Glukoza	0 (negativno)
Metilketoni	0 (negativno)
Urobilinogen	do 1 EE
Bilirubin	0 (negativno)
Levkociti	0 (negativno)
Hemoglobin	0 (negativno)
Nitriti	0 (negativno)

Tabela 2. Orientacijske referenčne vrednosti naključnega urinskega vzorca zdravega, odraslega človeka.

Primeri bolezenskih stanj, pri katerih naredimo osnovno analizo urina

Vnetje sečnega mehurja

37- letna bolnica prihaja v ambulantno, ker jo tri dni peče, ko gre na vodo, urinira pogosteje in ima občutek nepopolno izpraznjene mehurja. Napotite jo na pregled urina s testnim trakom, izvid je sledeč:

Parameter/analit	Referenčne vrednosti
Relativna gostota	1,003-1,040
pH	4,5-8,0
Proteini	1
Glukoza	0
Metilketoni	0
Urobilinogen	<1
Bilirubin	0
Levkociti	3
Hemoglobin	1
Nitriti	1

Z debelim tiskom so označeni izvidi, ki odstopajo od normale, pri čemer so klinično pomembni sledeči:

Nitriti = 1, pomeni t.i. bakteriurijo (bakterije v urinu). S preiskavo ugotavljamo prisotnost nitrita v seču, ki nastane iz nitrata v hrani ob prisotnosti bakterijskega encima nitratne reduktaze. Encim sintetizirajo enterobakterije, ne pa Pseudomonas ali po Gramu pozitivne bakterije, zato negativni test ne izključuje okužbe sečil. Test je lažno negativen, če v prehrani ni nitrata, ali pri veliki diurezi, ker je čas za bakterijsko sintezo nitrita prekratek, test ni zanesljiv, če je v urinu prisotna kri, barvila ali urobilinogen.

Levkociti = 3, pomeni t.i. piurijo (gnoj v urinu). Pri preiskavi dokazujemo prisotnost encima esteraza nevtrofilnih levkocitov v urinu. Test je lahko negativen pri zgodnji, a klinično pomembni okužbi, negativen test pa skoraj z gotovostjo izključuje piurijo. Test ni zanesljiv, kadar je v urinu prisotna kri, rifampicin, bilirubin in nitrofurantoin.

Hemoglobin = 1, pomeni t.i. eritrociturijo (eritrocite v urinu). Je nespecifična najdba pri okužbi sečil. Lahko je posledica hemoragičnega vnetja sečnega mehurja in običajno izzveni po ozdravitvi.

Sladkorna bolezen

59- letni bolnik navaja ob pregledu sledeče težave: 2-3 mesece ga zelo žeja, ima suha usta, vrti se mu, v zadnjem mesecu dni je shujšal za 13 kg. Napotite ga na preiskave krvi in urina, izvid le-tega je sledeč:

Parameter/analit	Referenčne vrednosti
Relativna gostota	1,003-1,040
pH	4,5-8,0
Proteini	2

Glukoza	4
Metilketoni	15
Urobilinogen	<1
Bilirubin	0
Levkociti	0
Hemoglobin	0
Nitriti	0

Z debelim tiskom so označeni izvidi, ki odstopajo od normale, pri čemer so klinično pomembni sledeči:

Glukoza = 4, pomeni t.i. glukozurijo (glukoza v urinu). Glukoza se izloča v urin, ko je presežen ledvični prag za glukozo v serumu (10 mmol/l) in ledvični tubuli ne morejo več reabsorbirati vse glukoze, zato presežek preide v končni urin.

Metilketoni = 15, pomeni ketonurijo (pojav ketonskih spojin v urinu). Ketoni so normalni presnovni produkti maščob. Ko telesna presnova zaradi premalo insulina ni sposobna uporabiti ogljikovih hidratov kot vir energije, jih nadomesti z razgradnjo maščob.

Proteini = 2 pomeni t.i. proteinurijo (povečano izločanje beljakovin z urinom) in je znak diabetične ledvične okvare.

Izvidi preiskav so skladni z izvidom krvnega sladkorja, ki znaša 22.8 mmol/l in sicer gre za novo odkrito sladkorno bolezen.

Lažno pozitiven izvid

35- letna ženska prinaša v ambulanto izvid analize urina po navodilu specialista medicine dela, prometa in športa, pregled urina je opravila v sklopu obdobjnega pregleda v zvezi z zdravstvenim varstvom zaposlenih. Izvid je sledeč:

73

Parameter/analit	Referenčne vrednosti
Relativna gostota	1,003-1,040
pH	4,5-8,0
Proteini	0
Glukoza	0
Metilketoni	0
Urobilinogen	<1
Bilirubin	0
Levkociti	1
Hemoglobin	2
Nitriti	0

Bolnica na vprašanje, ali je imela v času, ko je oddala vzorec urina kakšne težave z mokrenjem, te zanika. Tudi sedaj nima, ko gre na vodo nobenih težav. Ob usmerjenih vprašanjih pove, da je oddala urin en dan po menstruaciji in da ni vedela, da mora oddati urin po metodi srednjega curka. Na podlagi navedenega sklepate, da je izvid urina lažno pozitiven in da so odstopanja od normale posledica nepravilne tehnike odvzema urina.

ODČITAVANJE LABORATORIJSKEGA IZVIDA KRVI

Zdenka Koželj-Rekanovič, Erika Zelko

Laboratorijske preiskave krvi, urina in blata so poleg anamneze in fizikalnega statusa najpogosteje uporabljani diagnostični postopki zdravnika družinske medicine. V zadnjih desetletjih se je zelo povečalo število kliničnih laboratorijskih preiskav, kar predstavlja težavo pri izboru najustreznejše preiskave in pri vrednotenju dobljenega izvida le-te. Preiskavo krvi naj bi izvajali ustrezno preverjeni laboratoriji, ki zadostujejo zakonsko opredeljenim normativom. Načeloma velja to za vse aparature in ustrezno usposobljen kader, ki preiskave s pomočjo le-teh tudi izvaja.

Ocenjevanje parametrov ne bi smelo predstavljati težav, saj vsak izpis opravljene preiskave že vsebuje opozorilo pri vrednostih, ki odstopajo od navedenih referenčnih, ki jih ocenjujemo kot normalne. Laboratorijski izvidi nam lahko pomagajo pri iskanju ali postavitvi diagnoze, načrtovanju zdravljenja, predpisovanju terapije ter preventivnih ukrepov, ne smejo pa biti edini kriterij na podlagi katerega se odločamo v diagnostično-terapevtskem algoritmu. Izvid ni bolezen in zdravimo vedno človeka, ne izvida. V primeru odsotnosti kliničnih znakov bolezni moramo vedno pomisliti na morebitni lažno pozitiven izvid ali na lažno negativni izvid – še posebej, ko klinična slika govori v prid bolezni, izvidi pa so popolnoma normalni. Takrat je priporočljivo ponoviti odvzem in opraviti ponovno analizo vzorca ob predhodni konzultaciji laboratorija. Lahko se zgodi, da pride do odstopanja zaradi težav z aparaturo, zaradi nepravilnega shranjevanja in transporta krvi pred analizo (temperature prostora ali transportnega medija, čas odvzema, napaka epruvete) ali pa je prišlo do napake zaradi človeškega faktorja (zamenjava epruvet, oznak).

74

Kdaj je poznavanje zgoraj navedenih laboratorijskih parametrov še posebej pomembno?

1. Diagnostika zdravstvenih težav
2. Vodenje kroničnih bolnikov
3. Redna uporaba nekaterih zdravil (diuretiki, epileptiki, antipsihotiki, hormonska terapija, biološka zdravila, onkološka zdravila, imunomodulatorji ...)
4. Polimorbidni bolnik, ki prejema številna zdravila
5. Odvisniki (droge, alkohol, zdravila ...)
6. Načrtovanje preventivnih ukrepov

1 HEMOGRAM

Rezultate kvantitativnih in kvalitativnih preiskav celic v periferni krvi imenujemo krvna slika – hemogram, ki je diagnostična in presejalna preiskava. Rezultati nam pokažejo podatke o rdeči (eritrocitni) krvni sliki in beli (levkocitni) krvni sliki ter trombocitni krvni sliki. Danes se v sodobnih laboratorijih uporabljajo hematološki analizatorji, s katerimi lahko določamo več različnih parametrov, med njimi osnovni hemogram (eritrocite, levkocite, hemoglobin, hematokrit, eritrocitne indekse, nekaj parametrov diferencialne krvne slike in trombocite).

1.1 RDEČA KRVNA SLIKA

V rdečo krvno sliko sodi določanje naslednjih parametrov:

- število eritrocitov,
- masna koncentracija hemoglobina,
- volumen stisnjenih eritrocitov (hematokrit),
- število retikulocitov,

- eritrocitni indeksi,
- opis kvalitativnih sprememb eritrocitov v krvnem razmazu (anizocitoza, poikilocitoza, anulocitoza itd.).

Hematološki analizator določi še RDW (angl. "Red Cell Distribution Width").

Število eritrocitov določimo s štetjem v komori ali z določanjem števila z elektronskim števcem. Izrazimo ga s številom eritrocitov na liter krvi. Iz števila eritrocitov lahko izračunamo povprečni volumen eritrocitov, povprečno koncentracijo hemoglobina in druge konstante.

Referenčne vrednosti se razlikujejo glede na spol: moški (m) $4,5-6,3 \times 10^{12}/l$ in ženske (ž) $4,2-5,4 \times 10^{12}/l$.

Povišano število eritrocitov najdemo pri pomanjkanju kisika v krvi (npr. prirojena bolezen srca, cor pulmonale, pljučna fibroza), policitemiji rubri veri, dehidraciji in ledvični bolezni.

Znižano število eritrocitov najdemo pri izgubljanju krvi (anemije, krvavitve), okvari kostnega mozga (obsevanje, fibroza, rak, strupi), pomanjkanju eritropoetina (ledvična bolezen), hemolizi, levkemiji, multiplim mielomu, slabi prehranjenosti (pomanjkanje železa, folatov, vitaminov B₁₂ in B₆).

Koncentracijo hemoglobina (Hb) določamo s hemoglobincianidno metodo. Z dodatkom kalijevega cianida spremenimo krvni hemoglobin v stabilno spojino hemiglobincianid in določimo njegovo koncentracijo fotometrično. Rezultat izrazimo v gramih na liter (g/l).

Referenčne vrednosti: m: 140-180 g/l in ž: 120-160 g/l.

Volumen stisnjenih eritrocitov (VSE) ali hematokrit je delež volumna, ki ga eritrociti zajemajo v krvi. Določimo ga tako, da krvi dodamo sredstvo proti strjevanju in jo centrifugiramo, eritrociti se nato stisnejo v stolpič, med njimi ostane zelo malo plazme, razmerje med dolžino stolpca in volumnom oz. dolžino stolpca celotne krvi imenujemo volumen stisnjenih eritrocitov (VSE) ali hematokrit. Hematokrit lahko izračunamo tudi iz števila eritrocitov in povprečnega volumna eritrocitov. Rezultat izrazimo z delom celote.

Referenčne vrednosti: m: 0,40-0,54, ž: 0,37-0,47.

Eritrocitni indeksi so številčni podatki za značilnosti eritrocita, kot sta velikost (volumen) in obarvanost (količina in koncentracija hemoglobina v eritrocitu). Eritrocitni indeksi so nam v veliko pomoč pri opredelitvi posameznih oblik anemij.

Povprečni volumen eritrocita ali MCV (angl. Mean Corpuscular Volume) izračunamo tako, da volumen stisnjenih eritrocitov (hematokrit) delimo s številčno koncentracijo eritrocitov in rezultat pomnožimo s 1000. Rezultat se izrazi v femtolitrih. Hematološki števci pa rezultat izmerijo direktno.

$PVE (MCV) = VSE \times 1000 / \text{št. E.}$

Referenčne vrednosti: 81-94 fl (femtolitrov).

Povprečno količina hemoglobina v eritrocitih (PHE) ali MCH (angl. Mean Corpuscular Haemoglobin) izračunamo sami ali pa nam jo izračuna hematološki števec tako, da delimo masno koncentracijo hemoglobina s številom eritrocitov po formuli: $PHE (MCH) = \text{hemoglobin (g/l)} / \text{št. E.}$

Referenčne vrednosti 26-32 pg (1 pikogram (1 pg) = 10^{-12} g).

Povprečna koncentracija hemoglobina v eritrocitih (PKHE) ali MCHC (angl. Mean Corpuscular Haemoglobin Concentration) nam pove količino hemoglobina v enem litru krvi. Izračunamo jo sami ali pa nam jo izračuna hematološki števec tako, da delimo koncentracijo

hemoglobina s povprečnim volumnom eritrocita po formuli: PKHE (MCHC) = hemoglobin (g/l)/VSE.

Referenčne vrednosti: 310-350 g/l.

Določanje koeficienta variacije volumna eritrocitov (KVVE) ali RDW nam pokaže razporeditev eritrocitov v krvi glede na velikost njihovega volumna. Hematološki števec izriše krivuljo porazdelitve eritrocitov po njihovih volumnih, izračuna MCV in standardni odklon, nato izračuna koeficient variacije, ki ga izrazimo v odstotkih.

$KVVE (RDW) = \sigma / MCV \times 100$ (σ = standardni odklon).

Referenčne vrednosti: 11,5-14,5 %.

S kombinacijo parametrov MCV in RDW si pomagamo pri klasifikaciji anemij.

Določanje števila retikulocitov

Število retikulocitov v krvi je kazalec tvorbe eritrocitov v kostnem mozgu. Določimo jih tako, da ostanke ribonukleinske kisline obarvamo z novim metilenskim modrilom in številčno koncentracijo retikulocitov dobimo s štetjem v mikroskopu ali s hematološkim števcem, ki ima vgrajeno pretočno citometrijo. Določimo tako relativno kot absolutno število retikulocitov.

Referenčne vrednosti: $20-100 \times 10^9/l$ (0,2-2 %).

Poleg tega moramo vedno pregledamo tudi razmaz krvi, kjer opazujemo spremembe velikosti, obarvanosti, oblike, morebitne vključke. Eritrociti so običajno okrogli, skoraj vsi enake velikosti, v premeru merijo okrog 7-8 μm . Če je premer manjši od 6 μm , so mikrociti, če so večji od 9 μm , so makrociti.

Tabela 1: Orientacijske vrednosti parametrov rdeče krvne slike

Parameter	Orientacijske referenčne vrednosti
Število eritrocitov za odrasle (Erci)	moški: $4,5-6,3 \times 10^{12}/l$ ženske: $4,2-5,4 \times 10^{12}/l$
Koncentracija hemoglobina (Hb)	moški: 140-180 g/l ženske: 120-160 g/l
Volumen stisnjenih eritrocitov – hematokrit (Ht)	moški: 0,4-0,54 % ženske: 0,37-0,47 %
Povprečni volumen Erci (MCV)	81-94 fl
Povprečna koncentracija Hb v Erci (MCH)	26-32 pg
Povprečna koncentracija Hb v volumnu Erci (MCHC)	310-350 g/l eritrocitov
Porazdelitev Erci po volumnu	11,5-14,5 %

Razvrstitve anemij

1. Po vzroku nastanka (idiopatska ali primarna (samostojna bolezen) in simptomatska ali sekundarna (posledica drugih bolezni).
2. Glede na trajanje (akutna in kronična).
3. Po načinu nastanka (anemije po krvavitvi, anemija zaradi čezmernega razpada eritrocitov – hemolitične anemije, anemije zaradi pomanjkljivega nastajanja eritrocitov).
4. Glede na koncentracijo hemoglobina (blaga: Hb > 100 g/l, srednje huda: Hb 70-100 g/l, huda: Hb < 70 g/l).

5. Glede na velikost eritrocitov (mikrocitna: MCV < 80, normocitna: MCV = 80-100, makrocitna: MCV > 100).

Primer bolnika 1

47-letna bolnica je prišla v ambulantno zaradi dušenja ob naporu, ki je trajalo že dlje časa. Bolečin ni imela, vsakodnevne napore v službi in doma je zmogla, ob tem se je utrudila bolj kot običajno, velike težave pa je imela ob pohodu konec tedna, ki ga je morala prekiniti in se vrniti. Prav tako je povedala, da se ob hoji po stopnicah v četrto nadstropje hitro zaduha. Na vprašanje o trajanju in dolžini menstruacij je povedala, da so menstruacije dolgotrajne in močne.

Ob pregledu so bile vidne blede sluznice in koža dlani, krvni tlak je bil 130/70 mmHg, srčna akcija je bila ritmična, normokardna, toni so bili dobro slišni, šumov ni bilo slišati, nad pljuči je bilo slišno normalno dihanje, abdomen je bil brez posebnosti. Rektalni pregled je bil brez posebnosti, blato je bilo rjave barve, brez primesi krvi.

Zaradi suma na anemijo, ki se je nakazovala iz anamneze (zaduhanost ob telesni obremenitvi, dolgotrajne in močne menstruacije) je bila poslana v laboratorij. Izvid: Lkci $7,9 \times 10^9/l$, Erci $4,29 \times 10^{12}/l$, **Hb 87 g/l, Hct 0,296 %, MCV 69 fl, MCH 20,3 pg, MCHC 21,9 g/l, RDW 21,9 %, trombociti 456, železo 6,8 $\mu\text{mol/l}$.**

Delovna diagnoza: huda mikrocitna anemija, najverjetneje sekundarna, kronična, zaradi dolgotrajnih in močnih menstruacij.

Ukrepanje: poslana je bila h ginekologu, ki je odkril številne miome, maternica je bila operativno odstranjena in anemije se pri njej ne pojavljajo več. Zdravnica družinske medicine ji je uvedla terapijo z nadomestkom železa v trajanju 6 tednov. Po tem času jo je naročila na pregled. Glede nadaljevanja zdravljenja s preparati železa se bo odločila glede na izvid laboratorija po 6 tednih zdravljenja.

77

Primer bolnika 2

66-letna bolnica prihaja v ambulantno po zdravila za arterijsko hipertenzijo. Zdravnica družinske medicine je ob zadnjem pregledu opazila, da je gospa shujšala in da je videti bleda. Ni navajala posebnih težav, običajno je imela normalno prebavo, se ji je pa v zadnjem času nekajkrat zgodilo, da je bila zaprta, nekajkrat pa je odvajala tekoče blato. Takrat je imela tudi nekaj bolečin v trebuhu, ki pa ji niso vzbujale zaskrbljenosti.

Ob pregledu so bile vidne sluznice nekoliko bolj blede, krvni tlak je bil 150/90 mmHg, srce in pljuča so bila avskultatorno brez odstopanja od normale, abdomen je bil mehak, ob globoki palpaciji je navajala nelagodje v levem spodnjem kvadrantu trebuha. Rektalno je bila ampula prazna, na rokavici so bili ostanki rjavega blata.

Zaradi suma na nevaren potek bolezni (nepojasnjeno hujšanje, bledica kože in vidnih sluznic, izmenjevanje zaprtosti in driske) je bila poslana v laboratorij. Izvidi: Lkci $6,1 \times 10^9/l$, Erci $4,58 \times 10^{12}/l$, **Hb 108 g/l, Hct 0,357, MCV 78,1 %, MCH 23,6 %, MCHC 302 %, Erci RDW 31,8 %, Fe 9,6 $\mu\text{mol/l}$, TIBC 73,2 $\mu\text{mol/l}$, UIBC 64 $\mu\text{mol/l}$, transferin 36,6 $\mu\text{mol/l}$.**

Rezultati so pokazali kronično mikrocitno anemijo.

Postavljena je bila delovna diagnoza: sum na tumor v predelu črevesja, vzeto je bilo blato na kri, ki je bilo pozitivno, napravljena koloskopija in ob tem odvzeta histologija je pokazala adenokarcinom v predelu rektuma, gospa je bila operirana in je kasneje prejela dodatno onkološko terapijo.

1.2 LEVKOCITNA (BELA) KRVNA SLIKA

V belo krvno sliko spada število levkocitov in delež ali absolutno število posameznih vrst levkocitov. Lahko jih preštejemo v komori z mikroskopom ali pa to opravi elektronski števec – analizator. S preiskavami levkocitov diagnosticiramo in spremljamo okužbe, diferencialna

krvna slika nam omogoča ločevati med virusnimi in bakterijskimi okužbami ter spremljati imunološko stanje organizma v primeru zdravljenja npr. s citostatiki.

Referenčne vrednosti: $4-10 \times 10^9/l$.

Znižano število levkocitov (levkopenija) je lahko posledica

- odpovedi kostnega mozga zaradi npr. okužbe, tumorja, fibroze,
- navzočnost citotoksične snovi,
- avtoimuna/vezivno tkivna bolezen (npr. sistemski lupus eritematosus),
- bolezni jeter, vranice,
- izpostavljenosti obsevanju.

Zvišano število levkocitov (levkocitoza) pa je lahko posledica:

- okužbe,
- vnetne bolezni (npr. revmatoidni artritis, alergija),
- levkemije,
- močnega psihičnega ali fizičnega stresa,
- obsežne okvare tkiva (npr. opekline).

Diferencialna bela krvna slika (DKS) je podatek v odstotkih o deležu posameznih vrst levkocitov, in značilnostih nekaterih patogenih celic, ki jih pri DKS ne štejemo (kvalitativne vrednosti). Štejemo prisotnost mikrocitov, makrocitov, anulocitov, akantocitov, sferocitov, toksičnih granulacij, hipersegmentiranih nevtrofilcev. Pregledati je potrebno vsaj 200 celic v krvnem razmazu; bolj kot delež je pomembno absolutno število posameznih celic, ki ga dobimo tako, da število vseh levkocitov pomnožimo z deležem za posamezno vrsto. Rezultat izrazimo s številom v litru krvi ($10^9/l$).

Nvtrofilci

Porast števila nevtrofilcev (nevtrofilija) opredelimo kot njihovo vrednost nad $7,5 \times 10^9/l$.

Vzroki so

- povečana proizvodnja nevtrofilcev:
  - okužbe (bakterijske, glivične, redkeje virusne),
  - poškodbe tkiva (opekline, nekroza tkiva, miokardni in/ali pljučni infarkt),
  - mieloproliferativne bolezni (kronična mieloična levkemija, esencialna trombocitopenija, prava policitemija, mielofibroza z mieloidno displazijo),
- povečano sproščanje nevtrofilcev iz granulocitnih zalog kostnega mozga v kri:
  - kortikosteroidi,
  - akutna okužba,
  - poškodba tkiva (opekline),
- premik nevtrofilcev od žilne stene v sredino žile:
  - zdravila (adrenalin, kortikosteroidi),
  - huda fizična aktivnost,
  - stres,
- mešani vzroki:
  - presnovne motnje (diabetična ketoacidoza, akutna ledvična odpoved, protin, eklampsija, Cushingova bolezen),
  - zdravila (litijev karbonat),
  - metastatični karcinomi,
  - akutna krvavitev ali hemoliza.

Zmanjšanje števila nevtrofilcev (nevtropenija) opredelimo z njihovo vrednostjo manj kot $< 1,8 \times 10^9/l$. Vzroki so

- nezadostna proizvodnja zaradi:
  - bolezni krvi in krvotvornih organov,

- delovanja zdravil – npr. citostatiki, obsevanja z ionizirajočimi žarki, hipovitaminoze (pomanjkanje folatov, vitamina B₁₂),
- okužb (TBC, tifus, infekcijska mononukleoz, virusni hepatitis ...),
- povečan razpad nevtrofilcev:
  - hipersplenizem,
  - avtoimunske bolezni kot sistemski lupus,
  - Feltyjev sindrom,
- premik nevtrofilcev iz sredine ob steno žile:
  - pseudonevtropenija (bakterijska okužba, hemodializa).

Agranulocitoza je huda akutna nevtropenija, ki praviloma vedno nastane po zaužitju zdravil (npr. nekateri antibiotiki, analgetiki, trankvilizanti, tirostatiki). V krvi ne najdemo nevtrofilnih granulocitov, v kostnem mozgu pa ne nezrelih celic granulocitne vrste.

Eozinofilci

Porast števila eozinofilcev (eozinofilija) je opredeljena kot število eozinofilcev več kot $0,5 \times 10^9/l$. Vzroki so

- preobčutljivost na zdravila (eritromicin, sulfonamidi, zlato, methotrexat, jodid),
- neoplazme (Hodgkinova bolezen, ne-Hodgkinov limfom, številni karcinomi),
- revmatske bolezni,
- dedna eozinofilija,
- okužbe s paraziti,
- kronične vnetne črevesne bolezni,
- Addisonova bolezen,
- nekatere kožne bolezni,
- nekatere bolezni pljuč,
- idiopatični hipereozinofilni sindrom.

Zmanjšanje števila eozinofilcev (eozinopenija). Vzroki so

- akutna okužba,
- zdravljenje z glukokortikoidi in adrenokortikotropnim hormonom,
- operacije,
- travmatski šok,
- opekline.

Bazofilci

Porast števila bazofilcev je redko najden in se po navadi pojavi v nosečnosti, pri nekaterih akutnih in nekaterih kroničnih boleznih: kozah, noricah, hipotirozi, jetrni cirozi, v začetnih fazah kronične mieloične levkemije, pri sladkorni bolezni in miksedomu.

Limfociti

Referenčne vrednosti se razlikujejo se glede na starost. Dojenčki in mali otroci: $> 9 \times 10^9/l$, pri starejših otrocih $> 7,2 \times 10^9/l$, pri odraslih $> 4 \times 10^9/l$.

Porast števila limfocitov (limfocitoza). Klinično pomembna je absolutna limfocitoza – povišanje števila granulocitov ne glede na sočasno znižanje števila granulocitov v periferni krvi. Najpogosteje jo najdemo pri infekcijski mononukleoz, influenzi, ošpicah, mumpsu, noricah, tifusu, brucelozi, tuberkulozi in pri hematoloških boleznih – kronična limfocitna levkemija, akutna limfoblastna levkemija.

Monociti

Porast števila monocitov (monocitoza) (> 10 % monocitov v razmazu periferne krvi) najdemo pri infekcijski mononuklezi, tuberkulozi, brucelozi, sifilisu, subakutnem bakterijskem endokarditisu, salmonelozah, malariji, kala-azarju, ulceroznem kolitisu, sarkoidozi.

Ocena stopnje celične reaktivnosti organizma pri bakterijski okužbi:

- akutna faza: nevtrofilija, limfopenija, eozinopenija,
- subakutna faza: monocitoza,
- kronična faza: limfocitoza, prehodna postinfektivna eozinofilija,
- *pomik v levo*: pri hujših okužbah se v krvi običajno pojavijo paličasti nevtrofilci v večjem odstotku (več kot 10 %) ter druge nezrele oblike celic granulocitne vrste. Pomik v levo je lahko fiziološki (pri akutni bakterijski okužbi, pri acidozi, v komatoznem stanju, pri izjemnih fizičnih naporih), ali patološki (pri hematoloških boleznih (kronična mieloična levkemija), malignomi.
- *pomik v desno*: ob draženju centralnega živčnega sistema, po transfuzijah, pri perniciozni anemiji.

Tabela 2: Orientacijske vrednosti parametrov bele krvne slike

Parametri	Orientacijske referenčne vrednosti
Število levkocitov (Lkci) - za odrasle	4-10 x 10 ⁹ /l
Nevtrofilni granulociti	0,4-0,75 (40-75 %)
Limfociti	0,2-0,45 (20-45 %)
Monociti	0,02-0,1 (2-10 %)
Eozinofilci	0,01-0,06 (1-6 %)
Bazofilci	< 0,01 (1 %)
Trombociti – za odrasle	140-340 g/l

80

Primer bolnika 3

Dve leti stara deklica je že tretjič v dveh mesecih zbolela s povišano temperaturo do 40 stopinj, bolele so jo roke in noge, žrelo, suho je kašljala.

Ob pregledu je bila zmerno prizadeta, žrelo je bilo vneto, lokalne bezgavke so bile obojestransko na vratu povečane in boleče, otoskopsko ni bilo videti posebnosti, nad pljuči je bilo slišno normalno dihanje.

Zaradi ponavljajočih težav je bila poslana v laboratorij. Izvidi: **Lkci 19,7 x 10⁹/l**, Erci 4,36 x 10¹²/l, Hb 120 g/l, Hct 0,361, diferencialna krvna slika: **nevtrofilci 72 %**, **limfociti 18,2 %**, monociti 9,2 %, **eozinofilci 0,6 %**, bazofilci 0,0 %.

Diagnoza: bakterijsko vnetje žrela.

Zdravljenje: Oспен sirup, antipiretiki.

Primer bolnika 4

18-letni fant je prišel v ambulanto prizadet, z zelo slabim počutjem, oteklino na vratu in povišano telesno temperaturo do 40 stopinj. Težave so se začele včeraj, ko se je vrnil domov iz šolskega izleta.

Ob pregledu so bile v žrelu vidne bele obloge obeh tonzil, na vratu levo je bil povečan paket bezgavk, otoskopsko ni bilo posebnosti, nad pljuči je bilo slišno normalno dihanje, ob palpaciji trebuha je navajal bolečine pod desnim rebrnim lokom.

Zaradi jasne klinične slike (streptokokno vnetje žrela) je prejel penicilin peroralno in antipiretik. Po 5 dneh se je vrnil v ambulanto. Stanje se ni izboljšalo. Še vedno je bil febrilen do 38 stopinj Celzija, navajal je bolečine v mišicah in zelo slabo počutje.

Zaradi vztrajanja težav in suma na infekcijsko mononukleozo je bil poslan v laboratorij: Izvidi: **Lkci $3,3 \times 10^9/l$** , Erci $5,36 \times 10^{12}/l$, Hb 158 g/l, Ht 0,470, nevtrofilci 48,6 %, limfociti 35,2 %, **monociti 13,6 %**, eozinofilci 2,3 %, bazofilci 0,3 %, celični bilirubin 43,63 $\mu\text{mol}/l$, direktni bilirubin 4,52 $\mu\text{mol}/l$, AST 0,90 $\mu\text{mol}/l$, ALT 0,85 $\mu\text{mol}/l$, γGT 0,48 $\mu\text{mol}/l$, alkalna fosfataza 1,19 $\mu\text{mol}/l$. Vzet je bil tudi bris žrela, ki je potrdil diagnozo infekcijska mononukleozna.

Diagnoza: infekcijska mononukleozna.

Zdravljenje: simptomatsko (antipiretiki, analgetiki, hidracija). Naročen an kontrolo čez en teden, v primeru slabšanje simptomov pa prej.

1.3 TROMBOCITI

Trombociti sodelujejo v procesih primarne hemostaze in koagulacije krvi, vnetnih procesih, imajo sposobnost fagocitoze majhnih delcev, majhnih bakterij. Ker hematološki analizator večje in agregirane trombocite šteje kot druge celice lahko dobimo večkrat lažno zvišane ali lažno znižane trombocite – psevdotrombocitopenija. Takrat je potrebno opraviti razmaz krvi.

Prvi dan menstruacije so njihove številčne vrednosti nižje tudi za 50-75 %, število se zniža tudi v nosečnosti, po operacijah, poškodbah, zlomih kosti.

Porast števila trombocitov (trombocitoza) je stanje, ko je število trombocitov večje od povprečnega normalnega ($> 400 \times 10^9/l$). Povečanje je lahko fiziološko - prehodno (mišična aktivnost), reakcijsko (ob prebolevanju različnih bolezni), ali patološko (pri mieloproliferativnih boleznih).

2 ŠČITNIČNI HORMONI

Določamo jih z biokemijskimi metodami, ki temeljijo na reakciji antigen in protitelo. Določamo lahko skupno koncentracijo hormonov (TSH, vezano ali prosto – T4, T3) ali le njihovo prosto obliko (pT3, pT4), ki je manj odvisna od anomalij plazemskih beljakovin in se danes uporabljajo bolj pogosto.

TSH (tiroideo stimulirajoči hormon) je osnovni parameter delovanja ščitnice. Normalne vrednosti (razen v redkih izjemah) pomenijo normalno delovanje ščitnice – EUTIROZO. Zvišane vrednosti najdemo pri hipotiroidizmu, znižane pri hipertiroidizmu. Na serumsko vrednost vplivajo nekatera stanja (npr. nosečnost), nekatere bolezni (jetrne bolezni, nefrotični sindrom), mnoga zdravila kot so glukokortikoidi, spironolakton, litij, in še nekateri drugi psihofarmaki. Med 10. in 16. uro doseže TSH najnižje vrednosti in je zato priporočen odvzem v tem času.

pT3 (prosta oblika tirotoksina) in **pT4** (prosta oblika trijodtironina) se določata dodatno, kadar je koncentracija TSH izven referenčnih vrednosti.

TG (tiroglobulin) – nahaja se v votlini folikularskih celic ščitnice in le neznatna količina prehaja v kri, koncentracija se poveča ob razpadu celic (karcinom ščitnice), nespecifično je zvišan tudi pri ostalih boleznih ščitnice.

Ščitnična protitelesa – pri ugotavljanju aktivnosti avtoimunske bolezni ščitnice. V fazi večje aktivnosti avtoimunega procesa se vsebnost ščitničnih hormonov poveča in obratno.

- Protitelesa proti tireoglobulinu (protitelesa antiTG) – značilna so za avtoimuni kronični tiroiditis (Hashimotov tiroiditis). Najdemo pa jih tudi pri zdravih brez bolezni ščitnice.
- Protitelesa proti encimu ščitnična peroksidaza (protitelesa anti TPO) so udeležena pri dveh različnih reakcijah pri sintezi ščitničnih hormonov, značilna so za Hashimotov tiroiditis.
- Protitelesa proti receptorjem za TSH – so heterogena skupina protiteles, nekatera imajo zavirajoči, nekatera stimulirajoči učinek. Podobno kot TSH pospešujejo kopičenje joda v ščitnici in tvorbo T3 in T4. Značilna so za basedovko – Mb. Graves.

Okvirne referenčne vrednosti ščitničnih hormonov so

- TSH: 0,3-5,7 mU/l,
- pT3: 5,4-8,8 pmol/l,
- pT4: 10-23 pmol/l.

Normalne vrednosti ščitničnih hormonov ne izključujejo bolezni ščitnice, vrednosti izven referenčnih območij pa ne pomenijo vedno bolezni ščitnice (Tabela 3).

Tabela 3: Vrednosti ščitničnih hormonov in njihova interpretacija

TSH	pT4	pT3	Interpretacija
normalno	normalno	normalno	evtiroza
znižan	povišan	povišan	hipertiroza
znižan	normalno	normalno	latentna hipotiroza
znižan	znižan	znižan	sekundarna hipotiroza
povišan	povišan	povišan	sekundarna hipertiroza
normalen ali znižan	normalen ali znižan	znižan	huda neščitnična bolezen
normalen	normalen ali povešan	normalen ali znižan	učinek amiodarona na normalno ščitnico
povišan	normalen ali znižan	normalen ali znižan	hipotiroza

82

Na vrednosti ščitničnih hormonov vplivajo tako fiziološki dejavniki (otroci imajo višje vrednosti TSH in T4, v nosečnosti se ščitnični hormoni povečajo za 1,5-krat) kot tudi patološki dejavniki (nekatera zdravila, revmatske bolezni, neščitnične bolezni).

3 HEPATOGRAM, SEČNINA, KREATININ, ELEKTROLITI

Tabela 3: Orientacijske referenčne vrednosti nekaterih najpogostejših biokemičnih preiskav v ambulantni družinske

Parameter/analit	Referenčne vrednosti – moški	Referenčne vrednosti – ženske
S-AST	do 0,58	do 0,52
S-ALT	do 0,74	do 0,56
Y-GT	0,92	0,63
Alkalna fosfataza	2,15	1,74
Bilirubin	do 17	do 17
Sečnina	2,8-7,5	2,8-7,5
Kreatinin	44-97	35-80
urat	180-450	180-450
Na	135-145	135-145
K	3,8-5,5	3,8-5,5

Cl	120-130	120-130
Ca	2,1-2,6	2,1-2,6
P	0,8-1,4	0,8-1,4
Celokupni holesterol	4,0-5,2	4,0-5,2
HDL	1,4-2,8	1,4-2,8
LDL	2,0-3,5	2,0-3,5
Trigliceridi	1,7	1,7

4 LITERATURA

1. Turk H, Kersnik J. Pristop k obravnavi anemij v ambulanti zdravnika družinske medicine. Med Razgl (Suppl 1) 2007; 34.
2. Kert S. Kompletna krvna slika (KKS) – hemogram. V: Ivetić V, Kersnik J, eds. Diagnostične preiskave za vsakdanjo rabo. Ljubljana: Združenje zdravnikov družinske medicine; 2007. pp. 313-319.
3. Kert S. Laboratorijska diagnostika ščitničnih bolezni. V: Ivetić V, Kersnik J, eds. Diagnostične preiskave za vsakdanjo rabo. Ljubljana: Združenje zdravnikov družinske medicine; 2007. pp. 408-412.
4. Kocijančič A, Mrevlje F, Štajer D. Interna medicina. Ljubljana: Medicinska fakulteta; 2005.
5. Pajič T. Osnovne preiskave v hematologiji. Dosegljivo na: http://www.ffa.uni-lj.si/fileadmin/datoteka/KB/Gradivo/4U%C5%A0farm_hematologija_gradivo_za_prip_ravo_na_vajo.pdf
6. Skitek M. Najpogostejše laboratorijske preiskave in njihove orientacijske referenčne vrednosti v klinični praksi. Dosegljivo na: <http://www.mf.uni-lj.si/dokumenti/0a3bd1df2e66c9c75385ab17ed124de8.pdf>

VAJE V AMBULANTI DRUŽINSKE MEDICINE

ZNAČILNOSTI DRUŽINSKE MEDICINE

Janko Kersnik

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku MF UM poteka pouk v obliki vaj. Po študijskem programu predvidene vsebine je potrebno študentom posredovati na primeren didaktični način, da jim bo pridobljeno znanje koristilo pri nadaljnjem študiju in pri delu po končani MF. Program je razdeljen na posamezne nosilce vaj, zato je potreben skupni učni načrt in učni načrt po posameznih vajah. Namen triurnih vaj je predstaviti značilnosti družinske medicine v praktičnem okolju ambulante.

2 UČNI CILJI

Znanje

- Posebnosti dela v ambulanti družinske medicine.
- Kako deluje ambulanta na osnovni ravni?

Veščine

- Komunikacija s sodelavci.
- Opazovanje besednega in nebesednega sporazumevanja.

Odnos

- Do sodelavcev.
- Do bolnikov.
- Do etičnih vprašanj.

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina

4 URNIK

Čas	Vsebina
0.00 – 0.10	PRIHOD
0.10 – 0.20	PREDSTAVITEV UDELEŽENCEV, PREDSTAVITEV SODELAVCEV V AMBULANTI
0.20 – 0.30	PREVERJANJE PRIČAKOVANJ IN ŽE OSVOJENIH ZNANJ TER VEŠČIN. NAVODILO ZA SAMOSTOJNO DELO
0.30 – 2.15	SAMOSTOJNO DELO: OPAZOVANJE MEDICINSKE SESTRE IN ZDRAVNIKA PRI DELU
2.15 – 2.45	RAZPRAVA O IZKUŠNJAH PRI SAMOSTOJNEM DELU, POVZETEK UČNIH CILJEV, NALOGA DO DRUGIH VAJ
2.45 – 2.50	POVRATNE INFORMACIJE
2.50 – 3.00	ZAKLJUČEK VAJ IN ODHOD

5 UČNE METODE

- Učbenik Osnove družinske medicine, poglavje 1.2. Opredelitev družinske medicine, strani 12-20.
- Navodila za vaje.

6 UČNE OBLIKE

- Individualno delo asistenta oz. učitelja veččin s študentom.
- Opazovanje.
- Razprava študenta z asistentom oz. učiteljem veččin.

7 PODROBNEJŠI CILJI, METODE IN OBLIKE PO POSAMEZNIH VSEBINAH

7.1 Prihod

Naloge:

Študent pride v prostore za vaje na lokaciji, ki mu jo posredujejo v tajništvu Katedre.

Študenti se prijavijo asistentu ali učitelju veččin, kateremu so dodeljeni.

Študenti prinesejo s seboj evidenčne liste, učbenik in navodila za vaje.

Asistent oz. učitelj veččin sprejme študenta, mu razkaže osnovne prostore, prostor, kjer se lahko preobleče, predstavi sodelavce in njihove ključne vloge.

V prostorih je običajna ambulantna oprema.

Asistent oz. učitelj veččin ima učbenik, navodila za vaje in ocenjevalni list.

7.2 Predstavitev udeležencev in preverjanje pričakovanj

Namen:

Namen te naloge je vzpostavljanje prvega stika med študenti, asistentom oz. učiteljem veččin, sodelavci in vzpostavitev korektnega, neogrožajočega vzdušja.

Naloge:

10 minut o študentovih dosedanjih izkušnjah in njegovih pričakovanjih o vajah iz družinske medicine:

Vodja vaj se predstavi, na kratko povzame namen vaj in pove svoja pričakovanja in izkušnje s področjem dela v ambulanti družinske medicine. Potem poprosi udeleženca, naj pove nekaj o sebi. Primerne teme so:

- od kod prihaja,
- kakšna so njegova pričakovanja na vajah iz družinske medicine,
- dosedanje izkušnje z družinsko medicino kot študent in kot bolnik,
- kje je pridobil znanje, kako se je učil o družinski medicini,
- kje čuti težave in pomanjkanje znanja o družinski medicini.

10 minut o namenu in ciljih vaj:

- vodja vaj na kratko povzame namen vaj in pove svoja pričakovanja in izkušnje z družinsko medicino,
- razloži naloge in potek ocenjevanja na vajah v ambulanti:
  - Priprava enega vzornega zdravstvenega kartona bolnika
  - Prikaz in študij dveh primerov iz prakse
  - Analiza dveh didaktičnih primerov
  - 10 zapisov o posvetih z akutnimi stanji in 10 zapisov o posvetih s kroničnimi stanji (ko opazuje asistenta oz. učitelja veččin ali se z bolnikom pogovarja sam)

7.3 Demonstracija, prikaz primera, opazovanje, reševanje primerov

Namen

Čas za prikaz posameznih veščin s poudarkom na sporazumevanju, jemanju anamneze, doseganju soglasja, vključevanju bolnika in načrtovanju ukrepov na področju družinske medicine.

Vsebina:

Demonstracija rednega dela v ambulanti družinske medicine, prikaz preprostih primerov obravnav, opazovanje medicinske sestre in zdravnika pri delu, reševanje preprostih obravnavanih primerov.

Predstavitve didaktičnega ali slučajnega primera s področja osnovnozdravstvenega pristopa, ki ga študenti rešujejo za domačo nalogo doma.

Prikaz vodenja zdravstvenega kartona in zapisovanja posvetov.

Študenti zapisujejo opazovane in lastne posvete v svoje študentske priročnike.

Dobijo zdravstveni karton bolnika, ki ga morajo urediti do konca vaj po navodilih v študentskem priročniku in predlogih asistenta oz. učitelja veščin.

Naloge vodje skupine:

Prikazati večščino, reševanje primera, način organizacije dela ipd. na način, da ga lahko študenti ponovijo, ali vsaj konkretizirajo v svojem razmišljanju ob opazovanju.

7.4 Razprava

Namen:

Namen razprave je utrditi na vajah videne tipične lastnosti družinske medicine, jih povezati z lastnimi izkušnjami, vgraditi v svoja pričakovanja, načrtovati potrebne dodatne korake pri dopolnitvi znanja in veščin na področju dela zdravnika družinske medicine, pripraviti se na samostojno delo in učenje za drugi dan individualnih vaj Sporazumevanje z bolnikom.

Naloge vodje skupine

Vodja naj spodbudi študente predvsem, da v razpravo vnesejo svoje izkušnje, poglede, stališča in odnos do osnovnozdravstvenega pristopa k reševanju zdravstvenih težav bolnikov. Ni pravih in ni napačnih stališč, napačna je samo mlačnost, ki onemogoči prevzemanje novih spoznanj in veščin. Vodja mora poskrbeti, da ima študent možnost povedati svoje mnenje. Spodbuja uspešne in manj uspešne.

7.5 Povzetek učnih ciljev, načrt samostojnega dela

Namen:

Obravnavane teme o organizaciji, vsebini dela in vlogi družinske medicine umestiti v širši učni načrt predmeta in študija medicine.

Vsebina:

Povzetek učnih točk in načrtovanje samostojnega učenja in samostojno delo v obliki priprav na naslednje vaje.

Naloge vodje skupine:

Poudariti osvojeno znanje in veščine ter študente spodbuditi k nadaljnjemu raziskovanju družinske medicine. Poudariti pomen dodatnih samostojnih vaj in dela za pridobivanje izkušenj, veščin in utrjevanje znanja. Umestitev osnovnozdravstvenega pristopa v koncept celovite obravnave bolnika. Ev. dodatna navodila za študij in analizo primera.

7.6 Povratne informacije

Namen:

Analiza uspešnosti

7.7 Zaključne beseda udeležencu (2 minuti)

Pohvala pozitivnim vidikom študentovega dela na vajah, predvsem s sposobnosti opazovanja telesnih, duševnih, družinskih, delovnih in okoljskih vidikov bolnikovih problemov.

Opozorilo na pomembne tipične značilnosti zdravstvenih težav bolnikov, ki jih je študent lahko spremljal.

Opozorilo ob ev. neustreznih odzivih ali nezadostni zainteresiranost.

7.8 Zaključek vaj

Namen:

Umiritev in sprostitvev po napornem delu

Vsebina:

Zaključek in slovo

8 LITERATURA

8.1 Temeljna

1. Kersnik J. Osnove družinske medicine. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2007.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.

8.2 Dodatna

1. Kersnik J. Problemsko usmerjena dokumentacija v splošni medicini. Med Razgl 1994; 33(2):223-40.
2. Kersnik J. Zdravstveni karton. In: Švab I, Rotar-Pavlič D, eds. Družinska medicina. Ljubljana: Združenje zdravnikov družinske medicine; 2002. pp. 582-8.
3. Kersnik J. Pomen zdravstvenega kartona pri vodenju kroničnega bolnika. In: Švab I, Rotar-Pavlič D, es. Družinska medicina. Ljubljana: Združenje zdravnikov družinske medicine; 2002. pp. 589-93.
4. Kersnik J. Vloga zdravstvenega kartona pri vodenju kroničnega bolnika. In: Švab I, ed. Vodenje kroničnega bolnika v družinski medicini. Zbornik 16. učnih delavnic za zdravnike družinske medicine. Ljubljana: Združenje zdravnikov družinske/splošne medicine SZD; 1999. pp. 15-20.
5. Kersnik J, Švab I. Predlog novega zdravstvenega kartona. Zdrav Vars 1996; 35(7-8):193-9.

AKTIVNO POSLUŠANJE

Janko Kersnik

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku MF UM poteka pouk v obliki vaj. Po študijskem programu predvidene vsebine je potrebno študentom posredovati na primeren didaktični način, da jim bo pridobljeno znanje koristilo pri nadaljnjem študiju in pri delu po končani MF. Program je razdeljen na posamezne nosilce vaj, zato je potreben skupni učni načrt in učni načrt po posameznih vajah. Namen triurnih vaj je predstaviti značilnosti družinske medicine v praktičnem okolju ambulante.

2 UČNI CILJI

Znanje

- Posebnosti dela v ambulanti družinske medicine.
- Kako deluje ambulanta na osnovni ravni?

Veščine

- Komunikacija s sodelavci.
- Opazovanje besednega in nebesednega sporazumevanja.

Odnos

- Do sodelavcev.
- Do bolnikov.
- Do etičnih vprašanj.

89

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina

4 URNIK

Čas	Vsebina
0.00 – 0.10	PRIHOD
0.10 – 0.20	POROČANJE O OPRAVLJENI NALOGI, ODPRTIH VPRAŠANJIH ZADNJIH VAJ
0.20 – 0.30	PREVERJANJE PRIČAKOVANJ IN ŽE OSVOJENIH ZNANJ TER VEŠČIN. NAVODILO ZA SAMOSTOJNO DELO
0.30 – 2.15	SAMOSTOJNO DELO: POGOȚOR Z NEKAJ (3-5) BOLNIKI, KI IMAJO PRIMERE STANJ, NAŠTETIH V IZHODIŠČIH
2.15 – 2.45	RAZPRAVA O IZKUŠNJAH PRI SAMOSTOJNEM DELU, POVZETEK UČNIH CILJEV, NALOGA DO DRUGIH VAJ
2.45 – 2.50	POVRATNE INFORMACIJE
2.50 – 3.00	ZAKLJUČEK VAJ IN ODHOD

5 UČNE METODE

- Učbenik Osnove družinske medicine, poglavje 1.2. Opredelitev družinske medicine, strani 12-20.
- Navodila za vaje.

6 UČNE OBLIKE

- Individualno delo asistenta oz. učitelja veččin s študentom.
- Opazovanje.
- Razprava študenta z asistentom oz. učiteljem veččin.

7 PODROBNEJŠI CILJI, METODE IN OBLIKE PO POSAMEZNIH VSEBINAH

7.1 Prihod

Naloge:

Študent pride v prostore za vaje na lokaciji, ki mu jo posredujejo v tajništvu Katedre.

Študenti se prijavijo asistentu ali učitelju veččin, kateremu so dodeljeni.

Študenti prinesejo s seboj evidenčne liste, učbenik in navodila za vaje.

Študent se preobleče in javi asistentu oz. učitelju veččin.

V prostorih je običajna ambulantna oprema.

Asistent oz. učitelj veččin ima učbenik, navodila za vaje in ocenjevalni list.

7.2 Predstavitev udeležencev in preverjanje pričakovanj

Namen:

Namen tega dela je

- nadaljevanje stika med študenti, asistentom oz. učiteljem veččin, sodelavci in vzpostavitev korektnega, neogrožajočega vzdušja;
- spodbujanje zanimanja za vsebino vaj tudi med vajami;
- preverjanje opravljanja nalog;
- pojasnjevanje ev. slabše razumljenih delov prejšnjih vaj ali novih vprašanj.

Naloge:

10 minut o pričakovanjih študenta, njegovem znanju in veščinah s tega področja in navodila za samostojno delo:

- preverjanje že osvojenega znanja in veščin s tega področja,
- navodila za pogovor z bolniki in pregled medicinske literature glede na učne cilje in izbrane primere,
- usmeritve za delo z bolniki in njihovo zdravstveno dokumentacijo.
- nadaljevanje nalog:
  - Priprava enega vzornega zdravstvenega kartona bolnika
  - Prikaz in študij dveh primerov iz prakse
  - Analiza dveh didaktičnih primerov
  - 10 zapisov o posvetih z akutnimi stanji in 10 zapisov o posvetih s kroničnimi stanji (ko opazuje asistenta oz. učitelja veččin ali se z bolnikom pogovarja sam)

7.3 Demonstracija, prikaz primera, opazovanje, reševanje primerov

Namen

Čas za prikaz posameznih veščin s poudarkom na sporazumevanju, jemanju anamneze, doseganju soglasja, vključevanju bolnika in načrtovanju ukrepov na področju družinske medicine.

Vsebina:

Demonstracija rednega dela v ambulanti družinske medicine, prikaz preprostih primerov obravnav, opazovanje medicinske sestre in zdravnika pri delu, reševanje preprostih obravnavanih primerov. Predstavitev didaktičnega primera s področja osnovnozdravstvenega pristopa.

Naloge vodje:

Prikazati veščino, reševanje primera, način organizacije dela ipd. na način, da ga lahko študenti ponovijo, ali vsaj konkretizirajo v svojem razmišljanju ob opazovanju.

7.4 Razprava

Namen:

Namen razprave je utrditi na vajah videne tipične lastnosti družinske medicine, jiha povezati z lastnimi izkušnjami, vgraditi v svoja pričakovanja, načrtovati potrebne dodatne korake pri dopolnitvi znanja in veščin na področju dela zdravnika družinske medicine, pripraviti se na samostojno delo in učenje za drugi dan individualnih vaj Sporazumevanje z bolnikom.

Naloge vodje skupine

Vodja naj spodbudi študente predvsem, da v razpravo vnesejo svoje izkušnje, poglede, stališča in odnos do osnovnozdravstvenega pristopa k reševanju zdravstvenih težav bolnikov. Ni pravih in ni napačnih stališč, napačna je samo mlačnost, ki onemogoči prevzemanje novih spoznanj in veščin. Vodja mora poskrbeti, da ima študent možnost povedati svoje mnenje. Spodbuja uspešne in manj uspešne.

7.5 Povzetek učnih ciljev, načrt samostojnega dela

Namen:

Obravnavane teme o organizaciji, vsebini dela in vlogi družinske medicine umestiti v širši učni načrt predmeta in študija medicine.

Vsebina:

Povzetek učnih točk in načrtovanje samostojnega učenja in samostojno delo v obliki priprav na naslednje vaje.

Naloge vodje:

Poudariti osvojeno znanje in veščine ter študente spodbuditi k nadaljnjemu raziskovanju družinske medicine. Poudariti pomen dodatnih samostojnih vaj in dela za pridobivanje izkušenj, veščin in utrjevanje znanja. Umestitev osnovnozdravstvenega pristopa v koncept celovite obravnave bolnika.

7.6 Povratne informacije

Namen:

Analiza uspešnosti

Vsebina:

Zaključne beseda udeležencu (2 minuti)

Pohvala pozitivnim vidikom študentovega dela na vajah, predvsem s sposobnosti opazovanja telesnih, duševnih, družinskih, delovnih in okoljskih vidikov bolnikovih problemov.

Opozorilo na pomembne tipične značilnosti zdravstvenih težav bolnikov, ki jih je študent lahko spremljal.

Opozorilo ob ev. neustreznih odzivih ali nezadostni zainteresiranost.

7.7 Zaključek vaj

Namen:

Umiritev in sprostitvev po napornem delu

Vsebina:

Zaključek in slovo

8 LITERATURA

8.1 Temeljna

1. Kersnik J. Osnove družinske medicine. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2007.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.

8.2 Dodatna

1. Švab I, ur. Sporazumevanje med zdravnikom in bolnikom. 12. učne delavnice za zdravnike splošne medicine. Ljubljana: Sekcija za splošno medicino SZD, 1995, dostopno na <http://www.drmed-mb.org/zborniki/new/Sporazumevanje%20med%20zdravnikom%20in%20%20bolnikom.htm>

VKLJUČEVANJE BOLNIKA V LASTNO ZDRAVLJENJE

Janko Kersnik

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku MF UM poteka pouk v obliki vaj. Po študijskem programu predvidene vsebine je potrebno študentom posredovati na primeren didaktični način, da jim bo pridobljeno znanje koristilo pri nadaljnjem študiju in pri delu po končani MF. Program je razdeljen na posamezne nosilce vaj, zato je potreben skupni učni načrt in učni načrt po posameznih vajah. Namen triurnih vaj je predstaviti način in možnosti aktivnega vključevanja bolnikov v načrtovanje ter izvajanje diagnostike in zdravljenja v praktičnem okolju ambulante družinske medicine.

2 UČNI CILJI

Znanje

- Pomen in vloga aktivnega vključevanja bolnikov v načrtovanje ter izvajanje diagnostike in zdravljenja.
- Celostni pristop k obravnavi zdravstvenih težav.
- O pravicah bolnikov.

Veščine

- sporazumevanje z bolnikom,
- vživljanje v bolnika,
- vzpostaviti povezanosti med zdravnikom in bolnikom,
- vživljanje v človekovo življenje v času otroštva, zorenja in staranja,
- upoštevati bolnika kot bio-psiho-socialno celoto,
- upoštevati bolnikovo kulturno ozadje,
- na ustrezen način voditi posvet z bolnikom (»dialog«, patient-centred, doctor-centred),
- izvabiti in upoštevati bolnikove želje, strahove in pričakovanja,
- vključevati bolnika v diagnostiko, zdravljenje in vodenje bolezni,
- uporabljati razpoložljive vire v okviru etičnih norm,
- upoštevati socialne, etnične, kulturne in druge razlike bolnikov pri iskanju zdravstven pomoči in izvajanju zdravljenja.

Odnos

- med bolnikom in zdravnikom,
- do etičnih dilem zaradi omejenih sredstev in organizacije dela v zdravstvu glede na strokovne potrebe bolnikov.

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina

4 URNIK

Čas	Vsebina
0.00 – 0.10	PRIHOD
0.10 – 0.20	POROČANJE O OPRAVLJENI NALOGI, ODPRTIH VPRAŠANJIH ZADNJIH VAJ
0.20 – 0.30	PREVERJANJE PRIČAKOVANJ IN ŽE OSVOJENIH ZNANJ TER VEŠČIN. NAVODILO ZA SAMOSTOJNO DELO
0.30 – 2.15	SAMOSTOJNO DELO: POGOVOR Z NEKAJ (3-5) BOLNIKI, KI IMAJO PRIMERE STANJ, NAŠTETIH V IZHODIŠČIH
2.15 – 2.45	RAZPRAVA O IZKUŠNJAH PRI SAMOSTOJNEM DELU, POVZETEK UČNIH CILJEV, NALOGA DO DRUGIH VAJ
2.45 – 2.50	POVRATNE INFORMACIJE
2.50 – 3.00	ZAKLJUČEK VAJ IN ODHOD

5 UČNE METODE

- Učbenik Osnove družinske medicine, poglavje 4. Veščine sporazumevanja in poglavje 5. Veščine vodenja posveta, strani 79-95.
- Navodila za vaje.

6 UČNE OBLIKE

- Individualno delo asistenta oz. učitelja veščin s študentom.
- Opazovanje.
- Samostojno delo.
- Reševanje nalog.
- Razprava študenta z asistentom oz. učiteljem veščin.

94

7 PODROBNEJŠI CILJI, METODE IN OBLIKE PO POSAMEZNIH VSEBINAH

7.1 Prihod

Naloge:

Študent pride v prostore za vaje na lokaciji, ki mu jo posredujejo v tajništvu Katedre.

Študenti se prijavijo asistentu ali učitelju veščin, kateremu so dodeljeni.

Študenti prinesejo s seboj evidenčne liste, učbenik in navodila za vaje.

Študent se preobleče in javi asistentu oz. učitelju veščin.

V prostorih je običajna ambulantna oprema.

Asistent oz. učitelj veščin ima učbenik, navodila za vaje in ocenjevalni list.

7.2 Predstavitev udeležencev in preverjanje pričakovanj

Namen:

Namen tega dela je

- nadaljevanje stika med študenti, asistentom oz. učiteljem veščin, sodelavci in vzpostavitev korektnega, neogrožajočega vzdušja;
- spodbujanje zanimanja za vsebino vaj tudi med vajami;
- preverjanje opravljanja nalog;
- pojasnjevanje ev. slabše razumljenih delov prejšnjih vaj ali novih vprašanj.

Naloge:

10 minut o pričakovanjih študenta, njegovem znanju in veščinah s tega področja in navodila za samostojno delo:

- preverjanje že osvojenega znanja in veščin s tega področja,
- navodila za pogovor z bolniki in pregled medicinske literature glede na učne cilje in izbrane primere,
- usmeritve za delo z bolniki in njihovo zdravstveno dokumentacijo.
- nadaljevanje nalog:
  - Priprava enega vzornega zdravstvenega kartona bolnika
  - Prikaz in študij dveh primerov iz prakse
  - Analiza dveh didaktičnih primerov
  - 10 zapisov o posvetih z akutnimi stanji in 10 zapisov o posvetih s kroničnimi stanji (ko opazuje asistenta oz. učitelja veščin ali se z bolnikom pogovarja sam)

7.3 Demonstracija, prikaz primera, opazovanje, reševanje primerov**Namen**

Čas za prikaz posameznih veščin s poudarkom na sporazumevanju, jemanju anamneze, doseganju soglasja, vključevanju bolnika in načrtovanju ukrepov na področju družinske medicine.

Vsebina:

Demonstracija rednega dela v ambulanti družinske medicine, prikaz preprostih primerov obravnav, opazovanje medicinske sestre in zdravnika pri delu, reševanje preprostih obravnavanih primerov. Predstavitev didaktičnega primera s področja osnovno zdravstvenega pristopa.

Naloge vodje:

Prikazati veččino, reševanje primera, način organizacije dela ipd. na način, da ga lahko študenti ponovijo, ali vsaj konkretizirajo v svojem razmišljanju ob opazovanju.

7.4 Razprava**Namen:**

Namen razprave je utrditi na vajah videne tipične lastnosti družinske medicine, jiha povezati z lastnimi izkušnjami, vgraditi v svoja pričakovanja, načrtovati potrebne dodatne korake pri dopolnitvi znanja in veščin na področju dela zdravnika družinske medicine, pripraviti se na samostojno delo in učenje za drugi dan individualnih vaj Sporazumevanje z bolnikom.

Naloge vodje skupine

Vodja naj spodbudi študente predvsem, da v razpravo vnesejo svoje izkušnje, poglede, stališča in odnos do osnovnozdravstvenega pristopa k reševanju zdravstvenih težav bolnikov. Ni pravih in ni napačnih stališč, napačna je samo mlačnost, ki onemogoči prevzemanje novih spoznanj in veščin. Vodja mora poskrbeti, da ima študent možnost povedati svoje mnenje. Spodbuja uspešne in manj uspešne.

7.5 Povzetek učnih ciljev, načrt samostojnega dela**Namen:**

Obravnavane teme o organizaciji, vsebini dela in vlogi družinske medicine umestiti v širši učni načrt predmeta in študija medicine.

Vsebina:

Povzetek učnih točk in načrtovanje samostojnega učenja in samostojno delo v obliki priprav na naslednje vaje.

Naloge vodje:

Poudariti osvojeno znanje in veščine ter študente spodbuditi k nadaljnemu raziskovanju družinske medicine. Poudariti pomen dodatnih samostojnih vaj in dela za pridobivanje izkušenj, veščin in utrjevanje znanja. Umestitev osnovnozdravstvenega pristopa v koncept celovite obravnave bolnika.

7.6 Povratne informacije

Namen:

Analiza uspešnosti

Vsebina:

Zaključne beseda udeležencu (2 minuti)

Pohvala pozitivnim vidikom študentovega dela na vajah, predvsem s sposobnosti opazovanja telesnih, duševnih, družinskih, delovnih in okoljskih vidikov bolnikovih problemov.

Opozorilo na pomembne tipične značilnosti zdravstvenih težav bolnikov, ki jih je študent lahko spremljal.

Opozorilo ob ev. neustreznih odzivih ali nezadostni zainteresiranost.

7.7 Zaključek vaj

Namen:

Umiritev in sprostitvev po napornem delu

Vsebina:

Zaključek in slovo

8 LITERATURA

8.1 Temeljna

1. Kersnik J. Osnove družinske medicine. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2007.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.

8.2 Dodatna

1. Švab I, ur. Sporazumevanje med zdravnikom in bolnikom. 12. učne delavnice za zdravnike splošne medicine. Ljubljana: Sekcija za splošno medicino SZD, 1995, dostopno na <http://www.drmed-mb.org/zborniki/new/Sporazumevanje%20med%20zdravnikom%20in%20%20bolnikom.htm>

UPORABA ČASA V DIAGNOSTIČNE IN TERAPEVTSKE NAMENE

Janko Kersnik

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku MF UM poteka pouk v obliki vaj. Po študijskem programu predvidene vsebine je potrebno študentom posredovati na primeren didaktični način, da jim bo pridobljeno znanje koristilo pri nadaljnjem študiju in pri delu po končani MF. Program je razdeljen na posamezne nosilce vaj, zato je potreben skupni učni načrt in učni načrt po posameznih vajah. Namen triurnih vaj je predstaviti značilnosti družinske medicine v praktičnem okolju ambulante s poudarkom na uporabi časa v diagnostične in terapevtske namene, pomen stalnosti v družinski medicini in pomenu dogovora z bolnikom ter skrbnega zapisovanja, kadar želimo uporabiti čas kot diagnostično in terapevtsko sredstvo.

2 UČNI CILJI

Znanje

- Posebnosti dela v ambulanti družinske medicine.
- Kako deluje ambulanta na osnovni ravni?

Veščine

- Komunikacija s sodelavci.
- Opazovanje besednega in nebesednega sporazumevanja.

Odnos

- Do sodelavcev.
- Do bolnikov.
- Do etičnih vprašanj.

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina

4 URNIK

Čas	Vsebina
0.00 – 0.10	PRIHOD
0.10 – 0.20	POROČANJE O OPRAVLJENI NALOGI, ODPRTIH VPRAŠANJIH ZADNJIH VAJ
0.20 – 0.30	PREVERJANJE PRIČAKOVANJ IN ŽE OSVOJENIH ZNANJ TER VEŠČIN. NAVODILO ZA SAMOSTOJNO DELO
0.30 – 2.15	SAMOSTOJNO DELO: POGOVOR Z NEKAJ (3-5) BOLNIKI, KI IMAJO PRIMERE STANJ, NAŠTETIH V IZHODIŠČIH
2.15 – 2.45	RAZPRAVA O IZKUŠNJAH PRI SAMOSTOJNEM DELU, POVZETEK UČNIH CILJEV, NALOGA DO DRUGIH VAJ
2.45 – 2.50	POVRATNE INFORMACIJE
2.50 – 3.00	ZAKLJUČEK VAJ IN ODHOD

5 UČNE METODE

- Učbenik Osnove družinske medicine, poglavje 1.2. Opredelevitev družinske medicine, strani 12-20.
- Navodila za vaje.

6 UČNE OBLIKE

- Individualno delo asistenta oz. učitelja veščin s študentom.
- Opazovanje.
- Razprava študenta z asistentom oz. učiteljem veščin.

98

7 PODROBNEJŠI CILJI, METODE IN OBLIKE PO POSAMEZNIH VSEBINAH

7.1 Prihod

Naloge:

Študent pride v prostore za vaje na lokaciji, ki mu jo posredujejo v tajništvu Katedre.

Študenti se prijavijo asistentu ali učitelju veščin, kateremu so dodeljeni.

Študenti prinesejo s seboj evidenčne liste, učbenik in navodila za vaje.

Študent se preobleče in javi asistentu oz. učitelju veščin.

V prostorih je običajna ambulantna oprema.

Asistent oz. učitelj veščin ima učbenik, navodila za vaje in ocenjevalni list.

7.2 Predstavitev udeležencev in preverjanje pričakovanj

Namen:

Namen tega dela je

- nadaljevanje stika med študenti, asistentom oz. učiteljem veščin, sodelavci in vzpostavitev korektnega, neogrožajočega vzdušja;
- spodbujanje zanimanja za vsebino vaj tudi med vajami;
- preverjanje opravljanja nalog;
- pojasnjevanje ev. slabše razumljenih delov prejšnjih vaj ali novih vprašanj.

Naloge:

10 minut o pričakovanjih študenta, njegovem znanju in veščinah s tega področja in navodila za samostojno delo:

- preverjanje že osvojenega znanja in veščin s tega področja,
- navodila za pogovor z bolniki in pregled medicinske literature glede na učne cilje in izbrane primere,
- usmeritve za delo z bolniki in njihovo zdravstveno dokumentacijo.
- nadaljevanje nalog:
  - Priprava enega vzornega zdravstvenega kartona bolnika
  - Prikaz in študij dveh primerov iz prakse
  - Analiza dveh didaktičnih primerov
  - 10 zapisov o posvetih z akutnimi stanji in 10 zapisov o posvetih s kroničnimi stanji (ko opazuje asistenta oz. učitelja veščin ali se z bolnikom pogovarja sam)

7.3 Demonstracija, prikaz primera, opazovanje, reševanje primerov**Namen**

Čas za prikaz posameznih veščin s poudarkom na sporazumevanju, jemanju anamneze, doseganju soglasja, vključevanju bolnika in načrtovanju ukrepov na področju družinske medicine.

Vsebina:

Demonstracija rednega dela v ambulanti družinske medicine, prikaz preprostih primerov obravnav, opazovanje medicinske sestre in zdravnika pri delu, reševanje preprostih obravnavanih primerov. Predstavitev didaktičnega primera s področja osnovno zdravstvenega pristopa.

Naloge vodje:

Prikazati veččino, reševanje primera, način organizacije dela ipd. na način, da ga lahko študenti ponovijo, ali vsaj konkretizirajo v svojem razmišljanju ob opazovanju.

7.4 Razprava**Namen:**

Namen razprave je utrditi na vajah videne tipične lastnosti družinske medicine, jiha povezati z lastnimi izkušnjami, vgraditi v svoja pričakovanja, načrtovati potrebne dodatne korake pri dopolnitvi znanja in veščin na področju dela zdravnika družinske medicine, pripraviti se na samostojno delo in učenje za drugi dan individualnih vaj Sporazumevanje z bolnikom.

Naloge vodje skupine

Vodja naj spodbudi študente predvsem, da v razpravo vnesejo svoje izkušnje, poglede, stališča in odnos do osnovnozdravstvenega pristopa k reševanju zdravstvenih težav bolnikov. Ni pravih in ni napačnih stališč, napačna je samo mlačnost, ki onemogoči prevzemanje novih spoznanj in veščin. Vodja mora poskrbeti, da ima študent možnost povedati svoje mnenje. Spodbuja uspešne in manj uspešne.

7.5 Povzetek učnih ciljev, načrt samostojnega dela**Namen:**

Obravnavane teme o organizaciji, vsebini dela in vlogi družinske medicine umestiti v širši učni načrt predmeta in študija medicine.

Vsebina:

Povzetek učnih točk in načrtovanje samostojnega učenja in samostojno delo v obliki priprav na naslednje vaje.

Naloge vodje:

Poudariti osvojeno znanje in veščine ter študente spodbuditi k nadaljnemu raziskovanju družinske medicine. Poudariti pomen dodatnih samostojnih vaj in dela za pridobivanje izkušenj, veščin in utrjevanje znanja. Umestitev osnovnozdravstvenega pristopa v koncept celovite obravnave bolnika.

7.6 Povratne informacije**Namen:**

Analiza uspešnosti

Vsebina:

Zaključne beseda udeležencu (2 minuti)

Pohvala pozitivnim vidikom študentovega dela na vajah, predvsem s sposobnosti opazovanja telesnih, duševnih, družinskih, delovnih in okoljskih vidikov bolnikovih problemov.

Opozorilo na pomembne tipične značilnosti zdravstvenih težav bolnikov, ki jih je študent lahko spremljal.

Opozorilo ob ev. neustreznih odzivih ali nezadostni zainteresiranost.

7.7 Zaključek vaj**Namen:**

Umiritev in sprostitvev po napornem delu

Vsebina:

Zaključek in slovo

8 LITERATURA

1. Kersnik J. Osnove družinske medicine. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2007.

POSEBNOSTI POSVETA V DRUŽINSKI MEDICINI

Janko Kersnik

1 IZHODIŠČA

V okviru predmeta Družinska medicina v 4. letniku MF UM poteka pouk v obliki vaj. Po študijskem programu predvidene vsebine je potrebno študentom posredovati na primeren didaktični način, da jim bo pridobljeno znanje koristilo pri nadaljnjem študiju in pri delu po končani MF. Namen triurnih vaj je predstaviti posebnosti posveta v družinski medicini v praktičnem okolju ambulante. Študenti naj bi podrobneje obdelali le nekatere pogostejše ali zanimive primere takih stanj, ki jih je v času njihovega bivanja v ambulanti moč predstaviti neposredno ali na podlagi zdravstvenega kartona. V učbeniku so navedene dispneja, nespečnost, zgaga, akutne infekcijske bolezni zgornjih dihal, nezapletena okužba spodnjih sečil, zastrupitev s hrano, akutna bolečina v prsih, bolnik z duševnimi motnjami, astma, kronična bolečina v križu, migrena, protin, sladkorna bolezen tipa II, zvišan krvni tlak, preventiva in obravnava bolnika z več boleznimi. Asistent oz. učitelj veččin lahko po lastni presoji uporabi tudi druge pogoste in za študente 4. letnika primerne primere.

2 UČNI CILJI

Znanje

- Seznanitev s posebnostmi posveta v družinski medicini.
- Seznanitev s slabo izraženimi zdravstvenimi težavami.
- Seznanitev z akutnimi in novonastalimi stanji.
- Seznanitev z vodenje kroničnih bolezni.
- Seznanitev s preventivno dejavnostjo v družinski medicini.
- Seznaniti s sočasnimi boleznimi in stanji.

Veščine

- Jemanje usmerjene anamneze.
- Izvedba usmerjenega pregleda.
- Sporazumevanje.

Odnos

- Do bolnikov.
- Do etičnih dilem pregledovanja, diagnostike in posegov.
- Do etičnih vprašanj preventive in umiranja.
- Do sodelavcev.

3 SLUŠATELJI

Študenti 4. letnika medicinske fakultete – splošna medicina

4 URNIK

Čas	Vsebina
0.00 – 0.10	PRIHOD
0.10 – 0.20	POROČANJE O OPRAVLJENI NALOGI, ODPRTIH VPRAŠANJIH ZADNJIH VAJ
0.20 – 0.30	PREVERJANJE PRIČAKOVANJ IN ŽE OSVOJENIH ZNANJ TER VEŠČIN. NAVODILO ZA SAMOSTOJNO DELO
0.30 – 2.15	SAMOSTOJNO DELO: POGOVOR Z NEKAJ (3-5) BOLNIKI, KI IMAJO PRIMERE STANJ, NAŠTETIH V IZHODIŠČIH
2.15 – 2.45	RAZPRAVA O IZKUŠNJAH PRI SAMOSTOJNEM DELU, POVZETEK UČNIH CILJEV, NALOGA DO DRUGIH VAJ
2.45 – 2.50	POVRATNE INFORMACIJE, OCENA ŠTUDENTA
2.50 – 3.00	ZAKLJUČEK VAJ, SLOVO IN ODHOD

5 UČNE METODE

- Učbenik Osnove družinske medicine, poglavje 6. Veščine obravnave posameznih skupin zdravstvenih težav, strani 117-52.
- Navodila za vaje.

6 UČNE OBLIKE

- Individualno delo asistenta oz. učitelja veščin s študentom.
- Opazovanje.
- Delo z bolnikom.
- Delo z zdravstvenim kartonom.
- Razprava študenta z asistentom oz. učiteljem veščin.

102

7 PODROBNEJŠI CILJI, METODE IN OBLIKE PO POSAMEZNIH VSEBINAH

7.1 Prihod

Naloge:

Študent pride v prostore za vaje na lokaciji, ki mu jo posredujejo v tajništvu Katedre.

Študenti se prijavijo asistentu ali učitelju veščin, kateremu so dodeljeni.

Študenti prinesejo s seboj evidenčne liste, učbenik in navodila za vaje.

Študent se preobleče in javi asistentu oz. učitelju veščin.

V prostorih je običajna ambulantna oprema.

Asistent oz. učitelj veščin ima učbenik, navodila za vaje in ocenjevalni list.

7.2 Poročanje o nalogi in odprtih vprašanih zadnjih vaj

Namen:

Namen tega dela je

- nadaljevanje stika med študenti, asistentom oz. učiteljem veščin, sodelavci in vzpostavitev korektnega, neogrožajočega vzdušja;
- spodbujanje zanimanja za vsebino vaj tudi med vajami;
- preverjanje opravljanja nalog;
- pojasnjevanje ev. slabše razumljenih delov prejšnjih vaj ali novih vprašanj.

Naloge:

10 minutno poročanje o študentovi nalogi s prejšnjih vaj in razprava o odprtih vprašanih:

- preverjanje opravljene naloge,
- pogovor o tem, kaj si je študent zapomnil in katere veščin osvojil,
- pogovor o vprašanjih, ki se mu pri tem pojavljajo.

7.3 Preverjanje pričakovanj in že osvojenih znanj ter veščin in navodila za samostojno delo

Namen:

Namen tega dela je

- preveriti že osvojena znanja in veščine s tega področja,
- dati navodila za samostojno delo.

Naloge:

10 minut o pričakovanjih študenta, njegovem znanju in veščinah s tega področja in navodila za samostojno delo:

- preverjanje že osvojenega znanja in veščin s tega področja,
- navodila za pogovor z bolniki in pregled medicinske literature glede na učne cilje in izbrane primere,
- usmeritve za delo z bolniki in njihovo zdravstveno dokumentacijo.
- nadaljevanje nalog:
  - Priprava enega vzornega zdravstvenega kartona bolnika
  - Prikaz in študij dveh primerov iz prakse
  - Analiza dveh didaktičnih primerov
  - 10 zapisov o posvetih z akutnimi stanji in 10 zapisov o posvetih s kroničnimi stanji (ko opazuje asistenta oz. učitelja veščin ali se z bolnikom pogovarja sam)

103

7.4 Samostojno delo, opazovanje, reševanje primerov

Namen

Čas za utrjevanje znanja in posameznih veščin s poudarkom na sporazumevanju, jemanju anamneze, doseganju soglasja, vključevanju bolnika in načrtovanju ukrepov na področju **družinske medicine**.

Vsebina:

Pogovor z bolniki in pregled medicinske dokumentacije. Izdelava zapisa o obravnavi bolnika. Oblikovanje stališč o posebnostih vodenja bolnika v družinski medicini.

Naloga asistenta oz. učitelja veščin:

Prikazati veščino, reševanje primera, pregleda medicinske dokumentacije ipd. na način, da ga lahko študenti samostojno ponovijo in konkretizirajo pri delu z bolniki in medicinsko dokumentacijo.

7.5 Razprava

Namen:

Namen razprave je utrditi na vajah videne tipične lastnosti družinske medicine, jih povezati z lastnimi izkušnjami, vgraditi v svoja pričakovanja, načrtovati potrebne dodatne korake pri dopolnitvi znanja in veščin na področju **dela zdravnika družinske medicine**, pripraviti se na samostojno delo in učenje o **posebnostih obravnave bolnikov v družinski medicini**.

Obravnavane teme o **posebnostih obravnave bolnikov v družinski medicini** umestiti v širši učni načrt predmeta in študija medicine. Študentu dati oceno opravljenih vaj.

Naloga asistenta oz. učitelja veščin:

Vodja naj spodbudi študente predvsem, da v razpravo vnesejo svoje izkušnje, poglede, stališča in odnos do **posebnosti obravnave bolnikov v družinski medicini**. Ni pravih in ni napačnih stališč, napačna je samo mlačnost, ki onemogoči prevzemanje novih spoznanj in

veščin. Vodja mora poskrbeti, da ima študent možnost povedati svoje mnenje. Spodbuja uspešne in manj uspešne. Poudariti osvojeno znanje in veščine ter študente spodbuditi k nadaljnjemu raziskovanju **družinske medicine**. Poudariti pomen dodatnih samostojnih vaj in dela za pridobivanje izkušenj, veščin in utrjevanje znanja. Umestitev **posebnosti obravnave bolnikov v družinski medicini** v koncept celovite obravnave bolnika.

7.6 Povratne informacije, ocena študenta

Namen:

Analiza uspešnosti

Vsebina:

Zaključne beseda udeležencu (2 minuti)

Pohvala pozitivnim vidikom študentovega dela na vajah, predvsem s sposobnosti opazovanja telesnih, duševnih, družinskih, delovnih in okoljskih vidikov bolnikovih problemov.

Opozorilo na pomembne tipične značilnosti zdravstvenih težav bolnikov, ki jih je študent lahko spremljal.

Opozorilo ob ev. neustreznih odzivih ali nezadostni zainteresiranost.

Pri oceni vaj, ki je opravil/ni opravil, se upošteva, ali študent:

1. ustrezno opredeli vzrok prihoda
2. ustrezno sodeluje s timom pri reševanju bolnikovih problemov
3. ustrezno vzpostavi stik z bolnikom
4. ima ustrezen odnos do dela
5. je motiviran za delo

104

7.7 Zaključek vaj

Namen:

Umiritev in sprostitvev po napornem delu

Vsebina:

Zaključek in slovo

8 LITERATURA

8.1 Temeljna

1. Kersnik J. Osnove družinske medicine. Maribor: Medicinska fakulteta UM; 2007.
2. Navodila za vaje.
3. Zapiski predavanj.

Priloga 1: NAVODILA ZA PRIPRAVO POROČILA O DRUŽINI

Ksenija Tušek-Bunc

Poročilo o družini vsebuje družinsko drevo ("družinogram"), družinski profil in družinsko problemsko listo. Namen te naloge je, da se študent podrobneje spozna z družino in njenim delovanjem. Pri tem odkriva kako delovanje družine vpliva na nastanek in razvoj bolezni in obratno. Navezuje se na predavanja Družina v družinski medicini, Družina v zdravju in bolezni in Ocenjevanje družine. Osnovna literatura je učbenik Osnove družinske medicine, vendar želimo, da študenti v seminar inovativno vnesejo svoje osebno videnje in izsledke iz drugih virov o družini.

Družino, ki jo študent obišče, določi mentor, asistent, patronažna sestra, ali si jo študent izbere sam, ki pridobi tudi soglasje družine za sodelovanje pri pouku. V ta namen dobi poseben obrazec, ki ga predstavnik družine podpiše, študent pa predloži asistentu. Za točen čas obiska družine se študent dogovori samostojno. Poročilo o družini naj zajame vsaj tri generacije. Ni pa nujno, da vse tri generacije živijo skupaj. Zaradi varovanja osebnih podatkov naj bodo imena družinskih članov izmišljena, ravno tako naslov. Na lastno željo ali na željo kateregakoli družinskega člana lahko študentje po opravljenem zaključnem razgovoru poročilo zadržijo. En izvod poročila pa je namenjen mentorju. Na prvi strani naj bodo napisani datum, ime in priimek študenta, mentorja in asistenta skupine na Katedri.

Predvideni porabljen čas za Poročilo o družini = 5 ur (2 uri obisk, 2 uri priprava in 1 ura predstavitev)

105

Poročilo mora biti v pisni obliki oddano pravočasno asistentu, vodjo skupine, v 7. semestru, da je še možno izdelke še ev. dopolniti. Opis družine naj bo pripravljen v elektronski (na disketi, CD-ju ali na e-naslov: katedra.dm.mf.um@gmail.com) in papirnati obliki. Poročilo o družini je lahko tudi seminarska naloga, če asistent odobri, da študent družino predstavi pred skupino in o njej vodi razpravo.

Primere poročil o družini si študentje lahko ogledajo na Katedri.

Poročilo naj bo izčrpno (približno 5 tipkanih strani) in mora vsebovati:

1. Družinsko drevo

Razvidne morajo biti naslednje značilnosti družine:

- * število družinskih članov
- * njihova starost in spol
- * poroke in ločitve
- * njihovi najpomembnejši zdravstveni problemi oz. dejavniki tveganja
- * pri umrlih družinskih članih (v treh generacijah) je treba napisati vzrok smrti
- * skupno gospodinjstvo
- * najpomembnejši odnosi (navezanost, sovraštvo itd.)
- * izdelano naj bo s pomočjo risarja v Wordu ali podobnem programu in ne na roko

2. Družinski profil

Družinski profil naj vsebuje naslednje podatke:

- * tip družine (jedrna, enostarševska, sestavljena, razširjena)
- * stopnjo družinskega ciklusa (družina s šolskimi otroki, družina z mladostniki, družina s prvorojencem, doba začetnega partnerstva, obdobje praznega gnezda)
- * družinski APGAR I in APGAR II
- * kratek opis medsebojnih odnosov, opis partnerskega odnosa
- * kdo predstavlja dominantnega družinskega člana (kratka razlaga zakaj ste označili določenega družinskega člana za dominantnega in na katerih področjih)
- * družinska vloga posameznega družinskega člana
- * življenjski slog (pogostnost rekreacije, kvaliteta prehrane, prisotnost škodljivih razvad)
- * izobrazba oseb v družini
- * pomembni dogodki v družini
- * reakcije družine na bolezen (družina bolniku pomaga, ga spodbuja ali obratno ipd.)
- * Odnos bolnika do bolezni (jo sprejema, zavrača, ipd.)
- * etnično (ne etično) in kulturno ozadje
- * mreža socialnih stikov (sorodniki, prijatelji, sosedi...)
- * odnos s člani širše družine in odnosi po gospodinjskih
- * družinska anamneza: dedne bolezni in obremenjenosti
- * rekreacija in preživljanje prostega časa (kaj počnejo in kako ga preživljajo – skupaj, odrasli skupaj in otroci posebej, vsak posebej)
- * družinsko okolje: opis doma, higienskih razmer, urejenosti
- * ekonomsko stanje družine
- * odnos do zdravja in zdravstvene službe (stopnja samozdravljenja, skrb za zdrav način življenja)
- * izčrpen zaključek, v katerem izpostavite najpomembnejši problem v družini, ki vpliva na zdravje družinskih članov, načrt za rešitev problema in predvidene pozitivne posledice (npr. problem: oče alkoholik; načrt: zdravljenje alkoholizma, spremljanje cele družine; posledice: izboljšanje očetovega zdravja in kakovosti življenja cele družine). Možni drugi problemi: debelost, nezdrava prehrana, kajenje, smrt in žalovanje, duševne bolezni, odvisnosti, telesna aktivnost, revščina ...

106

3. Zbirnik zdravstvenih težav v družini – družinska problemska lista

Problemska lista je seznam zdravstvenih problemov v zadnjih treh letih za vsakega družinskega člana. Pri vsakem problemu naj študent okvirno opiše že izvedene medicinske ukrepe in načrte za prihodnje.

Obrazložitev:

Družinska medicina razume bolnika kot posameznika in hkrati kot del družine. Poznavanje družine, njenih članov ter njihovih stališč do življenja in zdravja, strukture in dinamike odnosov v njej, težav, s katerimi se srečuje, so osnova za boljše razumevanje bolnika in njegovih težav in neredko tudi za lažjo in učinkovitejšo pomoč (tako bolniku kot njegovi družini), kadar nas prosi zanjo.

OCENJEVANJE

Ocenjujemo:

1. oddan in s strani mentorja ali asistenta potrjen izdelek,
2. predstavitev seminarja v prisotnosti vsaj 10 študentov,
3. kakovost pisnega izdelka
  - predstavitev vseh predlaganih elementov
  - predstavitev družinskega drevesa
  - predstavitev družinskega profila
  - predstavitev problemske liste
4. kakovost predavitve
  - podani ključni deli seminarja
  - podajanje jasno in razumljivo
  - podajanje in razprava časovno v skladu z navodilom
  - tehnični izgled prezentacije
  - uporabnost izročenih povzetkov

Kontaktni asistent: Ksenija Tušek-Bunc

Univerza v Mariboru
Medicinska fakulteta
Katedra za družinsko medicino

UNIVERZA V MARIBORU
MEDICINSKA FAKULTETA
KATEDRA ZA DRUŽINSKO MEDICINO

108

POROČILO O DRUŽINI

Ime in Priimek

Mentor: prim. asist. Ksenija Tušek-Bunc, dr. med.

Maribor, študijsko leto

Priloga 2: SPORAZUMEVANJE – SAMOPOMOČ ZA ŠTUDENTA I

Kakšno je Vaše mnenje o zdravniku (študentu) med posvetom:		Zelo slabo	1	2	3	4	5	Odlično	Neprimerno/neustrezno
1	Uvod: <ul style="list-style-type: none"> Pozdrav: pozornost in povabilo. Splošna seznanitev z razlogom za obisk. 								
2	Ponovni posvet: <ul style="list-style-type: none"> Zdravnik je omenil prejšnjo pritožbo in prošnjo za pomoč. Zdravnik je omenil že sklenjeno soglasje in preveril izvajanje. Zdravnik je vprašal o poteku bolezni oziroma pritožbe. 								
3	Razjasnitev: <ul style="list-style-type: none"> Zdravnik je imenoval/razjasnil prošnjo za pomoč, želje ali pričakovanja. Zdravnik je imenoval/razjasnil razlog za prihod na posvet. Zdravnik je spraševal in raziskoval bolnikove namige. 								
4	Pregled bolnika: <ul style="list-style-type: none"> Zdravnik je dal bolniku navodila za pregled. Zdravnik je 								

	bolnika seznanil s postopki pri pregledu. <ul style="list-style-type: none"> • Zdravnik je bolnika pregledal spoštljivo in s skrbjo. 	
--	---	--

Kakšno je Vaše mnenje o zdravniku (študentu) med posvetom:	Zelo slabo					Odlično	Neprimerno/neustrezno
	1	2	3	4	5		
5 Sporočanje informacij: <ul style="list-style-type: none"> • Obveščanje (razporejanje podatkov) v majhnih količinah • Jasne razlage • Razumljiv jezik • Preverjanje, če je bolnik razumel • Pozorno poslušanje 							
6 Čustva: <ul style="list-style-type: none"> • Zdravnik je vprašal o bolnikovih čustvih in jih raziskoval. • Zdravnik je dojel bolnikova čustva in stisko. • Zdravnik je uspešno obvladoval bolnikova čustva. 							
7 Povzemanje: <ul style="list-style-type: none"> • Zdravnik je na 							

	kratko in v bolniku razumljivem jeziku povzema pogovor. • Zdravnik je natančno povzema pogovor.	
8	Vrstni red posveta: • Zdravnik je uporabil logični vrstni red stopenj posveta. • Zdravnik je dobro uporabil čas. • Zdravnik je najavil posamezne stopnje posveta.	

Kakšno je Vaše mnenje o zdravniku (študentu) med posvetom:		Zelo slabo	1	2	3	4	5	Odlično	Neprimerno/neustrezno
9	Prilagodljivost: • Zdravnik je uporabil primeren glas, kretnje in stik z očmi. • Zdravnik je bolniku pustil dovolj časa in prostora. • Zdravnik ni sunkovito prekinjal bolnika.								

Priloga 3: SPORAZUMEVANJE – SAMOPOMOČ ZA ŠTUDENTA II

Uvod	0	1	2	n/a
1. Ustrezno pozdravi bolnika.				
2. Ugotovi vzroke za obisk.				
3. Sestavi seznam problemov, potrebnih obravnave (tj. »Še kaj drugega?«, zdravstvene težave, zaporedje težav).				
4. Med posvetom vzpostavi osebno povezanost (tj. poleg aktualnih zdravstvenih težav).				
5. Poskrbi za bolnikovo zasebnost (npr. zapre vrata ordinacije).				
Zbiranje informacij				
6. Pozanima se za bolnikove poglede na zdravstvene težave in/ali razvoj le-teh.				
7. Razišče telesne in duševne dejavnike.				
8. Razišče psihosocialne/čustvene dejavnike (tj. bivalne pogoje, družinske odnose, stresne dejavnike).				
9. Pogovori se o predhodnem zdravljenju (tj. samozdravljenje, o prejšnjem obisku, druge oblike zdravljenja).				
10. Pogovori se o vplivu zdravstvenih težav na bolnikovo življenje (tj. o kakovosti življenja).				
11. Pogovori se o življenjskem slogu, preventivnih ukrepih (tj. dejavniki tveganja, tvegano vedenje).				
12. Izogiba se »direktivnih« – usmerjevalnih – zavajajočih (zaprtih) vprašanj.				
13. Bolniku da možnost/čas, da razloži svoje zdravstvene težave.				
14. Posluša. Posveti vso pozornost bolniku (tj. gleda bolnika, besedno pritrjevanje, nebesedno spodbujanje).				
15. Preveri/razjasni bolnikove navedbe (tj. povzame, vpraša »Kako zelo?«).				
Posredovanje in podajanje informacij.				
16. Pojasni razloge za diagnostične postopke (tj. teste, preiskave, preglede).				
17. Bolnika pouči o njegovih/njenih izvidih (tj. pojasni izvide testov, preiskav in pregledov).				
18. Bolnika spodbuja, da vpraša, česar ne razume/preveri bolnikovo razumevanje informacij.				
19. Prilagodi se bolnikovi ravni sposobnosti razumevanja (tj. izogiba se medicinski latovščini, strokovnim medicinskim izrazom in pojasni neznane izraze).				
Razumevanje bolnikovih pogledov				
20. Pohvali bolnikove dosežke, napredek, izzive.				
21. Zaveda se, da je moral bolnik čakati.				
22. Izraža skrbnost, zanimanje in se vživi v bolnika.				
23. Vzdržuje spoštljiv odnos.				
Zaključek posveta				
24. Vpraša, če je še kaj drugega, o čemer bi se bolnik rad pogovoril.				
25. Z bolnikom pregleda naslednje korake.				
Če je predlagal nov ali spremenjen načrt zdravljenja/preventive				

26. Razpravlja o bolnikovih pričakovanjih/ciljih glede zdravljenja/preventive.				
27. Z bolnikom doseže soglasje o načrtovanih postopkih (tj. možnostih, razlogih).				
28. Razloži pričakovane koristi možnosti, o katerih sta se pogovarjala.				
29. Razloži možne stranske učinke možnosti, o katerih sta se pogovarjala.				
30. Da podrobna navodila glede načrta.				
31. Razpravlja o bolnikovih zmožnostih izpolniti načrtovano.				
32. Razpravlja o pomenu bolnikove vloge pri zdravljenju/preventivi.				

Pripombe:

Priloga 4: OBRAZEC PRIVOLITVE ZA OHRANITEV VIDEOPOSNETKA V UČNE IN/ALI ZNANSTVENO- RAZISKOVALNE NAMENE

**UNIVERZA V MARIBORU
MEDICINSKA FAKULTETA
KATEDRA ZA DRUŽINSKO MEDICINO**

PRIVOLITEV ZA UPORABO VIDEOPOSNETKA V UČNE IN ZNANSTVENO- RAZISKOVALNE NAMENE

V okviru študija predmeta Družinska medicina na Medicinski fakulteti v Mariboru se v sklopu vaj Sporazumevanje 1 izvaja tudi videosnemanje pogovora študenta s standardiziranim bolnikom z namenom učenja komunikacije med zdravnikom in bolnikom.

Vaš posvet z igralcem-bolnikom, posnet z videokamero, lahko služi ne le kot končni izdelek za oceno, ki jo morate pridobiti v sklopu teh vaj, marveč tudi za učne namene v smislu poučevanja sporazumevanja sedanje in bodočih generacij študentov v okviru dodiplomskega študija družinske medicine na Medicinski fakulteti v Mariboru, ter morebitne znanstveno-raziskovalne namene. Pred kamero se bo odvijal le pogovor, saj se intimni pregledi ne bodo snemali. Videoposnetek se brez Vašega dovoljenja ne bo kazal nikomur in bo po ocenitvi takoj uničen, razen, če boste privolili, da ga v učne in raziskovalne namene ohranimo dlje časa.

Z Vašo privolitvijo bi želeli posnetek shraniti in Vas zato prosimo za soglasje.

Predstojnik Katedre za družinsko medicino

Red. prof. dr. Janko Kersnik, dr. med.

SOGLASJE

Strinjam se, da se videoposnetek mojega pogovora s standardiziranim bolnikom, ki je bil posnet dne..... na Katedri za družinsko medicino v okviru vaj Sporazumevanje 1 in pouka predmeta Družinska medicina, uporablja za **učne in/ali znanstveno-raziskovalne** namene (ustrezno prosimo obkrožite).

Ime in priimek študenta: .....

Podpis študenta: .....

Priloga 5: OBVESTILO BOLNIKOM

UNIVERZA V MARIBORU
MEDICINSKA FAKULTETA
Katedra za družinsko medicino
Tel.: 02/23 45 610
E-mail: mf@uni-mb.si

Prof. dr. Janko Kersnik, dr. med.
Predstojnik

SPOŠTOVANI!

OD _____ JE PRI NAS (PRI VAŠEM ZDRAVNIKU) NA PRAKSI
ŠTUDENT(KA) Medicinske fakultete Univerze v Mariboru

VEŽEJO GA(JO) ENAKE ETIČNE DOLŽNOSTI KOT ZDRAVNIKA IN OSTALE
ZAPOSLENE.

ČE NE ŽELITE, DA BI BIL(A) PRISOTEN(A) PRI VAŠEM POSVETU Z
ZDRAVNIKOM, TO POVEJTE SESTRI ALI ZDRAVNIKU, DA BOSTA TO UREDILA.
NEKATERE MED VAMI BOM PROSIL(A), DA SE BOSTE SAMI POGOVORILI S
ŠTUDENTOM(KO), KAR PRAV TAKO TUDI LAHKO ODKLONITE.

ZAHVALJUJEMO SE VAM ZA RAZUMEVANJE!

DATUM: _____ MENTOR: _____

M.P.

Priloga 6: PRIMERI ZA ODČITAVANJE LABORATORIJSKIH IZVIDOV

AKUTNO VNETJE SEČNEGA MEHURJA (pripravila Suzana Kert)

Bolnica: upokojenka, rojena leta 1938

Kronične bolezni: hipertenzija, angina pektoris, umetna aortna zaklopka, prebolela je razjedo dvanajstnika

Anamneza: štiri dni čuti bolečine nad mehurjem, izmerila si je nizko vročino, opazila je, da jo mrazi

Kaj bi jo še vprašali v anamnezi?

Klinični pregled: tel. temperatura = 35,7 st. C, ledveni poklep je neboleč, trebuh je občutljiv nad sramno kostjo

Laboratorijska preiskava urina:

U-Osnovna analiza		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
Relativna gostota		1,015	1	1,005-1,040
pH		6,5	1	4,5 - 8,0
Proteini	H	2	poE	1
Glukoza		0	poE	0
Metilketoni		0	poE	0
Urobilinogen		pod 1	E.E.	do 1
Bilirubin		0	poE	0
Levkociti	H	4	poE	3
Hemoglobin	H	3	poE	1
Nitriti	H	1	poE	1

116

Zdravljenje: antibiotik

Naloga: Razmislite in naštejite razloge, čemu v tem primeru napotiti na laboratorijske preiskave.

SLADKORNA BOLEZEN TIPA 2
(pripravila Suzana Kert)

Bolnica: upokojenka, rojena leta 1951

Kronične bolezni: naglušnost, hipertenzija, stanje po operativni odstranitvi žolnih kamnov in histerektomiji z obojestransko adnektomijo, GERB

Dejavniki tveganja za srčno-žilne bolezni: debelost, telesna nedejavnost, kajenje 15 cigaret/dan

Družinska anamneza: oče sladkorna bolezen, mamina mama rak maternice

Anamneza: preko noči je opazila, da megleno vidi na levo oko, že nekaj časa jo močno žeja in spi je tri litre tekočine dnevno, pogosto jo žene na vodo

Kaj bi jo še vprašali v anamnezi?

Klinični pregled: TT = 91 kg, TV = 160 cm, ITM = 35,5 kg/m², RR = 158/98 mmHg, iz ust je prisoten zadah po nikotinu, porumeneli nohti prvih treh prstov desne roke, srce – bp, pljuča – posamezni poki v vdihu

Laboratorijska preiskava urina:

117

U-Osnovna analiza		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
Relativna gostota		1,015	1	1,005-1,040
pH		5,0	1	4,5 – 8,0
Proteini	H	1	poE	1
Glukoza	H	4	poE	0
Metilketoni	H	3	poE	0
Urobilinogen		pod 1	E.E.	do 1
Bilirubin		0	poE	0
Levkociti		0	poE	3
Hemoglobin		0	poE	1
Nitriti		0	poE	1

Laboratorijska preiskava krvi:

Biokemijske preiskave		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
S-Glukoza	H	22,2	mmol/L	3,6-6,1
S-Kreatinin		68	μmol/L	44-97
S-Trigliceridi	H	2,5	mmol/L	0,6-1,7
S-Holesterol	H	5,7	mmol/L	4,0-5,0
S-HDL-Holesterol	L	0,9	mmol/L	nad 1,3
S-LDL-Holesterol	H	3,1	mmol/L	2,0-3,0
S-Kalij		4,41	mmol/L	3,80-5,50

Zdravljenje: sladkorna dieta, redukcija telesne teže, večja telesna dejavnost, spodbuda za opustitev kajenja, en hipoglikemik, dva antihipertenziva, antiagregacijsko zdravilo, hipolipemik

Na kontroli tri leta kasneje

Anamneza: izgubila je nekaj kilogramov, skuša se držati sladkorne diete, trudi se, da se več giblje, tablet za maščobe ne jemlje, ker jo je strah stranskih učinkov zdravila in jih res ne želi jemati

Klinični pregled: TT = 83 kg, TV = 160 cm, ITM = 32,4 kg/m², RR = 120/86 mmHg, kajenje 15 cigaret/dan

Laboratorijska preiskava krvi in urina:

U-Osnovna analiza		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
Relativna gostota		1,015	1	1,005-1,040
pH		5,0	1	4,5 - 8,0
Proteini		0	poE	1
Glukoza		0	poE	0
Metilketoni		0	poE	0
Urobilinogen		pod 1	E.E.	do 1
Bilirubin		0	poE	0
Levkociti		0	poE	3
Hemoglobin		0	poE	1
Nitriti		0	poE	1
Biokemijske preiskave		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
S-Glukoza	H	9,1	mmol/L	3,6-6,1
K-HbA1c	H	10,8	%	4,3-6,1
S-Trigliceridi	H	2,0	mmol/L	0,6-1,7
S-Holesterol	H	5,38	mmol/L	4,0-5,0
S-HDL-Holesterol	L	1,06	mmol/L	nad 1,3
S-LDL-Holesterol	H	3,41	mmol/L	2,0-3,0

118

Zdravljenje: sladkorna dieta, redukcija telesne teže, večja telesna dejavnost, spodbuda za opustitev kajenja, dva hipoglikemika, dva antihipertenziva, antiagregacijsko zdravilo

Naloga: Razmislite in naštejite razloge, čemu v tem primeru napotiti na laboratorijske preiskave.

MIKROCITNA HIPOKROMNA SIDEROPENIČNA ANEMIJA
(pripravila Suzana Kert)

Bolnica: učiteljica v osnovni šoli, rojena leta 1967

Kronične bolezni: leta 2002 je prebolela globoko vensko trombozo leve spodnje okončine s pljučno embolijo, leta 2005 je imela recidiv globoke venske tromboze leve spodnje okončine, leta 2011 tromboflebitis v. saphene magne in v. epigastrice inf.

Zdravila: trajna antikoagulantna tromboprofilaksa

Anamneza: 14 dni čuti bolečine v desni zgornji čeljusti in zato težko grize, šla je na pregled k zobozdravnici, ki je bila mnenja, da bolečine ne izvirajo iz zobovja

Klinični pregled: telesna temperatura = 35,9 st. C, otoskopija, vratne bezgavke, žrelo – bp, izrazita bledica kože in vidnih sluznic

Laboratorijska preiskava krvi:

KKS		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
K-Lkci		5,9	109/L	4,0-10,0
K-Erci	L	4,97	1012/L	4,20-6,30
K-Hb	L	70	g/L	120-180
K-Ht	L	0,236	l	0,370-0,540
MCV	L	47,6	fl	81,0-94,0
MCH	L	14,1	pg	26,0-32,0
MCHC	L	297	g/L	310-350
RDW	H	25,6	%	11,5-14,5
K-Trombociti	H	456	109/L	140-340

119

Biokemijske preiskave		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
S-Železo	L	1,4	μmol/L	10,7-28,6
S-Feritin	L	11	μg/L	30-350
S-CRP		2,3	mg/L	do 6,0

Laboratorijska preiskava blata (hematest):

F-krvi, dva vzorca		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
F-kri, 1. vzorec		<14	μg/L	do 50
F-kri, 2. vzorec	H	132	μg/L	do 50

Ukrep osebnega zdravnika: Napotitev na internistično nujno medicinsko pomoč pod Nujno! Bolnica je bila hospitalizirana.

Bolnišnično zdravljenje: kot vzrok anemije najdejo miom maternice in divertikulozo črevesja, zdravijo jo s transfuzijo koncentriranih eritrocitov in injekcijami železa. Stanje se ji izboljša.

Naloga:

- Kaj bi jo še vprašali v anamnezi?
- Kako bi ukrepali?
- Razmislite in naštejte razloge, čemu v tem primeru napotiti na laboratorijske preiskave.

NORMOCITNA NORMOKROMNA SIDEROPENIČNA ANEMIJA

Bolnica: akademska kiparka in restavratorka, rojena leta 1964

Kronične bolezni: v zadnjih desetih letih je imela štirikrat spontani splav, večkrat jo boli hrbtenica

Zdravila: obdobjno jemlje zaviralec protonske črpalke

Anamneza: že nekaj časa je bolj utrujena in prekomerno zaspana, ponovno jo boli križ, srbi jo koža v predelu levega zapestja

Klinični pregled: bledica kože in vidnih sluznic, RR = 119/75 mmHg, pulz = 62/min, reden, vrat – ščitnica primerne velikosti, koža levega zapestja ne kaže posebnosti

Laboratorijska preiskava krvi:

KKS		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
K-Lkci		7,1	109/L	4,0-10,0
K-Erci	L	4,13	1012/L	4,20-6,30
K-Hb	L	115	g/L	120-180
K-Hat	L	0,345	l	0,370-0,540
MCV		86,3	fl	81,0-94,0
MCH		27,8	Pg	26,0-32,0
MCHC		333	g/L	310-350
RDW		14,1	%	11,5-14,5
K-Trombociti		236	109/L	140-340

121

Biokemijske preiskave		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
S-Železo	L	4,5	μmol/L	10,7-28,6
S-Feritin	L	< 10	μg/L	30-350
S-TSH		1,15	mUL	0,35-4,94

Ukrep osebnega zdravnika: Osebni zdravnik ji je predpisal preparat železa v tabletah in jo naročil na krvno kontrolo (KKS, S-Feritin, S-Železo) čez mesec dni.

Naloga:

- Kaj bi jo še vprašali v anamnezi?
- Kako bi ukrepali?
- Razmislite in naštejte razloge, čemu v tem primeru napotiti na laboratorijske preiskave.

PROTIN (URIČNI ARTRITIS)
(pripravila Suzana Kert)

Bolnik: upokojenec, rojen leta 1942

Kronične bolezni: arterijska hipertenzija, zdravljena sladkorna bolezen pred leti, ki se mu je izboljšala, ko je izrazito shujšal, zato sedaj ne jemlje zdravil za to bolezen; občasno ima ekstrasistole, večkrat so mu že otekali razni sklepi, ki so vedno reagirali na nekaj dnevno kuro analgoantirevmatika

Zdravila: antihipertenziv, antiaritmik

Anamneza: teden dni ga boli levo stopalo, desna peta in levo koleno, meni, da so nastale težave ker je jedel svinjska rebrca, nekaj dni je na lasno pest jemal analgoantirevmatik

Klinični pregled: šepa na levo nogo, na levem stopalu je vidna izrazita oteklina I. MTP sklepa, ki je pordel in topel, desni gleženj je otečen na lateralni strani, otečeno ima tudi levo koleno, RR = 181/116 mmHg, pulz = 59/min (ob tem pove, da je opustil antihipertenziv), vidna je debelost centralnega tipa

Laboratorijska preiskava krvi:

Hematološke preiskave		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
SR	H	27	mm/h	0-15

122

KKS		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
K-Lkci		6,6	109/L	4,0-10,0
K-Erci		5,14	1012/L	4,20-6,30
K-Hb		150	g/L	120-180
K-Hat		0,436	l	0,370-0,540
MCV		84,7	fl	81,0-94,0
MCH		29,1	Pg	26,0-32,0
MCHC		344	g/L	310-350
RDW		13,4	%	11,5-14,5
K-Trombociti		259	109/L	140-340

Biokemijske preiskave		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
S-Glukoza	H	9,0	mmol/L	3,6-6,1
K-HbA1c	H	6,7	%	4,3-6,1
S-Kreatinin	H	100	mmol/L	44-97
OGF		64	mL/min	nad 90
S-Urat	H	608	μmol/L	210-420
S-CRP	H	38,7	mg/L	do 6,0

Ukrep osebnega zdravnika: Osebni zdravnik mu je predpisal drug analgoantirevmatik ob zaščiti želodca z zaviralcem protonske črpalke, svetoval počitek in hlajenje vnetih sklepov,

ponovno uvedel antihipertenziv in ga naročil na kontrolni pregled čez sedem dni.

Ponovna kontrola čez 14 dni: sklepno stanje je nespremenjeno, komajda hodi.

Laboratorijska preiskava krvi:

Hematološke preiskave		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
SR	H	35	mm/h	0-15

Biokemijske preiskave		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
S-CRP	H	75,2	mg/L	do 6,0

Ukrep osebnega zdravnika: Osebni zdravnik ga je zaradi težjega poteka uričnega artritisa, z neobvladanimi bolečinami in zvišanimi vnetnimi označevalci napotil na internistično nujno pomoč. Bolnik je bil hospitaliziran.

Naloga:

- Kaj bi ga še vprašali v anamnezi?
- Kako bi ukrepali?
- Razmislite in naštejte razloge, čemu v tem primeru napotiti na laboratorijske preiskave.

MEGALOBLASTNA ANEMIJA (pripravila Suzana Kert)

Bolnica: upokojenka, rojena leta 1939

Kronične bolezni: arterijska hipertenzija, stanje po NSTEMI, stanje po operaciji krčnih žil

Zdravila: antihipertenziv, antiagregacijsko zdravilo, po NSTEMI je opustila dolgoletno kajenje

Anamneza: prihaja zaradi redne kontrole krvi pred letno kontrolo pri kardiologu

Laboratorijska preiskava krvi:

KKS		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
K-Lkci	L	3,1	109/L	4,0-10,0
K-Erci	L	2,81	1012/L	4,20-6,30
K-Hb	L	110	g/L	120-180
K-Ht	L	0,321	l	0,370-0,540
MCV	L	114,0	fl	81,0-94,0
MCH	H	39,1	Pg	26,0-32,0
MCHC	H	342	g/L	310-350
K-Trombociti		154	109/L	140-340

124

Dodatna anamneza: počuti se kar v redu razen, da čuti neko splošno oslabeledost

Klinični pregled: bledica kože in vidnih sluznic, RR = 134/64 mm Hg, pulz = 56/min, reden, ITM = 22 kg/m²

Ukrep osebnega zdravnika: Osebni zdravnik jo je napotil na dodatno krvno analizo - določitev S - folata in S - vitamina B12 ter gastrokopijo.

Laboratorijska preiskava:

Preiskave		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
S-folati		13,6	nmol/L	6,1-32,6
S-vitamin B12		155	pmol/L	132-857

Gastroskopija: Kronični atrofični gastritis.

Zdravljenje: injekcije vitamina B12

Ponovna kontrola krvi čez pet mesecev:

KKS		Vrednost	Enote	Orientacijske referenčne vrednosti
K-Lkci		5,2	109/L	4,0-10,0
K-Erci		4,61	1012/L	4,20-6,30
K-Hb	L	119	g/L	120-180
K-Ht	L	0,369	l	0,370-0,540
MCV	L	80,0	fl	81,0-94,0
MCH	L	25,9	pg	26,0-32,0
MCHC		324	g/L	310-350
K-Trombociti		211	109/L	140-340

Anamneza: opaža, da ima več moči in da je bolj zmogljiva kot pred zdravljenjem z injekcijami B12.

Ukrep osebnega zdravnika: Osebni zdravnik ji je odredil dolgotrajno (vseživljenjsko) zdravljenje z injekcijo vitamina B12 1000 µg 1-krat na dan za 4-6 tednov.

Naloga:

- Kaj bi jo še vprašali v anamnezi?
- Kako bi ukrepali?
- Razmislite in naštejte razloge, čemu v tem primeru napotiti na laboratorijske preiskave.
- Zakaj je bila ob normalnem nivoju S-folata in SB12 postavljena diagnoza megaloblastna anemija?
- Je bilo zdravljenje z injekcijami B12 učinkovito?
- Kaj lahko trdimo o skladnosti bolnikovih težav, kliničnega pregleda in izvidov opravljenih preiskav?